

Kovači lastne prihodnosti

Medkongresno obdobje, ki ga sklepamo, je bilo prežeto z ustvarjalnim in razgibanim družbenopolitičnim življenjem. Delovni ljudje Slovenije in Jugoslavije so opravili zahtevno in bogato delo. Za slehernega komunisto in njegovo organizacijo, za vso Zvezo komunistov Slovenije, pa tudi za članstvo in vodstva družbenopolitičnih organizacij so bila zadnja štiri leta čas velikih preizkušenj in vsebinskega dozorevanja naše napredne socialistične samoupravne misli in akcije. Ta čas so si delavci in delovni ljudje skupaj z zvezo komunistov in drugimi družbenopolitičnimi organizacijami pridobili veliko novih izkušenj in spoznanj. Med njimi zlasti spoznanje, da se tudi socialistična družba razvija ob preseganju objektivnih protislovij, ki se porajajo na vsakokratni ravnini razvitosti družbenih proizvodjalnih sil in socialističnih samoupravnih družbenolastninskih odnosov. Zapiranje oči pred objektivno stvarnostjo, omahovanje pred ustvarjalnim preseganjem in odpravljanjem vzrokov teh nasprotij po poti in na način, ki utrjuje ustavno opredeljeno mesto in vlogo delavca in delovnega človeka v družbi, v združenem delu, v upravljanju družbene proizvodnje in reprodukcije omogoča nazadnjaškim silam, da zavirajo tokove socialistične samoupravne družbene preobrazbe. Vsiljujejo, čeprav začasno, pragmatične rešitve na lastninskih monopolih upravljanja družbenih zadev.

Zmogli bomo in znali uspešno preseči objektivna protislovja, skozi katera se prebija naša socialistična samoupravna družba. Izšli bomo iz sedanjih razmer, ki jih bremene številne notranje neuskajenosti in materialne težave ter razni notranji in zunanji pritiski, zaradi trdne privrženosti delavcev in delovnih ljudi ideji in praksi socialističnega samoupravljanja. Izkušnje zadnjih let kažejo, da se delovni ljudje v težavnih razmerah še bolj čvrsto strnejo okrog zveze komunistov in drugih organiziranih naprednih sil socialističnega samoupravljanja. To je potrdila tudi njihova udeležba na letošnjih volitvah. Visoko samoupravljalno zavest dokazujejo delovni ljudje vsak dan, ko se morajo boriti s težavami, ki nastajajo v proizvodnji in reprodukciji, v omejevanju standarda in z drugimi nevednostmi, ki nam grenijo življenje. Vse to počno, ker so pripravljeni boriti se za uresničenje dolgoročnega cilja — za brezrazredno družbo svobodno združenih proizvajalcev, že danes pa za razvite socialistične samoupravne družbenoekonomske odnose in za sistem političnih odnosov, kot so opredeljeni v ustavi, zakonu o združenem delu, naših zadnjih kongresnih dokumentih, kar vse je Titovo in Kardeljevo zgodovinsko izročilo.

Takšna usmerjenost delovnih ljudi je najtrdnjša podpora našemu nadaljnjemu delu, je pogoj za hitrejši splošni družbeni napredek, za stabilnejši in skladnejši ekonomski, kulturni, socialni in vsakršni razvoj, za politično trdnost, za vse večje razsežnosti demokracije, človekove svobode in sreče.

Kljub nedvomnim uspehom, ki smo jih dosegli v minulih štirih letih, vendarle nismo dosegli vseh postavljenih ciljev pri uresničevanju nekaterih idejnih in institucionalno-pravno opredeljenih načel, zlasti tistih, ki so povezana z dolžnostmi in pravicami ter odgovornostmi delavcev v združenem delu in v družbi. Prepočasi odpravljamo vzroke za številna protislovja v našem razvoju, zlasti tista med družbeno naravo proizvodnje ter zasebnim, skupinskim in državnim prilaščanjem rezultatov družbene proizvodnje.

Težave v procesih družbene produkcije in reprodukcije kažejo, da se zaostrejuje spopad sil socialističnega samoupravljanja, ki predpostavljajo in zahtevajo, da delavec samoupravno odloča o pogojih, sredstvih in rezultatih svojega dela v celoti, s skupinskolastninskimi in državnolastninskimi težnjami in strukturami oziroma centri moči, ki še vedno v veliki meri odločajo o pogojih in rezultatih dela združenih delavcev, največkrat v imenu samoupravljanja, v imenu združenega dela in za njegovo fasado. Ta temeljni spopad je v bistvu razredni boj. Krepitev moči skupinsko oziroma državnolastninskih struktur potiska delavske razrede oziroma neposredne proizvajalce v položaj meznega delavca, ki samo formalno, ne pa tudi dejansko, odloča o pogojih in rezultatih svojega dela.

To seveda ni več klasični razredni boj dveh antagonističnih razredov, vendar bi v skrajni posledici, če bi skupinskolastninske in državnolastninske tendence prevladale nad samoupravnimi, to lahko v resnici postal. To bi nas vrnilo daleč nazaj na že preseženo stopnjo našega družbenega razvoja, česar ne mi komunisti, in, prepričan sem, da tudi ne naši delovni ljudje, ne bodo nikoli dopustili.

Vsaka drugačna pot kot je socialistično samoupravljanje, ki je dosledno grajeno na razredni razsežnosti naše socialistične revolucije, bi zavrnila razvoj slovenske in jugoslovanske družbe in nas potisnila v nerušljiva družbena nasprotja in krizo. Nobena druga pot ne more zagotoviti takšnega nadaljnjega socialističnega in demokratičnega razvoja, v katerem bi lahko z neposredno zavestno in odgovorno samoupravljalno in politično akcijo delavskega razreda in vseh delovnih ljudi uspešno premagovali objektivna protislovja in uresničevali njihove neposredne in zgodovinske interese.

Iz poročila predsednika CK ZKS
Franceta Popita
na 9. kongresu slovenskih komunistov

Petnajsti april, ko obujamo spomine na zgodovinske dogodke na Zaloški cesti v Ljubljani, je dan naših železničarjev. Med prvimi so letos proslavili dan železničarjev v Mariboru. Devetega aprila so v Centralnih delavnicah, v temeljni organizaciji za vzdrževanje lokomotiv, predali svojemu namenu novo proizvodno dvorano. Slika: Milan Šparovec.

IZ VSEBINE:

Okrogla miza DE, Komunisti in Vjesnika

Naravnajmo delo po delavčevi uri

Stran 2—3

Iz govora Mirana Potrča na seji predsedstva sveta ZSJ

Grožnja s težkimi posledicami

Stran 6

Obiskujemo slovenske premogovnike

Črno zlato pod Bohorjem

Stran 7

Kaj o tem menite vi?

Dosedanji delegati republiške kulturne skupnosti so se razšli. Na zadnji seji skupščine so hoteli dokončati svoje obsežno delo s simboličnim dejanjem — razglasitvijo veljavnosti samoupravnega sporazuma o ustanovitvi nove Kulturne skupnosti Slovenije. Tega niso storili iz znanih razlogov. Le v treh občinah so delavci in krajanji v zadostnem številu tozdrov in krajevnih skupnosti sprejeli samoupravni sporazum.

Takrat — bilo je pred dobrimi štirinajstimi dnevi — so delegati ugotovili, da je zatajila politična akcija, da sta sindikat v delovnih organizacijah in socialistična zveza v krajevnih skupnostih nudila premalo družbenopolitične podpore celotni akciji podpisovanja sporazuma. Na isti seji skupščine so delegati hoteli zatrjevati, da pri njih akcija podpisovanja teče in da bo slika po tednu dni mnogo ugodnejša.

In kakšna je ta slika danes? Doslej je manj kot deset občin sporočilo, da so sporazum sprejeli že

nad 50-odstotno, le v 18 občinah pa so tako daleč, da vsaj že lahko govorijo o določenih odstotkih. V večini slovenskih občin torej sploh nimajo nobenih kolikor toliko otipljivih podatkov.

Na ravni republike smo torej brez kulturne skupnosti, saj njena ustanovna listina ni sprejeta v zadostnem številu občin. Zaradi vrste okoliščin pa bi se nova skupščina morala sestati že 6. maja in razglasiti ustanovitveni sklep.

Zanima nas, ali bodo občinska vodstva socialistične zveze in sindikatov vsaj sedaj popravila, kar se popraviti da in zagotovila zadostno število podpisov do konca aprila. In kako ocenjujeta pomankljivo družbenopolitično akcijo Republiška konferenca SZDL in Republiški svet ZSS. Saj je šlo med drugim tudi za nedopustno lagodnost in nemarnost. Mar ne?

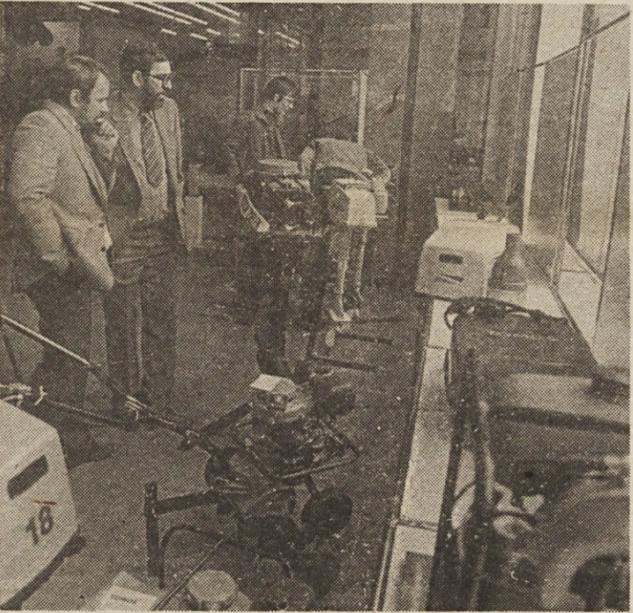
Uredništvo DE

Desetega aprila bi Boris Kidrič dopolnil sedemdeset let. Revolucionarja in sotvorca nove Jugoslavije imamo v naši zavesti še posebej kot marksističnega ekonomskega misleca in praktičnega tvorca naše povojne ekonomske politike ter kot pobudnika znanstvenih in raziskovalnih dejavnosti. Zato v Sloveniji že vrsto let podeljujemo po njem poimenovane nagrade za največje dosežke na znanstvenem, raziskovalnem in inventivnem področju ustvarjalnosti.

Podelitev letošnjih nagrad je bila dan pred letošnjo obletnico na slovesnosti v skupščini SRS, ob navzočnosti visokih gostov, predstavnikov našega javnega življenja. Na njej so o pomenu znanosti govorili Štefan Korošec, Tone Zimšek in dr. Aleksandra Kornhauser.

Kidričevo nagrado so letos prejeli: prof. dr. Drago Kolar za vrhunske raziskovalne dosežke s področja naravoslovnih in tehniških ved, prof. dr. Ervin Prelog za življenjsko delo na področju teorije konstrukcij, prof. dr. Stanko Banič za življenjsko delo na področju mikrobiologije in imunologije, prof. dr. Anton Slodnjak za celotno delo pri proučevanju Levstikovih del in prof. dr. Adolf Bibič za dela »Interesi in politika«, »Za politologijo«, »Snaga narodnih masa« — v Kardeljevi knjigi »Socializem i demokracija« in »Politična znanost v samoupravni družbi«. Podelili so tudi 17 skladovih nagrad za dosežke v različnih vedah in 21 nagrad za izume in izpopolnitve.

V prostorih Ljubljanske banke na Trgu revolucije v Ljubljani je te dni odprta že tradicionalna razstava inovacij, letos pod nazivom »Inovacije za stabilizacijo«. Razstava prikazuje 62 izumov, inovacij in tehničnih izboljšav. Med njimi razstavlja tudi Rameu Milošević, ki je prav letos dobil nagrado sklada Borisa Kidriča za življenjsko delo pri snovanju in razvoju dvotaktnih motorjev, krmnih motorjev in motornih agregatov.

V tovarni Lek v Ljubljani so minuli torek pripravili slovesno akademijo v počastitev 9. kongresa ZKS in ob sprejemu novih članov v zvezo komunistov.

Srečanje so komunisti Leka namenili tudi obračunu dela med obema kongresoma. Ugotavljali so uspešno delo in vpliv komunistov na gospodarjenje in razvoj samoupravnih odnosov v sozdu Lek. Poudarili so, da bodo morali prav vsi komunisti Leka vložiti še več naporov, če bodo hoteli dosledno uresničevati naloge, ki so si jih zadali in tiste, ki jih bo začrtal 9. kongres ZKS.

Na akademiji sta z bogatim kulturnim sporedom sodelovala Pihalni orkester iz Domžal in moški komorni pevski zbor Lek.

Časnikarji Delavske enotnosti, Komunisti in Vjesnika smo sedli za okroglo mizo skupaj s sekretarji nekaterih aktivov komunistov delavcev neposrednih proizvajalcev. Pogovor naj bi bralcem razgrnil razmišljanja naših sogovornikov o aktualnih družbenopolitičnih vprašanjih v družbi, o zagatah, s katerimi se srečujemo v boju za stabilizacijo in uveljavljanje samoupravljanja na vseh področjih družbenega in gospodarskega življenja.

Naši sogovorniki — Marija Kump iz Novega mesta, Sakib Galič iz občine Ljubljana Moste-Polje, Ivan Simon iz Celja ter Peter Jekovec iz Kranja so bili kritični do številnih družbenih pojavov, ki bi jih z odločno akcijo vseh družbenih dejavnikov morali zatreti in speljati pota gospodarjenja in samoupravnega odločanja v dogovorjeno smer. Vsi smo se v pogovoru zavedali, da je treba zavirati rokave zlasti v temelj-

nih samoupravnih okoljih, tam okrepiti vse sile za spreminjanje razmer in hkrati prek delegatskega mehanizma in odnosov, kjer imajo posebej pomembno vlogo družbenopolitične organizacije, uveljavljati samoupravljanje delavcev in delovnih ljudi. V tem boju so mnogi čeri, številna odstopanja in včasih tudi nerazumljive ovire, ki pa se jih da odpraviti le z organizirano in odgovorno samoupravno in politično akcijo, z nenehnim mobiliziranjem delavcev.

Ta čas so v gospodarstvu gotovo najbolj zaskrbljujoči pojavi, ki jim je treba nemudoma pristržiti peruti; trganje reprodukcijskih verig, izsiljevanje s cenami in (ne)odgovorno ravnanje delovnih organizacij in drugih družbenih dejavnikov pri odpravljanju teh zagat. To se da urediti, pravijo naši sogovorniki, in delavci to vedo, vendar pa je treba priti za mizo s čištimi računi.

Okrogla miza DE, Komunisti in Vjesnika

Naravnajmo delo po delavčevi uri

DE — Znano je, da so sestanki aktivov komunistov delavcev neposrednih proizvajalcev zelo odkriti, o vseh stvareh se pogovarjate brez dlake na jeziku, kot temu navadno pravimo. Takšen odgovor bi radi slišali tudi o tem, kako delavci sprejemajo stabilizacijska hotenja v naši družbi, kako jih uresničujejo in kaj bi po vašem mnenju bilo treba storiti, da bi v ustaljenih naporih dosegli še boljše rezultate.

Sakib Galič: »Prav gotovo ni aktiva, kjer se to vprašanje ne bi vlečlo kot rdeča nit skozi vse razprave delavcev komunistov — neposrednih proizvajalcev. Velika večina delavcev se zelo dobro zaveda, da je od rezultatov stabilizacije odvisno marsikaj v naši družbi, vendar pa se večkrat povprašam, kaj lahko še storimo na tem področju. Pripravljeni smo delati v podaljšanem delovnem času, narediti več v osmih urah, ob sobotah in drugih prostih dnevih, skratka povečati stabilnost in proizvodnjo do optimalnih meja. Seveda morajo biti za to izpolnjeni tudi drugi pogoji: da je dovolj surovin in reprodukcijskega materiala in da lahko naš izdelek tudi prodamo.

Žal pa stabilizacija in njeni učinki niso odvisni le od neposrednih proizvajalcev, od delavcev v proizvodnji, temveč tudi od režije v organizacijah združenega dela in družbene režije sploh, ki še zmeraj ne ravna stabilizacijsko. Zato tudi ni prave discipline in odgovornosti, čeprav že vrsto let to zelo poudarjamo. Danes pokličemo na odgovornost delavca; tu in tam še morda mojstra in ga tudi kaznujemo. Pri tem pa se vse neha. Drugi pa, ki ga morda še bolj lomijo, ne pridejo niti do disciplinske komisije.

Mi samo govorimo, da so bremena stabilizacije neenakomerno porazdeljena, vendar povsod premalo naredimo, da bi

bilo drugače. Samo primer prispevkov za samoupravne interesne skupnosti pogledajte, kaj se dogaja. Načrti so megalomanski, vsak bi rad čim več potegnil od združenega dela, mi pa navadno nismo sposobni — pa tudi naše strokovne službe ne — pravilno ovrednotiti teh programov in povedati, da ta in ta interesna skupnost nima prava in da se ne zaveda sedanjih dohodkovnih možnosti. Navadno se brez argumentov prepiramo o 0,05 odstotka višji prispevni stopnji za katero od interesnih skupnosti, nihče pa ne ve, kaj pomeni v končnem znesku. Šele tedaj, ko je to treba plačevati, se delavci sprašujemo, zakaj smo tako sklenili.«

DE: Prav gotovo vse to drži, vendar pa tudi v organizacijah združenega dela ni vse v redu. Samo pogledajte pritisk na cene: predlogi za povišanje pa se oblikujejo v temeljnih organizacijah združenega dela, potrjujejo jih samoupravni organi. Jasno je, da dogovorjene politike cen nismo uspeli uresničiti, saj se zdi, da se delavci ne zavedajo, da jih lahko višje cene lastnih izdelkov udarijo nazaj. Morda v temeljnih organizacijah razmišljajo približno takole: mi bomo zahtevali povišanje cen, za druge pa nam ni mar!?

Ivan Simon: Odnos do cen je po moje za komuniste eden od najvažnejših kriterijev, po katerem presojava, kako se kdo stabilizacijsko vede. Toda to je vsem ušlo iz rok, čeprav na sestankih aktiva zmeraj poudarjamo, da je to zelo pomembno vprašanje. Cene se dvigujejo, inšpekcijske službe pa so brez moči... In kaj lahko storijo delavci pri tem? Dvignejo roko za povišanje, ker jim tako svetujejo strokovni delavci. Prepričajo jih, da je to edina mogoča rešitev za večji dohodek ali pa celo samo za to, da bo njihova temeljna organizacija kos podraž-

tvam surovin in reprodukcijskega materiala. Že kar razpasla se je navada, da material, ki bi ga nujno rabila neka organizacija združenega dela, druga raje hrani v skladišču in čaka na višje cene. To je izsiljevanje, ki mu ni para nikjer po svetu, to je mešetarjenje s surovinami in reprodukcijskim materialom. Kupiti pa moramo, tudi če se dogovorimo za kasnejše doplačilo, samo zato, da imamo delo.«

Sakib Galič: »Statistični podatki niso resnični odraz dogajanj okrog cen. V tovarnah boste dobili popolnoma drugo sliko in vsebinsko drugačne podatke o cenah. Denimo: Cinkarna Celje rabi za svojo proizvodnjo tehnično žvepleno kislino, račun pa dobi za akumulatorsko. Nekdo kupi aluminijev hidroksid, račun pa dobi za kaj drugega, dražjega. Še vrsto takih primerov bi lahko naštel. Vsi vemo zanje, vendar se dostikrat delamo nevedne. Prav nič ni pošteno, da sedaj komercialistom očitamo, da ravnajo slabo, ker morajo pristati na vsakršno ceno, saj bi se drugače proizvodnja ustavila, 500 ali pa več delavcev bi moralo na prisilni dopust. Marsikje je danes glavna deviza delo, neprekinjen tok proizvodnje.

V naši občini je inšpekcija odkrila delovno organizacijo, ki je na račun višjih cen prislužila 100 milijonov dinarjev nepravilnega dohodka. Toda delež kooperantov v njeni proizvodnji predstavlja 80 odstotkov vrednosti. Prav gotovo je imela inšpekcija prav, da je presekala to verigo nepravilnega pridobivanja dohodka, vendar pa ni prav, da ni šla v verigi do konca, do vsakega kooperanta in tam povprašala, zakaj je podražil svoje izdelke. In da bo stvar še bolj čudna, je morala ta delovna organizacija prodajati svoje stroje po delih...

Zdi se mi, da so pota oblikovanja cen in tudi predlaganja povišanj cen za posamezne izdelke, surovine ali reprodukcijski material kaj čudna. Mislim, da je zdaj tudi to moralno vprašanje, kajti delavci smo postavljeni pred dejstvo, da je treba cene zvišati, saj nimamo nobene druge možnosti. Danes nihče ne pride na delavski svet ali na zbor delavcev s predlogom, denimo takim: Če bomo bolj delali, če se bomo tako in tako organizirali, nam ne bo treba povišati cen izdelkov. Globoko sem prepričan, da bi delavci to razumeli in tudi delali tako.

Marija Kump: »Delam v Novoteksu in lahko rečem, da smo zaradi višjih cen surovin, energije in reprodukcijskega materiala postavljeni ob zid. Toda mi smo v dvojni vlogi, po eni strani kupec in po drugi proizvajalec in prodajalec. Tako se tudi vedemo, drugače kot kupci in drugače kot prodajalci. Tu so težave, četudi zahtevamo na zborih delavcev in delavskih svetih ob predlogih za povišanje cen razloge, ne dobimo podrobnih obrazložitev. Vsi vemo, da se je nafta podražila, da se bodo cene dvignile, vendar je vprašanje, ali je treba potlej tako drastično povečati cene naših izdelkov. Ne v sestavo cene, v razloge, zakaj tako povišanje, delavci nimamo vpogleda.«

Ivan Simon: »Ne razumem, zakaj moram kot delavec, odgovoren za nabavo nafte, pri prodajalcu podpisati, da bomo krili višjo ceno nafte, ko smo jo vendar že pripeljali domov. To pomeni, da jo je imel nekdo na zalogi... Pa še na nekaj bi rad opozoril. Če se podraži nafta za dolar ali dva, ali kolikor že, zakaj moramo zatem povečevati tudi družbene dajatve. Zakaj niso te dajatve stalne? Tudi družba se v teh kritičnih razmerah očitno noče odpovedati ničemu.«

DE: Tovariš Galić, bi lahko nekoliko podrobneje razložili, kaj ste mislili s tem, da je cena tudi stvar morale?

Sakib Galić: Takrat, ko gre le za pohlep po večjem dohodku ali po dobičku, če hočete, je to vprašanje morale. To velja zlasti za tiste, ki imajo monopol na trgu in zato tudi izsiljujejo. Ti ohrome celotno verigo, vse načrte in vsa prizadevanja delovnih kolektivov. Drugi jim zaradi različnih razlogov ne morejo slediti v stopnji poviševanja cen. Delavec, ki naredi končni izdelek, se v vseh teh izsiljevanjih ne znajde, ne pozna največjih krivcev za tako visoko ceno svojih izdelkov. Sicer pa imamo v naši družbi zdravilo za neodgovorno ravnanje tudi na tem področju, vendar ga premalo uporabljamo. Inšpekcije bi morale biti dosledne, v vseh organizacijah bi morali spoštovati resolucijo in družbene dogovore ter okrepiti samoupravni družbeni nadzor.«

DE: Vse to vemo, vse je zapisano, pa se vendar ne uresničuje!

Sakib Galić: »Seveda ne, saj domala nihče ne daje pošteno vseh računov na mizo. Tudi organizacije združenega dela se med seboj »preklajo« delavce pa strokovne službe velikokrat peljejo žejne čez vodo. Delavec sem in lahko trdim, da se delavci ne bi strinjali, da bi v sedanjih razmerah njihova temeljna organizacija povečala ceno za svoj izdelek neupravičeno. Toda kaj se dogaja? Povejte mi, kako lahko delavci v temeljnih organizacijah in na kakšni podlagi naj ocenjujejo, ali je predlagana cena znosna ali ne? Nobenih strokovnih podlag za to delo nimajo ne sindikalne organizacije in ne druge družbenopolitične organizacije. Trdim, da je delavec ogoljufan za pomembno informacijo, kajti kalkulacija je taka, kot jo predlagajo strokovne službe, sam pa nima dovolj podatkov, da bi se temu postavil po robu. Moramo pa tudi vedeti, da so višje cene včasih potrebne in upravičene.«

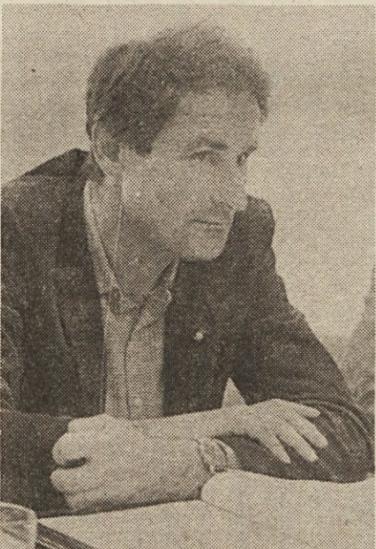
Peter Jekovec: »To, kar je rekel Sakib, je res. Delavci so se pripravljali marsičemu odreči, vendar vse kaže, da mnogi drugi niso pripravljani na to. Takole bi rekel: naše delo je natančno določeno in lahko delamo zelo kakovostno, če imamo za delo vse, kar rabimo. Delavci v glavnem pravijo: pripravite delo, organizirajte najbolj racionalen tehnološki in proizvodni proces in mi bomo delali. Ravno zdaj pa so se pojavile težave, ker delavci Iskre nimajo repromateriala in marsikdaj mora proizvodnja stati. Ampak delavke in delavci v strokovnih službah zategadelj vseeno »de-

Sakib Galić

Marija Kump

Peter Jekovec

Ivan Simon

lajo! Ob koncu meseca dobijo neokrnjen osebni dohodek, delavci v neposredni proizvodnji pa le 70 odstotkov. O kakšni solidarnosti pri tem ne moremo govoriti. Podobne primere najdemo tudi drugod. V tekstilni industriji je delavka plačana po tem, če doseže normo, zahtevano kakovost in predpisane roke. V Tekstilindusu in v drugih tovarnah smo že mnogokrat zahtevali, da se morajo najti merila za delitev po delu tudi v skupnih službah, vendar je to kot glas vpijočega v puščavi. Vem, da si ti delavci ne želijo meril in zato jim bo treba včasih tudi zmanjšati osebne dohodke ali pa jim ta merila določiti.«

Marija Kump: »Med problematična vprašanja in slab odnos do stabilizacije moram uvrstiti tudi sestanke samoupravnih organov. Delavci v temeljnih organizacijah se dosledno držimo načela, da so sestanki zunaj delovnega časa in so v glavnem tudi zmeraj sklepni. Sestanki v skupnih službah pa so od 12. do 15. ure in navadno že ob 14. uri ugotovijo, da so nesklepni. Že večkrat smo delavci zahtevali, da tudi oni naračunajo svoje ure po naših, vendar nam to ni uspelo.«

Peter Jekovec: »Na nekaj bi še opozoril, kar nam povzroča precej prazlavic in nepotrebnih stroškov. Ne razumem, zakaj moramo po vsako potrdilo teči v Beograd in to tudi tedaj, če hočemo kupiti v tujini na primer samo 5 kilogramov barve. Sprašujem se, čemu smo tolikanj zapletli ta sistem in kdo ga bo poenostavil.«

DE: Zanimivo bi bilo zvedeti, zakaj teh vprašanj ne postavljajo vaše delegacije na zborih združenega dela občinskih skupščin, saj navsezadnje lahko tudi z odločnejšo besedo delegatov naredimo konec nekaterim odnosom in prevelikemu administriranju v družbi. Ne spomnim se, da bi kdaj zbori združenega dela razpravljali o oskrbi s surovinami, o takih odnosih pri oblikovanju cen, kot jih predlagate...

Peter Jekovec: »To vprašanje je vredno razmisleka.«

Marija Kump: »Niti v družbenopolitičnih organizacijah se ne zavedamo, da smo v bistvu vsi delavci člani zbora združenega dela občinske skupščine, ne pa le teh pet ali sedem delegatov, ki smo jih izvolili. Dolej se je dogajalo tako, da so predsedniki delegacij prebrali gradivo za zasedanje skupščine, morda se malce pogovorili z drugimi člani in s tem je bilo konec delegatskega odnosa. In zakaj tako? Zato, ker te delegacije ne dobijo nobene pomoči od nikogar, ne od strokovnih služb, ne od poslovodnih organov in žal tudi premalo od družbenopolitičnih organizacij v temeljnih samoupravnih okoljih.«

Peter Jekovec: »Ne vem, zakaj ne bi o teh gradivih govorili tudi na sejah delavskih svetov, v izvršnih odborih sindikata in v osnovnih organizacijah zveze komunistov. To, kot da gre mimo vseh, razen tam, kjer imajo tudi za delo delegacij strokovne službe, ki jim oblikujejo mnenja, ki jih potlej delegacija posreduje na zborih. Spremeniti moramo odnos do dela delegacij in jih vzeti za svoje samoupravne organe.«

DE: Ali sedaj niso?

Sakib Galić: »Zelo veliko je odvisno od kadrovanja, toda praksa kaže, da v temeljnih organizacijah izberemo najboljše za samoupravne organe in potlej se pogajamo, kdo bo kaj v delegacijah.«

DE: Velja to tudi za sindikat?

Sakib Galić: »Nekoč je veljalo, sedaj pa je tehtna izbira kandidatov za sindikat poleg delavskega sveta med najvažnejšimi nalogami.«

Peter Jekovec: »Razmere so zelo različne. Včasih komunisti tudi v osnovnih organizacijah »zahtevamo«, »poudarjamo« in podobno, namesto da bi s prepričljivostjo uveljavljali svoja stališča med delavci. Vse bolj se uveljavlja predvsem ta druga plat vrednotenja dela komunistov in zato dobivajo tudi odgovorne dolžnosti v samoupravnih organih in v sindikatu. To pa je po mojem zelo pomemben premik, pravzaprav je to že preverjen način dela komunistov, saj se je bilo treba zmeraj z argumenti boriti za napredna stališča in rešitve. Če bomo nadaljevali po tej poti, se bodo družbeni odnosi zagotovo približevali viziji, ki jo je poudarjal Kardelj, da si srečo lahko ustvari le človek sam.«

Marjan Horvat

Dohodkovna veriga iz medsebojnega zaupanja

Dve novici iz železarn sta te dni vzbudili našo pozornost. Obe sta razveseljivi, kar je v tem trenutku še zlasti pomembno. V zadnjem obdobju smo namreč poslušali ali spremljali samo črnogledne napovedi o razvoju črne metalurgije pri nas, o preskromnih vlaganjih v modernizacijo te nadvse pomembne dejavnosti.

Novici, o katerih pišemo, vzbujata upanje na boljši jutrišnji dan ne samo slovenske in jugoslovanske metalurgije, ampak tudi kovinsko predelovalne industrije. Prva »govori« o sklenitvi samoupravnega sporazuma med Slovenskimi železarnami in Rudarsko metalurškim kombinatom Zenica o dolgoročnem in usklajenem razvoju jeklarstva v Sloveniji in Bosni in Hercegovini. Druga pravi, da so na Jesenicah železarji in porabniki jeklenih polizdelkov sklenili skupaj vlagati delo in sredstva za razvoj črne metalurgije v slovenskih železarnah.

Oba sporazuma (prvi je že podpisan, drugi, o razvoju slovenskih železarn pa še v pripravi) prinašata v odnose med proizvajalci in porabniki, se pravi v odnose na trgu, nekaj novega. Namreč spoznanje inih in drugih, da le skupno začrtana pot vodi v hitrejši razvoj tako železarnstva kot predelovalne industrije, da odnosi na ravni kupoprodajnih pogodb pomenijo prej razdruževanje kot povezovanje interesov. Nič manj pomembno ni spoznanje, da lahko slovenski in bosenski železarji s skupnimi močmi dosežejo mnogo več kakor ločeni: bolje lahko izrabijo že močno razvito raziskovalno dejavnost v obeh organizacijah združenega dela, s skupnimi močmi pa je tudi lažje preskrbovati predelovalno industrijo in druge porabnike železarskih izdelkov.

Tako železarji kot porabniki pa so spoznali (in so pripravljani to tudi uresničiti), da je zelo pomembno in potrebno skupna sredstva vlagati v proizvodnjo tistih surovin in polizdelkov, ki jih porabniki najbolj potrebujejo. Skupne naložbe brez prizvoka obveznega »prispevka« v devizah in brez drugih zahtev na nedohodkovnih osnovah so značilnost sporazuma med slovenskimi in bosenskimi železarji.

Seveda so se našli tudi taki, ki so že pri pripravi sporazuma med slovenskimi in bosanskimi železarji dvomili, da bo ta sporazum zaživel. Dvomljivcem kajpak ne moremo odgovoriti niti z »da« niti z »ne«. Sporazum je bil komajda podpisan. Odgovorimo jim lahko kvečjemu, da če bi se držali vseh sporazumov, ki smo jih sklenili, in zakonov, ki smo jih sprejeli, bi bili najbrže v mnogo manjših gospodarskih težavah, kot smo.

Boris Rugelj

Najmanj dvojna korist znanosti v energetiki

Med našim zadnjim obiskom v jedrski elektrarni Krško smo se precej pogovarjali o morebitnih škodljivih vplivih takšnega objekta na okolje. Kljub prepričljivim zagotovilom za največjo možno varnost pa je gotovo res, da prav vsak energetski objekt spremeni okolje.

Kljub dosežkom sodobne tehnike in tehnologije vsi energetski postopki še vedno bolj ali manj onesnažujejo človekovo življenjsko okolje — pa naj bodo s področja virov, prenosov, skladiščenja, porabe... To dokazujejo raziskave vremenoslovcev, zdravnikov, urbanistov in samih energetikov ter proizvajalcev energetske opreme.

Ugotovitve o vse bolj ogroženem okolju so postale že tako grozljive, da jim včasih komajda verjamo. To pa pomeni, da opozorilo že preide v svoje nasprotje. Človek se nanj ne odziva več in začne počasi verjeti nasprotnim teorijam. Teh pa ni malo, trdijo na primer, da je varstvo okolja le nekakšna modna muha. Brezglas strah brda res ni potreben, zdrava skrb pa je lahko le v prid dolgoročnemu razvoju človeške družbe.

Le-ta bo seveda potrebovala vse več energije. Do konca stoletja naj bi se v Jugoslaviji poraba primarne energije povečala za dva do trikrat, po nekaterih napovedih celo za več. Tak razvoj zahteva smotrno in odločno zastavljeno dolgoročno energetska politiko — o kateri pa kar naprej beremo, da je vse prej kot takšna. Pomembna sestavina te politike bi moral vsekakor postati tudi vpliv energetike na človekovo življenjsko okolje. Že res, da že zdaj pri gradnji novih in tudi pri obratovanju starih energetskih objektov skrbimo za okolje. Le za primer — v trboveljski termoelektrarni so lani precej zmanjšali vsebnost žvepovega dioksida, menda kar za slabih 30 odstotkov. Ozračju v Zasavju je to v velik prid, vsi ti ukrepi pa so seveda veljali lepe denarce.

Prav ta to gre! Naložbe v zaščito okolja in naprave, ki jih v energetiki uporabljajo, so velika obremenitev, strošek, ki draži proizvodnjo. Z vse večjo skrbjo za okolje se tovrstne naložbe povečujejo, krnijo poslovno uspešnost energetike in tudi učinkovitost porabe energije. Nam pa gre seveda za čimbolj smotrno, učinkovito in povrh še cenoeno uporabo energetskih virov, ki bi seveda čimbolj varovala te vire in okolje hkrati.

Kje je torej pot, če so današnje varovalne naprave le nujna, začasna rešitev? Ko premore spreminjamo v elektriko, še vedno porabimo le četrtino energetske moči, ki se skriva v črnem zlatu. Tudi pri plinastih in tekočih gorivih, celo pri jedrskih, ostane lep del energije neizkoriščen — torej je logična misel, da prav ta »odpadek« postaja grožnja za okolje. Tako bi lahko z ustrezno tehnologijo, ki bi vire uporabila kar se le da učinkovito — imeli koristi z energetsko-gospodarskega in ekološkega vidika. Treba se bo torej lotiti razvoja tehnologije predelave energetskih virov. Ne tako kot doslej, ko le poudarjamo pomen premore kot osnovnega domačega vira energije, pospešujemo njegov izkop, predelavo — hkrati pa ga mirno kurimo v termoelektrarnah in pozabljamo na obljube o razvoju postopka vplinjanja premore. Da ne razmišljamo naprej o novih, čistih virih sončne, geotermalne in drugih oblik energije...

Ciril Brajer

Pred kongresi
zveze sindikatov

Nemi opazovalci spornih odnosov?

Ta čas, ko delovne skupine in organi zveze sindikatov snujejo osnutke resolucij in drugih listin, ki jih bomo sprejeli na prihodnjih kongresih, se velja bržkone povprašati, katerim spletom vprašanj nameniti več pozornosti, kako jih opredeliti in na tej podlagi naravnati akcijo zveze sindikatov za spreminjanje razmer. Prav gotovo ni treba, da o vseh vprašanih govorimo in pišemo na dolgo in široko, marsikaj je že zapisanega in še več bo povedanega na prihodnjih partijskih kongresih.

Čeprav zdaj ni več tipičnih sindikalnih tem in nalog, pa bi bili poudarki v resoluciji na nekaterih tako imenovanih sindikalnih temah še kako potrebni, pri drugih pa bi verjetno kazalo le nakazati smer akcije za razreševanje, jih omeniti in ne podrobno razčlenjevati. To so navadno teme, s katerimi se pri svojem političnem delu ubadajo vsi družbeni dejavniki. Med tišimi vprašanji, ki zaslužijo več sindikalne pozornosti je prav gotovo tudi zaščita samoupravnih in drugih pravic delavcev pri delu in iz dela. Roko na srce na tem področju je sindikat v dobršni meri odpovedal, ostal pasiven opazovalec dogodkov. Ni mnogo primerov, kjer bi nastopil kot branilec interesov delavca, ki je opozarjal na slabe odnose v organizaciji združenega dela, birokratizem in podobne pojave. Ponavadi je tak delavec kaj hitro zapustil svojo delovno skupnost, še naprej so ga preganjali in mu nagajali, izvršni odbori sindikata in osnovne organizacije pa so le nemo opazovali te odnose, torej jih tudi omogočali, čeprav imajo v zakonu o združenem delu in v mnogih sindikalnih dokumentih, ki smo jih sprejeli med obema kongresoma, točno določene naloge.

Marsikdo bo dejal: »Lahko se je odločiti za stališče, nekaj drugega pa je delo v temeljnih samoupravnih okoljih in še težje tedaj, če so tudi občinska vodstva zveze sindikatov ob takih primerih neprizadeta, njihovo vedenje pa jalovo.« Ta jalovost se kaže v tem, da sicer posamezniku priznavajo, da ima deloma prav, včasih tudi v celoti, vendar ne izkoristijo vseh pravnih in političnih možnosti, da bi ga zaščitili. Toda ob tem velja opozoriti tudi na drugo plat zaščite delavčevih pravic, ki se vse pogosteje uveljavlja in lahko bi rekli, da v zadnjem času doživlja pravo renesanso v tistih občinah in v osnovnih organizacijah sindikata, kjer se ljudje zavedajo svojega poslanstva. Navadno so prav primeri, ko je treba delavca zaščititi, povod za razčiščevanje odnosov v posameznih delovnih okoljih, uveljavljanje samoupravnih socialističnih odnosov in tiste vloge delavca, ki mu v naši ureditvi pripada. To se dogaja s posledovnim družbenih pravobranilcev samoupravljanja in mobilizacijo delavcev, ki jim nikjer ni vseeno, v kakšnih odnosih delajo in o čem ter kako odločajo. Rezultati takega razreševanja sporov so ugodni in utrjujejo delavčev zavest, da je skupaj z drugimi delavci gospodar svojega dohodka in svoje usode. Kritična analiza tega področja delovanja sindikata bi bila pred kongresi nujno potrebna. Ko gresji bodo o tem zagotovo povedali kaj novega, pokazali na zglede primere in obsodili slabosti, jalovost in tudi politično neodgovornost.

Marjan Horvat

Predsedstvo sveta Zveze sindikatov Jugoslavije

Kako umiriti cene

Gibanje cen v prvem trimesečju letos opozarja na vrsto slabosti in na nujne čimprejšnje spremembe v politiki cen. Gre za pomanjkanje najnujnejših stvari za proizvodnjo, zapiranje tržišča v regionalne okvire, izsiljevanje pri prodaji in nabavi surovin in reprodukcijskega materiala. Ti pojavi bi, če bi se nadaljevali, lahko resno ogrozili načrtovano proizvodnjo, plačilno-bilančni položaj države, izvoz, stabilizacijo in življenjsko raven delavcev.

Tako je Miran Potrč na seji sveta ZSJ, ki je bila prejšnji petek v Beogradu, na kateri so razpravljali o nalogah pri uresničevanju politike cen, ocenil naš položaj. Članom sveta ZSJ pa so bile te ugotovitve kot iztočnica za pregled svojih nalog.

Naloge sindikatov so, da s svojo politično akcijo čimveč prispevajo k uresnitvi načrtovanja proizvodnje, vendar pa od njih pričakujemo odločnejšo besedo tudi pri politiki cen. Kot je menil

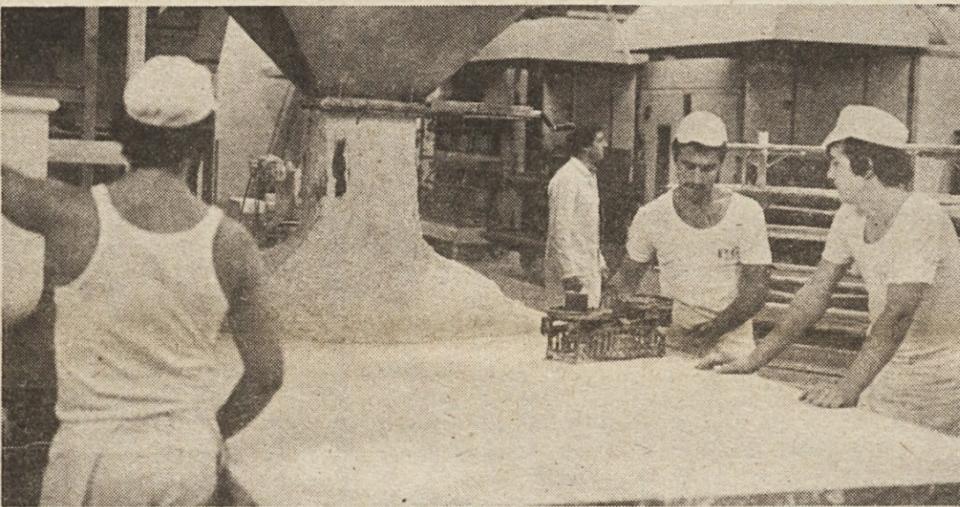
Rade Galeb, predsednik sveta ZSJ, so delavci pripravljani na 15-odstotno rast cen in se s tem dogovorom strinjajo, naloga sindikatov pa je, da zastopajo ta hopenja delavskega razreda.

Po besedah Lazarja Zarića so republike in pokrajini preveč popustljive do cen svojih gospodarstev, delovne organizacije proglašajo večino svojih izdelkov za prvovrstno blago in tako povišujejo cene, niso pa redki primeri dvojnih cen — enih za javnost in drugih za kupce. Tako

torej cene vrtočljivo naraščajo, vse več je izsiljevanja, o tem pa bi moral razpravljati sindikat v sleherni osnovni organizaciji. Dejstvo je, da zakon o cenah in politiki cen še ni zaživel in da delavci o njih ne odločajo, če pa ponekod glasujejo za višje cene svojih izdelkov, je to zato, ker so jim poslovodni organi to ponudili kot edino možnost za večji dohodek.

— Sindikat mora, tako so menili na seji, spremeniti odnos do pridobivanja dohodka. Poudarjati mora, da je pravo povečanje dohodka moč doseči le z večjo delovno storilnostjo, zmanjšanjem poslovnih stroškov, ne pa s tako imenovanimi koristnimi malverzacijami in sumljivo poslovno moralo.

Predrag Jovanović je dejal, da se cene povečujejo tudi z nekate-

Slika: Janez Zrnc

S seje koordinacijskega odbora osnovnih organizacij sindikata v sozdu Merx Celje

Povezani delavčevi interesi

Pred približno letom dni, ko so v Celju oblikovali sestavljeno organizacijo združenega dela Merx Celje, so v želji, da bi povežali in uskladili skupno sindikalno delo, postavili na noge tudi tako imenovani koordinacijski odbor osnovnih organizacij zveze sindikatov, ki ga sestavljajo predsedniki konferenc sindikata. Letos izvoljeni koordinacijski odbor je ocenil dosežanje skupne korake, predvsem pa so se razpravljali na seji skušali dogovoriti za načine usklajevanja in povezovanja delavčevih interesov v sozdu, kjer občutka pripadnosti seveda ni moč privzgojiti čez noč.

Okazalo se je, da koordinacijski odbor sicer pomeni novo kvaliteto sindikalnega dela, vendar njegove usklajevalne vloge v celoti še niso znali prav izkoristiti. Dogovarjanje se zatikajo že v malenkostih, tako da za bistvene dileme zmanjkuje časa. Postopek, kako uskladiti merila za izplačevanje regresa, je bil, razen pri članicah nekdanjega Merxa, prav težaven. Ali sprejeti skupen kulturni in športni program, kako oblikovati financiranje — mimogrede, skupaj velja le 600 tisoč dinarjev — vse to zahteva pravo verigo sestankovanj. Tudi prizadevanja, da bi ustanovili enotno počitniško skupnost, še niso na prav trdnih nogah, saj je ponekod še slišati, da hočejo nekatere članice svoje počitniške zmogljivosti ohraniti za le svoje delavce. Spričo še vedno precejšnjih razlik med članicami sozda je bilo na seji koordinacijskega odbora slišati predlog, da

bi zdaj, ko nimamo več sindikalne liste, znotraj sozda oblikovali nekaj podobnega, zajeli vsa ta področja, jih poenotili, da sicer ne gre zanemarjati vloge in pomena skupnih športnih in kulturnih aktivnosti, vendar se s tem delo sindikata ne sme končati. Poudarili so zlasti odgovornost osnovnih organizacij za krepitev medsebojnih odnosov in urejanje razmerij znotraj sestavljene organizacije. Opozorili so na vrzeli pri pretoku informacij, na dejstvo, da se v samoupravnih organih zavzemajo za ena, v družbenopolitičnih organizacijah pa za druga stališča in da med njimi ni prave korelacije, da mnogokrat govorijo drug mimo drugega.

Tudi svobodna menjava je še v precejšnji meri zavita v megle, predvsem v tisti osnovni sestavini, da sta zanjo potrebna dva, ki imata enake pravice in obveznosti. Dogaja se, tako smo slišali na seji koordinacijskega odbora, da

temeljne in delovne organizacije nikakor ne pustijo pogledati v svoje poslovanje in delo, hkrati pa od organov sestavljene organizacije na ves glas zahtevajo svobodno menjavo, odgovor, čiste račune, na način avtoritativnega vprašanja, kaj vi delate. V delovnih skupnostih delovnih organizacij se težko odločajo za napredno in obojestransko sodelovanje. Kakšna svobodna menjava je potlej to, so se na seji spraševali razpravljalci.

Slišati je bilo tudi precej pripomb o vlogi sindikalnih organizacij pri sprejemanju pomembnih samoupravnih in gospodarsko razvojnih odločitev. Sindikalni delavci v množtvu gradiv težko ločijo tiste najbolj bistvene za sindikalne razprave. Zahtevajo, da stvari ne smejo mimo sindikata in možnost, da v postopku dogovarjanja izrečejo tudi svojo besedo, ki ji bo dalo piko na i usklajeno stališče koordinacije osnovnih organizacij zveze sindikatov v sozdu Merx.

Ob vsem tem se je izluščilo mnenje, da je osnovna naloga sindikalne organizacije krepitev pripadnosti delavcev vsake temeljne ter delovne organizacije v sozdu — na enakovrednih osnovah demokratičnega dogovarjanja. To velja tudi za najbolj občutljive prvine delitve dela, dohodkovnih odnosov, nagrajevanje po delu, delitve sredstev sklada skupne porabe, kar zagotavlja delavčevu socialno varnost in gradi dobre medsebojne odnose, ne le na osnovi daj-dam, temveč predvsem v smislu povezave in solidarnosti.

»Sindikati so tisti, ki morajo te naloge odločno prevzeti nase,« je podčrtal Ivan Kramer, predsednik medobčinskega sveta zveze sindikatov Celje. »Koordinacijski odbor pa mora izobli-

Funkcionarji brez regresa

Člani predsedstva ZSJ so sprejeli sklep, naj se funkcionarjem v organih federacije ne izplača regres za letni dopust in priporočili tudi republikim in pokrajinskim svetom zveze sindikatov, naj ravnajo podobno. Predsedstvo meni, da bi se regresu lahko odrekli tudi drugi funkcionarji.

rimi samoupravnimi sporazumi, ki pa so najpogosteje le nova oblika starih kupoprodajnih odnosov. Če pa inšpekcijske službe odkrijejo take sporazume, izrečejo kazen direktorju, kazen pa plača delovna organizacija. Vsi ti pojavi zahtevajo učinkovitejše delovanje osnovnih sindikalnih organizacij in občinskih svetov. Osnova skupne politike cen pa je po besedah Ivke Krajnović, dolgočasno utrjevanje cen energije, to pa so tudi naši skupni interesi. Predrag Petkovski je dejal, da se mora povečati vpliv sindikata v politiki cen v sleherni organizaciji združenega dela, samoupravni skupnosti za cene, da pa se ne bi zameril delavcem, mora preučiti odločitve posameznih družbenopolitičnih skupnosti o upravičenosti povišanja cen.

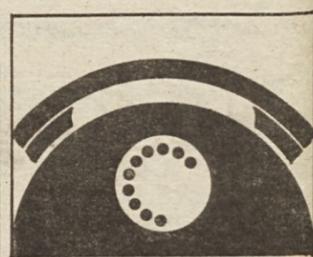
Člani predsedstva ZSJ so menili, da če se cene ne bodo ustavile v dogovorjenih okvirih in ogrozile življenjsko raven delavcev, bo sindikat ponovno zahteval kompenzacije za osnovna živila. V sedanjem položaju pa bodo spremljali tudi osebne dohodke, da ne bodo postali tako imenovani inflatorni dejavniki.

Z. B. V.

kovati politična stališča in zahtevati od posameznih služb in organov, da opravijo sprejete naloge. Ne smemo več ravnati takole: če nečesa nočes narediti, potem ustanoviš iniciativni odbor, če pa potrebuješ denar, ustanoviš interesno skupnost.

»Zavedati se morate, da je naloga sozda zagotoviti regiji nemoteno preskrbo, to pa boste dosegli le z urejenimi notranjimi odnosi ki, bodimo odkriti, še niso taki, kot si jih želimo,« je dopolnil razpravo Albin Cocey, podpredsednik občinskega sindikalnega sveta Celje. »Razmišljati morate o skupnem programu na ravni sozda in o posameznih programih za članice oziroma tozde, pri tem pa se tvorno vključevati v razreševanje osnovnih vprašanj življenjske ravni delavcev, spremljati delitev po delu in rezultatih dela, čiste dohodkovne odnose in svobodno menjavo, ki je ni mogoče reševati enostransko.«

Janez Sever

KLIČEMO

064-75-262

Na zvezi je Marjan Štupnikar, sekretar občinskega sveta ZSS Radovljica

— Prav gotovo je bilo tudi pri vas minulo obdobje živahno in delavno. Katerim nalogam ste namenjali največ pozornosti?

»Zelo veliko pozornosti smo posvetili volitvam. Nanje smo se dobro pripravili. Z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami smo poskrbeli za skupno politično akcijo. Imeli smo tudi posvet s predsedniki osnovnih organizacij in še vrsto drugih stikov z delovnimi organizacijami in krajevnimi skupnostmi. Po volitvah smo ugotovili, da so dobro uspele. Udeležba je bila 92-odstotna v delovnih organizacijah in 92,6-odstotna v krajevnih skupnostih. Tudi struktura izvoljenih delegatov je zadovoljiva.

— Pred nedavnim so bili znani uspehi gospodarjenja v preteklem letu. Kakšen je gospodarski položaj v vaši občini?

»Večjih izgubarjev v občini nimamo. Le tozid Sidrne verige in tozid Tio sta problematična. Gospodarjenje v občini pri nas obravnava posebna politično-strokovna komisija, kjer sodeluje tudi sindikat. Veliko pa se v zadnjem času ukvarjamo z usklajevanjem letnih planov s srednjeročnimi. Trenutni gospodarski položaj, predvsem pa pomanjkanje reprodukcijskega materiala in zahteve pri povečanju izvoza, bodo terjale določene spremembe. Pri investicijah pa še vedno opažamo večje želje kot pa so možnosti.«

— V vaši občini je tradicionalno uspešno turistično gospodarstvo. Je na tem področju kaj novega?

»Nič bistvenega. Bled še vedno nima enotne zasnove turistične ponudbe. Še vedno je preveč gospodarjev. V zadnjem času so se združili le Hotelsko turistično podjetje, tozid za pospeševanje gostinstva in Igralnica. Zataknilo pa se je pri žičničarjih.«

— In kaj delate prav zdaj?

»Sestavljam poročilo za skupščino občinskega sveta zveze sindikatov, ki bo 15. aprila. Na skupščini najbrž ne bomo obravnavali kakšnih posebnih težav, ker mislimo, da takih, ki bi tako zelo izstopale, nimamo.«

A. Agnič

9. KONGRES ZKS

Socialistični razvoj in vloga ljudskih množic

- Socialistična samoupravna demokracija je rezultat in dejanje revolucije, katere nosilci so bile in morejo biti tudi v tej etapi socialističnega razvoja le najširše samoupravno in politično organizirane delavske in ljudske množice.
- Za nas pri zagotavljanju trajnega in uspešnega razvoja ter stabilnih gospodarskih in socialnih razmer in pri obrambi naše neodvisnosti, svobode, neuvrčenosti in federativne ureditve, ne glede na številne težave in protislovja, ni druge poti kot razvijanje socialističnega samoupravljanja.

Iz predloga resolucije za 9. kongres ZKS

Predkongresna razmišljanja

Ne kaj so, kaj delajo sindikati dejavnosti

Večja učinkovitost zveze sindikatov, bolj neposredno izražanje interesov delavcev, usklajevanje in razreševanje problemov, ki izhajajo iz različnih interesov delavcev v dejavnostih, so tiste osnove, po katerih naj bi se ravnale tudi organiziranost in metode dela v zvezi sindikatov ter sindikatih dejavnosti. Tako misel je izreklo nekaj razpravljalcev na nedavnem posvetovanju v Celju, ko so sindikalni predstavniki iz vseh republik in pokrajin ter republiških, zveznih in občinskih odborov sindikatov dejavnosti izmenjavali izkušnje o delu sindikatov dejavnosti.

Marsikdo, ko govori o sindikatih, pravzaprav niti ne loči več med sindikati dejavnosti in zvezo sindikatov. Še ne tako davno pa je organiziranost v sindikatu dejavnosti veliko pomenila. Ali so sindikati dejavnosti izgubili ugled ali pa so bili zaradi metod dela in organiziranosti premalo vključeni v organizacije združenega dela in njihove osnovne organizacije zveze sindikatov?

Posvetovanje ni dalo odgovora na to vprašanje, to pa tudi ni bil njegov namen. V predkongresnih razpravah se vsakokrat pojavijo tudi razmišljanja o statutarnih spremembah in dopolnitvah. Tako je bilo celjsko posvetovanje prvo tako predkongresno razmišljanje o možnih spremembah in dopolnitvah statutov v Zvezi sindikatov Jugoslavije in zvezah sindikatov republik in pokrajin. Seveda bodo o tem še temeljiteje razpravljali v vseh republikah in pokrajinah, ko bodo razglabljali o boljših metodah dela in morebitni drugačni organiziranosti.

V preteklosti so bili položaj, pristojnosti in naloge sindikatov dejavnosti v republikah in pokrajinah v različnih obdobjih tudi različno statutarno in dejansko urejeni. Tudi prehajanje od velike samostojnosti do zgolj nekakšne neopredeljene oblike dela zveze sindikatov, učinkovitosti dela sindikatov dejavnosti najbrž ni najbolj koristilo.

Sedanja različna organiziranost in statutarna opredeljenost v republikah in pokrajinah imata lahko tudi objektivne vzroke. Tega na posvetovanju sicer

nismo analizirali. Pa tudi se ni nihče zavzemal za obvezno in popolno enotnost pri urejanju položaja in vloge sindikatov dejavnosti. Sodeč po razpravi pa različna organiziranost sindikatov v republikah in pokrajinah in izkušnje pri delu zveznih odborov sindikatov dejavnosti zahtevajo, da v pripravah na kongrese razčlenimo vsaj dve vprašanji: ali ima različna organiziranost tudi vsebinske posledice za izražanje in razreševanje konkretnih problemov delavcev v organizacijah združenega dela in dejavnostih in ali sedanja različna organiziranost, vloga in pristojnosti zveznih odborov sindikatov dejavnosti pa tudi njihov sestava omogočajo in spodbujajo usklajevanje in dogovore za sodelovanje.

Nesporno je, da ni zveze sindikatov brez sindikatov dejavnosti, njihovo število, organiziranost in pristojnosti pa naj zagotavljajo učinkovito, strokovno in politično pomoč vsaki osnovni organizaciji. Gotovo ni vseeno, če rečemo, da so sindikati dejavnosti oblika dela zveze sindikatov, ali da so oblika organiziranosti delavcev v ozdih in sestavi del zveze sindikatov. Pomembnejše kot ta splošna ugotovitev pa je, če se v zvezi sindikatov v katerikoli republici ali pokrajini prek sindikatov dejavnosti izražajo konkretni interesi delavcev teh panog in če se različni interesi delavcev v panogah usklajujejo in razrešujejo v zvezi sindikatov. To pa je povezano tudi s sestavo organov zveze sindikatov in sindikatov dejavnosti. Torej ne gre samo za statutarna določila,

ampak za metode dela in pripravljenost za sodelovanje med organi sindikatov in zveze sindikatov, o tem pa na posvetovanju nismo slišali dosti pohvalnih besed. Sindikatom dejavnosti smo večkrat očitali presplošno oziroma posplošno aktivnost, ko je bilo potrebno konkretno reševanje problemov v posameznih ozdih ali dejavnostih. Premalo pa smo ugotavljali, če so za konkretno akcijo tudi ustrezno organizirani in usposobljeni. Na primer: sindikati dejavnosti skoraj nikjer nimajo svoje strokovne službe, strokovne službe zveze sindikatov, ki naj bi opravljale delo tudi zanje, pa so ali prešibke ali pa neustrezno organizirane. Gotovo je, da je pri delu sindikatov dejavnosti v prihodnje treba bolj vključevati strokovnjake iz tistih osnovnih organizacij, kjer imajo dobre izkušnje. Samo povečevanje strokovnih služb za sindikate po eni strani in uporaba gradiv, ki jih pripravljajo v gospodarskih zbornicah in združenjih, ne bi povečalo učinkovitosti sindikatov dejavnosti.

Ustanavljanje in delo občinskih odborov sindikatov dejavnosti lahko pliva tako na delo občinskih svetov zveze sindikatov kot na delo osnovnih organizacij, seveda tam, kjer za to obstajajo možnosti. Doslej so v občinskih svetih odbore v glavnem zanemarjali, zato so se ti bolj povezovali z republiškimi odbori. Ugotovitev velja zlasti za Slovenijo.

Z dodelavo metod dela v zvezi sindikatov in sindikatih dejavnosti in z boljšim pretokom informacij med osnovnimi organizacijami, občinskimi odbori in republiškimi odbori ter s tesnejšim sodelovanjem med organi republiških odborov in zveze sindikatov bo že veliko doseženega. Najbrž pa v predkongresnih razpravah ne smemo pozabiti, da množice članov sindikata doslej nismo kaj dosti spraševali, kaj menijo o sindikatih dejavnosti.

Matjaž Kek

V Črnomlju delovno

Omajani načrti

Med vrsto nalog, s katerimi se ta čas ubadajo na občinskem sindikalnem svetu Črnomelj, gre na pomembnejše mesto uvrstiti spremembo in dopolnitve srednjeročnih načrtov. Jure Damjanovič, sekretar črnomaljskih sindikatov, je takole zastavil pomenek:

»Komaj smo zakoračili v prvo leto uresničevanja srednjeročnega družbenega načrta, že ugotavljamo, da razvojna gibanja v državi in v naši republici ne gredo v korak z načrti. Na osnovi globalne analize poslovanja v lanskem letu smo tudi v naši občini ugotovili, da nam zastavljenih okvirov razvoja ni uspelo zapolniti.

Zdaj torej po vsej Jugoslaviji teko priprave za spremembe in dopolnitve planskih aktov — predvsem s stališča, naj postane plačilna in devizna bilanca tisti pravi razvojni okvir. Premajhna usmerjenost našega gospodarstva na tuje trge je (ob neurejenih odnosih znotraj reprodukcijskih povezav) pač povzročila dodatne težave v proizvodnji. Vse prepočasni smo preusmerjali proizvodnjo na tere, ki so jih zahtevali spremenjeni pogoji gospodarjenja in nuja po večji usklajenosti ekonomskih odnosov s tujino.

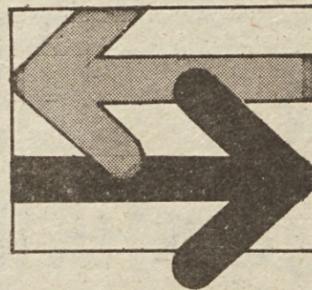
V črnomaljski občini v prvem letu planskega obdobja nismo uspeli doseči načrtovane rasti družbenega proizvoda. Snovali smo jo na zagonu novih proizvodnih zmogljivosti. Ker so se torej zožili materialni okviri, pa zaradi razmer na področju ekonomskih odnosov s tujino in predvsem zaradi premajhne rasti in prevelikih odklonov od načrtovanega razvoja v lanskem letu, bomo morali znižati materialne meje razvoja — rast družbenega proizvoda, dohodka, zaposlovanja, vseh oblik porabe...

Organizacije združenega dela v naši občini morajo (poleg vseh drugih aktivnosti na ravni občine) zdaj ponovno preveriti osnovne usmeritve svojih načrtov. Še posebej to velja za predvidena razmerja med uvozom in izvozom, za devizni učinek, izvorno usmerjene naložbe in še kaj. Ponovno kaže pretehtati še možnosti zagotavljanja kadrov, energije, surovin in reprodukcijskih materialov ter tržno usmerjeno proizvodnjo, ki bo omogočala enostavno in razširjeno reprodukcijo. Pri tem bodo morale organizacije združenega dela upoštevati samoupravne sporazume o združevanju, dohodkovno, proizvodno povezanost in usklajenost z družbenopolitično skupnostjo.

Sindikalni delavci se precej ukvarjajo tudi s položajem dveh organizacij združenega dela v tej občini, ki sta lansko leto zaključili z izgubo. Industrija gradbenega materiala, njega dni »preusmeritveni program« premogovnika Kanižarica zdaj pa tozdr gradbenega podjetja GOK, je je pridelala za 8 milijonov dinarjev. Vzrok tiči v nedokončani naložbi, razdrobljenosti in razpršenosti obratov, visokih prevoznih stroških — pa tudi v neredu in delovni nedisciplini. Seveda se bodo pri popraviljanju položaja najprej polotili tega slednjega.

Drugi zgubar pa je temeljna organizacija novomeškega IMV, zgube je kar za 20 milijonov dinarjev. Tu poti naprej ne vidijo. Fluktuacija je velika, delovne razmere komajda vzdržne, opremljenost za delo nikakršna... Že leta nazaj so imeli tako delavci kot občinske družbenopolitične organizacije vrsto pripomb, predlogov — pa so ob glasu novomeškega orjaka ostale brez odmeva. Zdaj se menda stik z matično organizacijo vendarle krepki, bojijo pa se, da prepozno.

Ciril Brajer

MIMOGREDE

Volilna izkušnja v Toku, ki je ne gre posnemati

Verjetno se bo marsikdo vprašal, zakaj se ponovno lotevamo volitev, na katerih so delovni ljudje že izvolili svoje delegate za zbor družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti. Opozorili bi radi na nedoslednost in na neodgovornost tistih, ki so bili v domžalski tovarni Toku odgovorni za pravilno izvedbo volitev. Po volitvah so ugotovili, da del volilnih lističev ni bil žigosan, na volilnem lističu za zbor združenega dela ni bilo zapisano, koliko delegatov se voli in na listih za volitev delegatov za samoupravne interesne skupnosti kandidati sploh niso bili vpisani in zato tudi volivci niso imeli možnosti izbire kandidatov. Na skrinjicah oziroma oglašnih deskah ni bilo overjenih kandidatih list, informacije z voliči niso bile sprotne, tako kot so se dogovorili v občinskem štabu za volitev.

Morda bo kdo mislil, da gre le za tehnične pomanjkljivosti, vendar moramo poudariti, da ima vsako volilno dejanje in opravilo širše politične razsežnosti.

Politični aktiv Toka je dan po volitvah kljub tem napakam menil, da so volilni rezultati veljavni, s svojim mnenjem pa je seznanil tudi odgovorne v občini. Občinska volilna komisija pa je menda menila, da je njihov dogovor sprejemljiv, torej se volitve potrdijo kot veljavne, če se delavci ne bodo pritožili.

Morda bi bilo res vse »v redu«, če se skupina delavcev Toka ne bi pritožila, češ da volitve niso bile izvedene demokratično. In prav so storili, kajti malomarnosti, ki so si jih dovolili v Toku Domžale, ni moč opravičiti, še manj pa zaključiti vso stvar z javnim opominom vodji splošnega sektorja, ki je bil kot »strokovnik nosilec odgovora za ugotavljanje nepravilnosti na dan volitev«. Tako smo prebrali v informaciji o volitvah, ki so jo pripravili v Toku.

S pritožbo skupine delavcev so se kajpak stvari obrnile na glavo. Posredovali so občinski delavci in na ponovni seji političnega aktiva sklenili, da je treba volitve ponoviti. Ker so predvolilni postopek v Toku opravili pravilno, so ponovno sklicali zbor delavcev, razložili delavcem, zakaj volitve niso veljavne in po nekaj dneh so se delavci z visoko udeležbo odzvali volitvam.

Toda grenak priokus o neresnosti nekaterih članov kolektiva pri opravljanju svoje dožnosti ostaja, čeprav so v svoji informaciji zadržega političnega aktiva med drugim tudi zapisali: »Da bi torej potrdili samoupravno naravnost našega delovnega kolektiva, v katerem čutimo zadostno moč za samokritično obravnavanje lastnih slabosti, se odločamo za ponovne volitve, s čimer želimo izpovedati našo trdno voljo za ustvarjenje novih, vsebinsko bogatejših samoupravnih odnosov.«

In zakaj še ostaja grenak priokus? Zakaj je po našem mnenju tudi zdajnja seja političnega aktiva ostala nedorečena? Predvsem zato, ker v informaciji nikjer ni zapisano, kako je ravnala volilna komisija na prvih volitvah, kaj so delali v vodstvih družbenopolitičnih organizacij na dan volitev — na koncu koncev je zakon o volitvah zelo jasen — in morda še kdo, ki je odgovoren za politične razmere v kolektivu, če že glavnega direktorja na dan volitev ni bilo v delovni organizaciji? Upajmo, da je to dejanje opozorilo vsem, da pri volitvah ni mogoče improvizirati, da se je treba dosledno držati dogovorjenih »pravil igre«, ki jih ne sprejema vsak kolektiv zase. Le tako lahko delovni ljudje in občani uresničijo svoje ustavne in zakonske pravice s slobodnega izražanja pri glasovanju in izbiri delegatov.

Besedilo in slika: Andrej Agnič

Uspešno sindikalno izobraževanje v Kranju

Predavanja, seminarji in skupinsko delo

Ta teden zaključujejo spomladanski del občinske sindikalne politične šole, ki jo že več let zapored pripravljata občinski svet ZSS Kranj, vodi pa Delavska univerza Tomo Brejc iz Kranja.

Predavanja so bila v hotelu Kazina na Jezerskem in sicer v štirih krogih štirikrat po dva dneva v tednu. Udeležili so se jih skoraj vsi na novo izvoljeni sindikalni aktivisti osnovnih organizacij iz delovnih oziroma temeljnih organizacij združenega dela kranjske občine, ki so poslušali predavanja vsak petek in soboto.

»Prvi, to je spomladanski del šole obsega 80 pedagoških ur,« nam je pripovedoval vodja šole in predstavnik delavske univerze Iztok Purič. »Poleg predavanj uvajamo tudi seminarske oblike in delo v skupinah. Ob zak-

ljučku pa morajo slušatelji pripraviti še dokaj zahtevno seminarsko nalogo. V njej preučijo primere iz neposredne prakse. Naj povem še to, da šolo obiskuje sedaj 70 slušateljev. V preteklih letih pa je to šolo končalo že prek sedemsto sindikalnih aktivistov naše občine. Predavatelji so večinoma znani družbenopolitični delavci občine, prihajajo pa tudi z republiškega sindikalnega sveta.«

Učni program sestavljata občinski sindikalni svet in delavska univerza v Kranju. Vsako leto ga glede na naloge in razmere spreminjata in dopolnjujeta.

Šola je najvišja stopnja izobraževanja sindikalnih aktivistov v občini. Njen osnovni namen pa je posredovati osnovno znanje za opravljanje družbenopolitičnih dolžnosti, je pa tudi spodbuda za

Udeleženci sindikalne šole najprej poslušajo predavanja, potem pa v manjših skupinah razpravljajo o posameznih temah.

nadaljnje izobraževanje. Udeležence seznanja z nalogami pri nadaljnjem uresničevanju zakona o združenem delu, stabilizacijskimi prizadevanji, krepitvi kolektivnega dela ter drugimi akcijami slovenskih sindikatov po zadnjem kongresu in konferencah. Usposablja pa jih tudi za samostojno nastopanje.

Pogovarjali smo se tudi z dvema slušateljema, ki sta letos postala sindikalna aktivista.

Jana Kozelj je zaposlena v kranjskem zdravstvenem domu, na Zobni polikliniki kot asistentka. Letos je bila izvoljena za predsednico osnovne organiza-

cije sindikata. Kot družbenopolitična delavka ni novinka...

»Bila sem že predsednica mladine, vendar je delo v sindikatu nekoliko drugačno, bolj specializirano. Moram reči, da sem od te šole veliko pričakovala. Predvsem informacij o načinu dela, ki ga doslej nisem poznala. Moja pričakovanja so se skoraj v celoti uresničila, to pa bom seveda dokončno preverila v praksi. Najbrže pa bo treba za uspešno delo preštudirati še marsikaj drugega.«

Mile Radiševič je novoizvoljeni član nadzornega odbora osnovne organizacije sindikata

DSSS v KIT — Kmetijsko živilskem kombinatu Gorenjske, kjer je pravnik.

»Zelo posrečeno je zbran urnik šole, saj sem z dela odsoten le dan v tednu in zato delovne obveznosti ne trpijo preveč. Le čas bi lahko premaknili za kak mesec v zimo. Vsak tak seminar je koristen, še posebej, če na njem predavajo praktiki. Res je tudi, da je izobrazba udeležencev te šole precej pestra. Vsaj zase lahko rečem, da večino stvari, ki jih tu poslušam, že poznam. In zdi se mi, da nisem edini.«

Besedilo in slika: Andrej Agnič

Iz govora Mirana Potrča na seji predsedstva sveta ZSJ

Grožnja s težkimi posledicami

Izrazito pomanjkanje izdelkov, ki so nujno potrebni za uresničevanje načrtovanega obsega proizvodnje, zapiranje v ozke regionalne meje, vse vrste izsiljevanj s prodajo, dobavo, zmanjševanje proizvodnje, da bi si tako ustvarili prednostni gospodarski ali kak drug položaj, poskusi, da bi s ceno podpirali razvojne težnje in gospodarske slabosti... Vsi ti pojavi so intenzivni, dolgotrajni in v gospodarstvu dajejo trajen pečat nestabilnosti. Posledice so seveda težke.

Najtežje je v kmetijstvu

Najbolj deficitarna je ponudba na celotnem področju energetike, črne in barvne metalurgije ter bazne kemije. Zato je trenutno najbolj ogrožena kmetijska proizvodnja. Pomanjkanje dieselskega goriva, umetnih gnojil in zaščitnih sredstev jo pesti prav v času priprav na pomladansko setev — vemo pa, kakšno mesto smo odmerili kmetijstvu v politiki stabilizacije gospodarskih in družbenih tokov.

Še bolj zaskrbljujoč je položaj pri pridelovanju in odkupu koruze, najpomembnejše sestavine hrane za živino. Dolgoročno ogroža živinorejsko proizvodnjo, s tem pa tudi njeno vlogo v politiki pospeševanja izvoza. Vse to je še težje, ker gre za domačo surovino. Čeprav smo pridelek koruze lani povečali za 500.000 ton, kaže poudariti, da vsi do zdaj sprejeti ukrepi niso zagotovili dogovorjenega

odkupa in boljše oskrbe tržišča z živinsko krmo. To je potrdilo upravičenost opozarjanja sindikatov lanskega septembra, ko smo razpravljali o cenah kmetijskih pridelkov in živine — da rast cen koruze ne bo rešila problema odkupa in preskrbe.

Neusklajena ponudba in povpraševanje

Načrtovana rast proizvodnje je pogoj za uresničitev stabilizacijskih ciljev, cenovne politike in pospešenega izvoza. Manjšega obsega proizvodnje zaradi neizkoriščenih zmogljivosti in nizke produktivnosti dela ne more odtehtati nikakršna rast cen. Tak način bi le udaril z drugim koncem palice, zmanjšal bi našo konkurenčnost v tujini, oslabil prizadevanja za izvoz in zaradi pomanjkanja deviz še zaostрил problem preskrbe z uvoženimi surovinami in repromateriali. Zmanjšani obseg proizvodnje bi hkrati povzročil neskladje med ponudbo in povpraševanjem, s tem dodaten pritisk na cene in pomanjkanje na domačem trgu.

Predvsem pa tega ne smemo dovoliti zaradi nezaposlenosti. Tudi z načrtovano 3,5-odstotno rastjo industrijske proizvodnje in do 2,5-odstotno rastjo zaposlenosti ne bi mogli zaposliti vsega za delo sposobnega prebivalstva in vračajočih se zdomcev. Za načrti zaostala proizvodnja v začetku leta je v največji meri posledica težav z oskrbo in vseh spremljajočih pojavov.

Nepremišljen ukrep

Da je ogrožena dogovorjena rast inflacije, dokazuje tudi povečana stopnja amortizacije in revalorizacija osnovnih sredstev, pa tudi večje obrestne stopnje za bančna posojila. Po podatkih lanskega devetmesečja bo večja amortizacijska stopnja priškrnila dohodek za 100 milijard dinarjev. To v povprečju za Jugoslavijo niti ni takšna težava, saj razpolaga gospodarstvo s tolikšno akumulacijo, da bi jo lahko pretilo v amortizacijo. V resnici pa ni tako — nekatere panoge namreč tega ne zmorejo, kar še predvsem velja za izgubarje. Že zdaj lahko naštejemo sedem takšnih, zelo pomembnih panog — premog, proizvodnja naftnih derivatov, železove

rude, črne metalurgije, barvnih kovin in delno elektrogospodarstvo.

Za te in druge panoge moramo že zdaj razmisliti, kako bi jim omogočili postopno uresničevanje tega predpisa. Nepojmljivo je in komajda verjetno, da predlagatelj teh ukrepov, zvezni izvršni svet, zdaj ugotavlja, kako pri njihovem predlaganju in sprejemanju ni bilo računov o učinkih in posledicah. Prav to je povzročilo tak položaj.

Tudi za ceno izgub

Inflacija vedno razvrednoti delo in njegove rezultate, temelj stabilnega družbenoekonomskega in materialnega položaja delavcev. Torej zgolj ekonomski položaj v gospodarstvu nikakor ne sme biti osnova za rast cen. Še posebej ne tedaj, ko v »objektivne okoliščine« uvrščajo naložbene spordsljaje, nesmotrno poslovanje in upravljanje z družbenimi sredstvi, oblike zapiranja v monopolno prodajo, na ta način vezana že tako prepričla obratna sredstva, ki jih potem pokrpajo s kratkoročnimi, dragimi posojili in še vrsto subjektivnih slabosti in nedela. Vse to skušajo praviloma odtehtati z večjimi cenami.

Sindikat nikakor ne more sprejeti, da se ob vseh opredelitvah nestvarne naložbene ambicije še kar naprej pokrivajo z višjimi cenami. Še manj se lahko strinjamo, da so uvozne cene prednostno merilo pri oblikovanju cen — še sploh ne tedaj, če to velja le ob rasti svetovnih cen in se pozabi, ko le-te padajo.

Zdaj verjetno kaže poudariti, da vsakega pomika dinarskega tečaja (ne glede na njegov vpliv) ne gre samodejno priznati v ceni. Vse to pa so dandanes osnove, na katerih zahtevajo povečanje cen.

Delavcem moramo jasno povedati, da z dvigovanjem cen na takšnih osnovah ne moremo prav ničesar rešiti. Menim, da bi morali celo za ceno izgub spoštovati dogovorjeno politiko cen — zmanjševanje inflacije je namreč naša prednostna naloga.

(Iz 14. številke Rada)

Miran Potrč

Življenjski stroški

Za stališča o tem področju se moramo odločno zavzemati. Ti stroški bi nikakor ne smeli rasti čez dogovorjenih 17 odstotkov — če bi rasti tako kot v prvih dveh mesecih, pa bi do konca leta dosegli 27 odstotkov.

Zato so opozorila že zdaj še kako upravičena, tako zaradi gmojnega položaja delavcev, utemeljenih negotovanj nad nedoslednim uresničevanjem dogovorjenega kot, in še bolj, zaradi vseh, ki odločajo o cenah.

Z imenom in priimkom

Odločno moramo obsoditi nadaljevanje nezakonitega vedenja na področju cen. Vse, ki tako ravna, moramo končno le imenovati s polnim imenom in priimkom in jim naprtiti primerne posledice. Ne gre več dovoljevati, da s »teritorialnim usklajevanjem ravni cen« nekaznovano opravičujejo rast cen. Poti tega opredeljevanja določa zakon, v njem so jasno zapisane obveznosti sodelovanja med nosilci odločanja o cenah.

Osebnih dohodki

Imamo jasno stališče o politiki osebnih dohodkov, vgradili smo ga v resolucijo — pogojuje pa ga doseganje dogovorjene inflacijske stopnje. Če se bo porušila zastavljena politika cen, bo moral sindikat vztrajati pri uvedbi kompenzacij. To smo kot delovni zaključek že sprejeli z dogovorom o cenah. Podatki za letošnja prva dva meseca že pričajo, da nismo uresnili tistega, kar bi morali, ko smo kompenzacije ukinitili.

Čigave so cene

Zveza sindikatov je imela že doslej jasna stališča, kako moramo zagotoviti vse potrebne možnosti za uresničevanje novega zakona o cenah. Vsebinska teza je, da mora o cenah in cenovni politiki odločati družbeno delo in nihče drug v njegovem imenu — še posebej ne z administrativnimi ukrepi in odločitvami o maksimiranju. Tak način se je namreč izkazal kot nemočen, ne zmore zaustaviti izredno visokih trendov rasti cen. O tem pričajo tudi najnoveše odločitve o popravkih cen, predvsem v energetiki in v kmetijstvu.

KLEPET V UREDNIŠTVU

Komunist mora biti nenehno pripravljen na spopade z napakami

Večkrat se radi pohvalimo s številkami, najsi je to v gospodarstvu ali kje drugje, ne nazadnje tudi s podatki, koliko je članov Zveze komunistov. Toda številke povedo le množičnost, ne pa tudi kaj več o kakovosti. Res pa je, da sta v tem primeru množičnost in kakovost med seboj različni odvisni. Žal nam vedno ne uspe peljati obeh prvin z roko v roki. Največkrat je tako, da na račun ene zaostaja druga in narobe. »Za marsikaj iščemo vzroke v hitrem življenjskem ritmu, vendar to ne sme biti opravičilo, da za trenutek ne bi postali in se preverili, preverili svoje delo in ravnanje,« nam je dejala podpredsednica mestne konference SZDL Ljubljana Olga Vipotnik v pogovoru o liku komuniste, o naših pomanjkljivostih pa o tem, kaj bi morali storiti.

— V zadnjih nekaj letih se je število članov zveze komunistov — v mislih imamo predvsem Ljubljano, precej povečalo. To je prav gotovo dober kazalec sedanjih razmer. Ali je tudi delo v partijskih vrstah tako uspešno?

»Eden od pomembnih kazalcev določenih razmer je prav gotovo, kot sami ugotavljate, vse večje število članov zveze komunistov. Še pomembnejša pa sta opravljeno delo in vloga zveze komunistov v družbenopolitičnem življenju in razvoju naše družbe. Velikokrat ne vemo, kako posamezni komunisti v svojih družbenih okoljih razvijajo svojo osebnost, marksistično mišljenje in zavest, akcijo in delo med množicami, kar nam narekuje program zveze komunistov in kar je bilo njeno poslanstvo v vseh obdobjih naše revolucije. In če bi tehtali to, potem lahko ugotovimo, da smo glede tega manj uspešni.«

— Niso redki očitki predvsem na račun posameznih članov zveze komunistov, češ, glejte ga, kakšen je, pa komunist. Res je, da je tudi komunist le človek s svojimi dobrimi in slabimi vrlinami, toda okolje od njega zahteva precej več kot od povprečnega.

»Člani zveze komunistov se moramo vesti in delovati tako, da nam bodo ljudje verjeli, zaupali in premišljeno sledili politiki zveze komunistov in vsem prizadevanjem za uveljavljanje pravic in odgovornosti našega delovnega človeka, da razpolaga z rezultati svojega dela in uravnava družbeno reprodukcijo, ves naš razvoj. Prav takšnemu delu in stiku z ljudmi pa namenjamó premalo pozornosti in se bolj ukvarjamo z velelniki, diriganjem in razdeljevanjem nalog, manj pa s prepričevanjem, pojasnjevanjem in zlasti z zgledom. Tej kakovosti rasti članov zveze komunistov posvečamo premalo pozornosti, zato je tudi komunističnih zgledov mladim generacijam premalo.

Ne gre toliko za neizpolnjevanje nalog, ampak predvsem za vsakdanje malomarno, ležerno in mlačno vedenje mnogih članov pri uresničevanju programa zveze komunistov in samoupravnih odločitve. Takšni člani so sami sebi dovolj, puščajo v nemar delo z ljudmi v svojem okolju, ne namenjajo dovolj pozornosti oblikovanju kadrov, delovnih ljudi okoli sebe, skratka, nimajo za seboj ljudskih množic. Zato na primer tudi težko uveljavljamo sprejeto kadrovsko politiko, ker premalo poznamo ljudi.«

— Mnogo je takih, ki tudi za lastno doigravanje v človeka-komuniste ne store veliko. Če zatajimo tu, potem je verjetno težko pričakovati kaj več od posameznikov?

»Vse premalo damo na to, da bi se človeško in strokovno ter družbeno izpopolnjevali, da bi bili kos zahtevnim nalogam, ki danes niso nič lažje, kot so bile, denimo, med vojno. Manjka nas povsod tam, kjer se oblikuje mladi rod za svoj čas, prepuščamo ga predvsem vzgoji staršev in vzgojiteljev, posameznim ustanovam, ki resda dobro učijo, a ob silnem razvoju znanosti zapostavljajo vzgojo mlade

Olga Vipotnik

dih. Njihovo oblikovanje v pravega samoupravljalca in komuniste tako ostaja zgolj stvar volje posameznega komuniste in ni stvar skrbnega, načrtnega in konkretnega usmerjanja v osnovnih organizacijah zveze komunistov in širše. To moramo popraviti.«

— Ko danes govorimo o liku komuniste, največkrat vzamemo primere iz NOB. To je za mnoge, zlasti za mlajše generacije, ki ni doživela teh strahot, precej odmaknjeno; zdi se, da so to vzori, ki jih ni moč nikoli doseči. Kljub ugotavljanju slabosti v vrstah zveze komunistov pa moramo pritrđiti, da je veliko vzorov tudi med nami, le da jih ne vidimo ali nočemo videti.

»Res je, še vedno se zatekamo samo k slavi padlih ali še živečih herojev, k njihovi človeški in borčevski sijajni podobi. Malo ali pa skoraj nič pozornosti in časti ne namenjamo ljudem, s katerimi danes ustvarjamo naš današnji dan in prihodnost. Mnogi med njimi so krasni liki dela, resnični samoupravljalci in gospodarji rezultatov svojega dela, ljudje, ki dokazujejo, da nismo več narod hlapcev, temveč narod socialističnega dela in samoupravljanja, narod, ki je sam svoj gospodar.

Nihče izmed nas ne bo začel oblikovati vzorov, ki naj vlečejo k višji podobi človeka in delavca. To so naloge morale in etike naše socialistične družbe, to moramo storiti mi — komunisti, ki gradimo svoje delo in prihodnost na veri človeka, da je sposoben prekositi svojo zemsko moč z voljo, znanjem, v združbi socialistično mislečih in samoupravljalško razpoloženih ljudi. Zato se splača vzgajati, oblikovati komuniste v organizatorje, projektante in arhitekte našega samoupravnega socialističnega razvoja. Težav v razvoju imamo nič koliko, toda ljudem jih moramo znati razložiti in jim dopovedati, kako bomo kos tem nalogam, in seveda tudi to, da moramo biti enotni, vsi vpreženi v voz napredka naše družbe.«

— Dogaja se, da posamezni člani zveze komunistov nastopajo vzvišeno, skratka, vedejo se, kot da je članstvo v zvezi komunistov njihov zaščitni znak.

»Pravi komunist se nikoli ne bo vedel in ravnal kot nekdo, ki velja več, ki je nad drugimi. Žal pa je veliko takih posameznikov, ki so stopili v vrste zveze komunistov zaradi napredovanja, zaradi obetajoče funkcije. Seveda taki nato vedno in povsod nastopajo s svojega položaja ne pa kot komunisti.

So pa še druge slabosti. Stvari na primer prevečkrat urejamo papirno, premalo je dela z ljudmi, tudi človečnosti. Nekomu očitamo slabosti in napake šele takrat, ko je že prepozno, prej pa, čeprav smo vedeli zanje, nismo ničesar storili. Mislim, da je to že kar način življenja. Mnogi celo mislijo, da je to del ali oblika demokracije. Pa ni tako. Komunist mora biti nenehno pripravljen na spopade z napakami! Danes se zdi, da je večina komunistov postala lagodna. Številni se spreminjajo v nekakšne salonske komuniste. Takih pa ne potrebujemo! Nikakor pa ne bi smeli sprejeti miselnosti, da je komunist več vreden.«

— Mnogi mladi in tudi starejši razmišljajo in ravnaajo kot komunisti, vendar niso člani zveze komunistov.

»Da, in prav med njimi bi morali iskati nove člane. Zlasti bi morali pridobiti še več delavcev in mladih. V zvezi komunistov mora biti vedno navzoč borben in revolucionaren duh, ki pa je značilen za delavce in mladino. To silno moč je treba le pravilno usmerjati. Zveza komunistov to ve, in prav zato si prizadeva vključiti čimveč posameznikov prav iz teh vrst.«

Peter Štefanč

Obiskujemo slovenske premogovnike

Črno zlato pod Bohorjem

Senovo, zadnji med slovenskimi malimi premogovniki, ki smo ga obiskali, ždi pod Bohorjem. Tudi v njem kopljejo rjavni premog, tudi tu peste rudarje podobne težave kot v drugih rudnikih. In kot za druge je tudi za posavske rudarje značilna velika navezanost na rudnik. Težke čase so doživljali in preživljali v jami, pa nameravajo vztrajati v njej, dokler bo nakopano črno zlato le opravičevalo njihov trud. Če le kdaj, zdaj ga gotovo!

Prvi lastniki večjega dela posavskih rudnikov so bili premožni plemiči in vznikli industrijski mogotci. Avstroogrski oblastniki so sicer že pred prvo svetovno vojno postavili oblastne rudarske organe in jih »oborožili« s policijskimi rudarskimi predpisi. Le-ti so zagotavljali pravila rudarjenja, celo zavarovanje... Kljub predpisom pa so z rudarji neusmiljeno upravljali izkoriščevalski lastniki.

Rudarji so torej brž sprevideli, da si lahko le sami ukroje svojo usodo. Organizirali so se v vrsto političnih skupin in se v njih bolj ali manj uspešno borili za večje socialne pravice. Prav med njimi so najprej odjeknila prizadevanja komunistov, ki so kmalu po prvi vojni začeli z organizacijo stavk. Nekaj uspeha v borbi za znosnejše delovne in življenjske razmere je rudarjem prinesla še leta velika gladovna stavka.

Sad dela komunistične partije in naprednih sindikatov je bil vse bogatejši — ne toliko v otipljivih dosežkih rudarskih zahtev kot v vse močnejši delavski, revolucionarni zavesti. Tako so okupacijo dočakali zavedni, dobro organizirani rudarji. Čeprav je senovski rudnik v trdi nemški pesti deloval do septembra 1944, so rudarji zavestno dosegali kaj pičle proizvodne rezultate. Posamični odhodi in partizane so se okrepili v začetku leta 1944, množični odhod pa se je začel septembra tega leta. Senovčani praznujejo svoj krajevni praznik 8. februarja, ker je na ta dan leta 1944 prišla v Senovo Štirinajsta divizija. Njeni borci so zažgali separacijo, izvozni jašek in poškodovali naprave, tako da je rudnik do osvoboditve zaspal. Vse do leta 1946 je bil formalno v lasti Trboveljske premogokopne družbe, takrat pa ga je sprejetim zakonom o nacionalizaciji prevzela naša nova država.

»Jamski strah« v Senovem je — voda!

Senovski premog je bil seveda za gradnjo novega jugoslovanskega gospodarstva v povojnem obdobju pomemben — in kot vsakega drugega smo ga v naftnem bumu postrani gledali. Danes nas po njem spet skomina, saj je med rjavimi premogi kar dobre kakovosti. Doseže od 4000 pa tja do 4900 kilokalorij, tudi vsebnost žvepla je precej ugodna. Drobne vrste, približno 60 odstotkov proizvodnje, grede za potrebe energetike, od preostanka pa delček industriji in večina za zasebno porabo.

Žal je senovski premog nastajal v oligocenu, zelo burni geološki dobi. Navpični sloj, ki so ga doslej zavrtali do globine 250 metrov, je ves zguban, geološke plasti in sloji premoga so zlomljeni, razrvani, pomešani. Vrtanje z vsakim globinskim metrom sproža velikanske pritiske, pretijo vdori vode. Voda in blato pogosto zalijeta delovišča in ovirata izkop — v nenehni nevarnosti pa so seveda življenja rudarjev. Z rastočo globino je premogovni sloj vse siromašnejši, vse več je v njem jalovine, to pa

poleg nevarnosti in težav pri odkopu vpliva na kakovost premoga in krni proizvodnost rudarskega dela. Kaplje se vsipajo s stropa kot dež, se včasih strnejo v curke, močijo obleko, mehčajo tla in lovijo škornje v blato...

Skratka, tudi če pozabimo na nevarnost in na neprijetne delovne razmere, zahteva senovska jama od rudarjev veliko znanja, spretnosti in delovnih naporov, preden se dokopljejo do premoga. »No, kjer pa ni vode, je naša jama še kar normalna — kolikor je to za jamo seveda moč reči,« se posmehnejo rudarji.

Pa ni normalna. Pretrdo je v njej priti do premoga — 120.000 ton ga zmorejo na leto, nekaj več ali manj. Ob že zastavljenih in še načrtovanih vlaganjih ga bo ob tem obsegu proizvodnje dovolj nekje do konca tisočletja. Seveda pa so ti in nadaljnji načrti ter raziskave odvisni od energetskega položaja doma in v svetu.

Iz rudnika sta zrasi dve tovarni

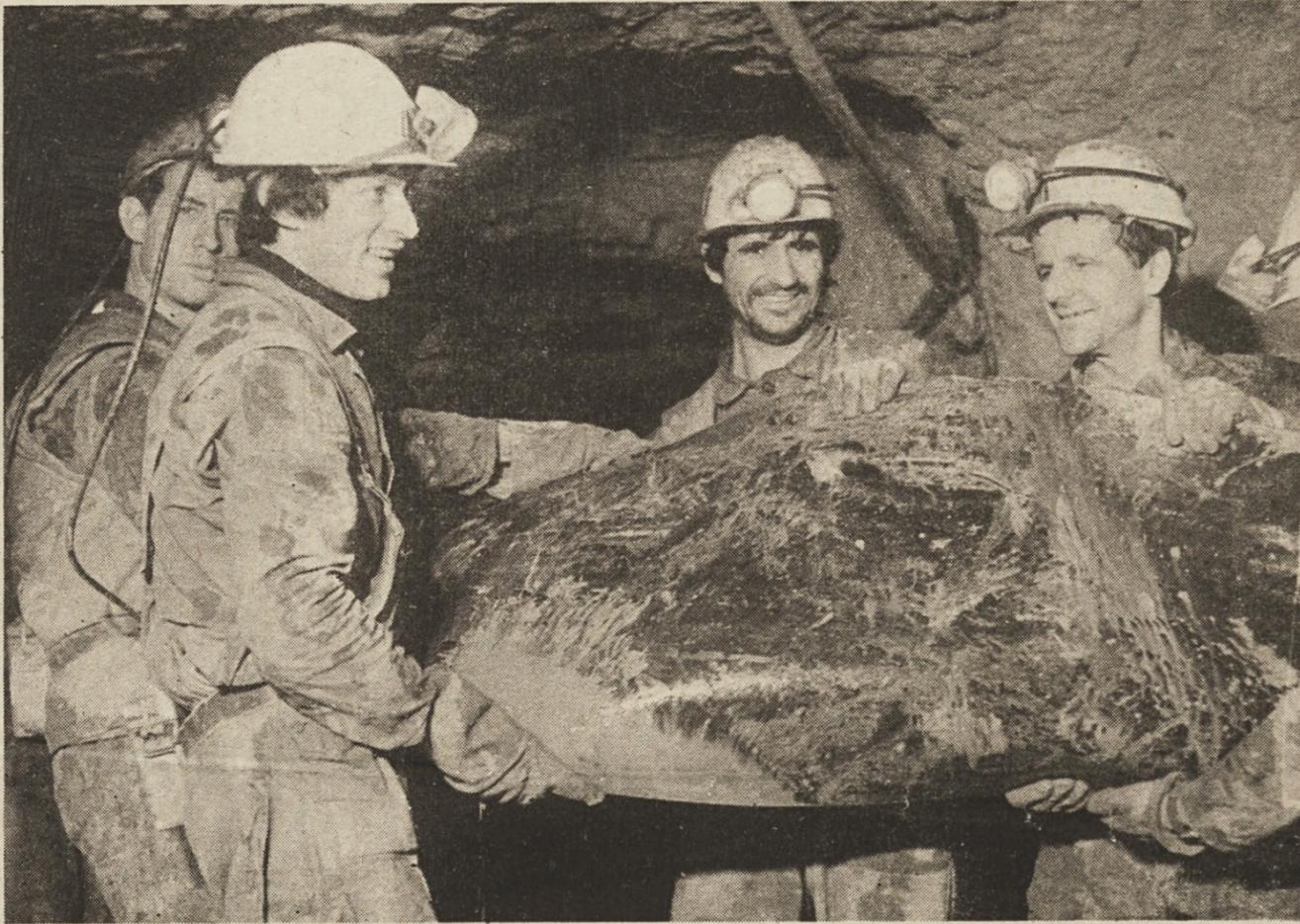
Senovski rudarji so v tekočem srednjeročnem obdobju v skladu s srednjeročnimi načrti o gradnji slovenskih energetskih objektov tudi sami zastavili naložbo v odpiranje novega premogovnega sloja. Obeta še 700.000 ton premoga. To so seveda le načrti, sredstev zanje pa bodisi ni ali pa prikapljuje z velikimi zamudami. Ob zamudah in inflaciji si lahko predstavljamo, kako tečejo zastavljena naložbena dela. Globina, spreminjajoče se energetske položaj in majava vloga premoga namreč med rudarji pogosto zbude dvome v upravičenost naporov in odrekaj.

Imajo pač slabe izkušnje in dobro pomnijo čase, ko je bil tudi njihov rudnik na seznamu »neperspektivnih«. Tedaj mu je kolektiv na lastno odgovornost in s pritrgovanjem podaljšal življenjsko dobo. Kako prav to danes pride družbi, je jasno brez posebnih razglabljanj. Ko so v za premožnih sedemdesetih letih senovski rudarji iskali preusmeritvene možnosti, sta iz rudnika zrasi dve tovarni. Skupaj z mariborsko Metalno so zgradili obrat za gradbene žerjave, ki je danes temeljna organizacija združenega dela Metalne. Postavili so tudi tovarno za valovito lepenko, zdajšnji TES v Brestanici. V slednji je takrat našlo delo nekaj deset za delo manj zmognih rudarjev, v prvi pa se jih je iz rudnika zaposlilo kar 300.

Da ne bi ponavljali na široko — energetska kriza, draga nafta, gospodarske težave, vse manj deviz za tuje energetske vire, ponovna veljava premoga in vedrejši časi za premogovnike. Zdaj je v rudniku Senovo spet zaposlenih 450 delavcev, dobra polovica jih dela v jami, drugi pa na separaciji in remontu. »Čiste režije«, kot pravijo, imajo le za 30 delavcev.

Bo treba premog izvoziti za gumo?

Kljub družbeni usmeritvi »nazaj k premogu« pa kolektivu ni z rožicami poslano. Usmeritev je namreč vse preskopo podprta s sredstvi, da bi lahko nado-

Ob težavah z nabavo materialov se ne gre čuditi nasmejanim obrazom rudarjev, ko so vendarle montirali nov gumijasti trak.

Eno s krajem

Senovo — rudnik, kraj — kolektiv, to je menda eno. Povedali smo, da je rudnik postavil dve okoliški tovarni, dodajmo, da je bil pobudnik za vrsto akcij v krajevni skupnosti, za skupno reševanje družbene prehrane, prevoza delavcev, združevanja sredstev za gradnjo šole, Doma XIV. divizije. Z njim so pridobili dvorani za kulturno in športno življenje krajanov. Tudi v teh je delež rudarjev pomemben. Poleg sodelovanja v nogometnih sekcijah, kegljaški, šahovski, so rudarji pomagali postaviti žičnico na Bohorju. V rudniku je zrasel delavski pihalni orkester, ki je zdaj godba DKD Svoboda Senovo, omenimo še sodelovanje v dramski, pevski, glasbeni, knjižničarski, filmski sekciji, pa folklorni, ki jo prav zdaj spravljajo pokonci...

knadili večletno zamudo pri vzdrževanju, kaj šele razvoju rudnika.

Ta presneta »zamuda« ima v premogovništvu sploh težke in daljnosežne posledice. Tudi v Senovem, na vseh področjih vlaganj. Težko je zdaj, sploh v teh časih in razmerah, na hitro nadoknadi vrzeli vlaganj v mehanizacijo jame, v kadrovsko politiko, raziskave, družbeni standard...

Senovski rudarji so kanili tak položaj popraviti tudi s primerno samoupravno povezanostjo. Jasno je, da ga sami niso zmogli in poskusili so v okviru Elektrogospodarstva Slovenije. V začetku lanskega leta so se združili z Rudarsko energetskim kombinatom Edvard Kardelj Zasavje. Od te združitve so veliko pričakovali, pravzaprav še pričakujejo, saj se zavedajo, da je v enem letu težko vse postoriti. Motiv združitve je sodelovanje s tehnološko in drugače močnejšim partnerjem, ki bo pomagal pri razvoju, naložbah, nabavih reprodukcijskih materialov, opreme... Dohodkovne odnose z Elektrogospodarstvom Slovenije so krepili že prej, zapletalo pa se je (in se še) pri komercialnem premogu. Kot smo že zapisali, je le-tega v Senovem za slabo polovico proizvodnje, z njegovimi porabniki pa se je težko dogovarjati o sredstvih tako za enostavno in še sploh za razširjeno reprodukcijo. Precej si obetajo od novega energetskega zakona, ki naj bi bil dobra osnova tudi za to dogovarjanje.

Posebno področje »dogovarjanja« so odnosi z dobavitelji opreme, repromaterialov, rezervnih delov (omenimo le gumijaste izdelke, razstrelivo, jamske svetilke, pri čemer se zdaj krepko zatika). Dobavitelji preklicujejo celo že sklenjene pogodbe in od rudarjev izsiljujejo devizno »participacijo«. Porabniki premoga za ta del razširjene reprodukcije, ki naj bi jo zajela cena premoga, pač nimajo poslušna. Kako pa naj rudarji (v dinarjih vemo, da ne plavajo) pridejo do deviz? Morda z izvozom premoga — ko po njem doma tako hlepimo, bi ga sicer lahko izvozili. V tujini je premog dražji kot pri nas, menda ga znajo bolj ceniti...

Poceni premoga ni več

O teh zapletenih odnosih vedo rudarji le eno. Če jih v družbi ne bomo uredili skupno, plana ne bodo zmogli. Slovenci premog rabimo, domačega — ta pa je razmetan sem ter tja, tako po našem ozemlju kot po »montan-geoloških razmerah«, ki so precej borne, raztresene in tudi nevarne. Če jih hočemo (moramo) kljub vsemu izkoristiti, to pač ne bo poceni. Rudarjem bomó torej morali priznati, kar jim gre.

S tem, kar smo zapisali, pač nismo odkrili Amerike. Vse to že lep čas poznajo tudi mladi, ki se odločajo za poklic. Za rudarskega ni zanimanja, tudi tisti, ki pridejo v rudnik, ga kaj radi zapuste. V zadnjem času je fluktuacija delavcev v Senovem dosegala celo 33 odstotkov, starost zdaj zaposlenih rudarjev doseže v povprečju 36 let, novih rudarjev ni...

Na srečo je blizu Hrvaško Zagorje, kjer so zaprli vrsto manjših premogovnikov in v Senovo z avtobusi vozijo rudarje iz teh krajev. Menili smo se, kaj so storili, da bi vendarle zaposlili nove rudarje. Že leta nazaj so si dobesedno trgali od ust in gradili sta-

novanja. Rudnik ima na voljo 395 stanovanj, a le 34 odstotkov tega bogastva imajo aktivni delavci. V večjem delu stanovanj bivajo že upokojeni rudarji.

Zdaj sodelujejo pri gradnji bloka predvsem samskih stanovanj, prizadevajo si urediti družbeno prehrano, počitniških zmogljivosti že imajo za 43 ležišč — pa kaj, ko se bojijo, da bodo tudi te letos ostale neizkoriščene. Čeprav so lansko leto zaključili brez izgube, je denarja za sklade zmanjkalo. Tako ne morejo izplačati regresov za letni oddih, da ne govorimo o jubilejnih nagradah, odpravninah za delavce, ki grede v pokoj... Za sklade jih je priškrnila lanska zamuda novih cen komercialnega premoga, saj tega izpada dohodka do konca leta niso uspeli nadoknaditi. Podobno se ubadajo s sredstvi za preventivno zdravljenje. Lani jim je pri tem pomagala energetska interesna skupnost, letos pa tudi tu slabo kaže...

Sine, le v jamo ne!

V Senovem imajo zaradi opisanih razmer v jami zaposlenih precej invalidov, kar 10 odstotkov. Pravijo, da družba do njih ni solidarna. Saj jim tovariši v rudniku radi pomagajo, vendar po svojih močeh, ki pa očitno ne zaležejo veliko. Najmanj toliko kot delovnih invalidov je v rudniku Senovo rudarjev, ki so izčrpani, za delo manj zmogni. Tudi zanje pričakujejo več razumevanja in širše pomoči. Rudarji da so prisluhnil, ko smo vsi skupaj od njih zahtevali več dela, tudi ob sobotah, nedeljah, praznikih. Že normalen delavnik v jami je dovolj težak, kaj šele podaljšan. Res so ponosni na doseganje planskih količin premoga, vendar...

»Le v jamo ne!« smo slišali, da stari rudarji svetujejo svojim otrokom. In ti poslušajo nasvete. Tako priča 19 študentov, ki so jih v rudniku lani razpisali za rudarski poklic, pa se je nanje javil le eden! Še ta jih je presenetil, saj je edini v zadnjih nekaj letih. Podobno je bilo tudi z razpisi za strojno in elektro stroko, kjer pa se je letos le malo premaknilo na bolje. Prejšnja leta so menili, da ni zanimanja za delo v jami zaradi nizkih osebnih dohodkov. Zdaj so jih kar lepo popravili, v povprečju so za dobrih 30 odstotkov višji kot zunaj — v osnovi, v končnih zneskih pa še za več. Kaže pa, da le denar mladih ne bo zvalil v jamo.

Ciril Brajer

ib
revija za planiranje

IB — revija za planiranje Zavoda SR Slovenije za družbeno planiranje je mesečna publikacija, ki prinaša aktualne strokovne sestavke s številnih področij — vidikov družbenega planiranja. Poleg globalnih raziskav, ki so izdelane za pripravo in spremljanje izvajanja družbenega plana republike, prinaša tudi izsledke ožje usmerjenih analiz in študij, prispevke k izgrajevanju metodologije planiranja in njeni operacionalizaciji, povzetke raziskav iz projekta »Slovenija 2000«, osebna mnenja strokovnjakov, predstavitev knjižnih novosti, ki obravnavajo teorijo in prakso planiranja ter razne periodične preglede, komentarje in poročila s strokovnih srečanj.

Izšla je številka 1-2/82 z naslednjo vsebino:

»Prekiniti z voluntaristično razvojno politiko« — pogovor z Dušanom Čehovinom

Priloga »SLOVENIJA 2000«

Odziv na raziskavo

Predstavitve: Inflation Politics and Social Change (N. Borak)

Replika k predstavitvi v IB št. 8-9/81 (F. Vetrh)

Strokovna srečanja in tečaji v tujini (februar — junij 82)

Kazalo XV. letnika IB

IB — revija za planiranje dobite pri založbi DELAVSKA ENOT-NOST, Ljubljana, Celovška 43 (posamezna številka 80 din, letna naročnina 500 din za zasebnike in 800 din za delovne organizacije).

Mi in zemlja

»Na papirju lepo, toda v življenju je drugače«

Pred šestintridesetimi leti je Matilda Vrisk-Tilčka obrnila hrbet rojstnemu ognjišču v Rovah nad Frankolovim. Spustila se je v dolino v Ivenco pri Vojniku, k Antonu Vrisku, da bi mu postala žena. Povila mu je pet otrok, tri dekleta in dva fanta. Najmlajši študira v Ljubljani, ostali so se raztepli po svetu. Šestintrideset let gospodarita s Tonetom na 12 hektarov veliki kmetiji, sejata, žanjeta, popravljata hišo in hlev, dokupujeta stroje. Rada bi na dom navezala zadnjega sina, ki v Ljubljani študira, da bi prevzel grunt.

Tri roke za sedem ust

»Naša kmetija je sodila med večje, donosnejše. Imeli smo še mlin in kovačijo. Prva vojna je vzela brata, druga moja roko. Ko so se sestre pomožile, z vsako je šlo nekaj zemlje, je ostalo šest hektarov obdelovalne zemlje in šest hektarov gozda. Imel sem srečo, da sem oženil Tilčko, ki je bila veščica kmečkoga dela in je dobro gospodarila. Kmetija je bila v njenih rokah,« pravi Tone Vrisk, star 82 let, ki pa leta kar dobro skriva. V naročju učka vnukinja. Njena mamica je zaposlena v EMO.

»V teh letih sva uspela obnoviti hišo, hlev in druge manjše objekte. Gradila sva veliko gospodarsko poslopje, kupila traktor in stroje, v hišo sva pripeljala vodo in električno. Toda vse to je, kot kaže, premalo, da bi pritegnilo in obdržalo doma otroke. To niti ni čudno. Moji otroci so navajeni dela, mogoče sva jih celo preveč vpregla, dobro so se učili in ko so se izučili, so domačiji obrnili hrbet,« pravi Tilčka. »Jaz jih razumem. Videli so in vidijo, kako se živi v mestu, koliko delaš v tovarni. Ne morem jim zameriti, če gredo za boljše plačanim in lažjim delom. Res pa je, da se mi ob tem srce

trga. Tu sem pustila 36 let trdega dela. Tu rodila in vzgojila pet otrok, zdaj pa nimava tega komu pustiti.«

Najmlajšemu, ki študira v Ljubljani, je oče že večkrat rekel: »Poslušaj, zapišemo ti domačijo in jo prevzemi! Poglej, kaj sva z mammo vse nakupila, uredila! Tebi bo zdaj lažje.« On pa nič. »Ata,« pravi, »počakajte še.« »Si še nisem premislil...« »Invalid sem, brez roke. Si lahko predstavljate, kaj pomeni to na gruntu! Žena je poprijela za dva. Ni ga dela, ki ga ne bi zmogla. Kaj pomaga traktor, če ga ne morem voziti. Če ga vozi žena, jaz z eno roko ne morem upravljati z drugimi stroji. Tako morava čakati na hčer ali njenežna moža, da prideta iz službe. Na srečo ne odklanjata pomoči. Toda onadva si urejata svoj dom, pravico imeta živeti po svoje.«

Vsak bi moral okusiti zemljo

»Dokler si mlad, še gre. Toda z leti ugotavljaš, da si kljub velikemu kapitalu, ki si ga pridobil, v resnici na slabšem od občinskega reveža. Poglejte, za še take delomrznice, ki so svojo mladost zapravili po gostilnah in brez dela, skrbi družba. Celotno podpora

dobivajo. Družba jim plačuje bivanje v domovih, zdravljenje.«

»Jaz pa moram eno leto čakati, da se krava oteli. Za tele dobim milijon. To je manj kot dobi delavec na mesec v tovarni. Pred leti, ko sva bila še bolj pri močeh, sva redila pitance in svinje. Prišla je bolezen, svinje so poginile. Dve leti zapovrstjo še hmeljni nič navrgel. Morala sva ga posekati, zdaj je tam travnik. Sva kooperanta, v glavnem pridobivava mleko. Toda tudi tu nikoli ne veš, pri čem si. Ista hrana, ista krava, stopnja tolsče pa iz meseca v mesec različna. Sem predsednica društva kmečkih žena, članica zadrugnega sveta. Poslušam to, poslušam ono, na papirju je vse lepo in prav, toda v praksi je drugače.«

»Menim, da smo prvo napako naredili takoj po vojni, ko smo razvednotili pomen kmeta, ko smo mladino vabili v industrijo. Biti kmet je pomenilo posvoko. Mar je potem čudno, če so mladi obračali hrbet delu na zemlji? Poglejte naše šole. Pravijo, šola v naravi. Kaj je to? Pozimi smučanje, poleti plavanje v morju. Zakaj ne bi učenci, ne samo tisti, ki se odločajo za kmetijstvo, morali malo na kmete. Da bi tudi mestni otrok spoznal — kravo. Da bi občutil zemljo. Jo oral, sejal in potem čakal na pridelek. Kako drugače bi cenil kruh. Najina hči je kuharica v obratu družbene prehrane. V začetku ni mogla razumeti, kako lahko nekdo prelomi in zavrže kos kruha, ne da bi z njega odgriznil en sam grizljaj. Toda, tako je. In veste, koliko dela je vložena, preden pride tisti kos kruha na mizo. Tu je osnovni problem našega odnosa do zemlje in hrane.

Tilčka in Tone Vrisk z vnukinjo

Midva kljub letom ne dovoliva, da bi nama v gozdu strohnela ena sama veja, eno samo odmrlo drevo. Vem, mnogo lažje je iti na Petrol in zamenjati jeklenko s plinom. Toda, je mar to gospodarno! Odpremo časopis in berem, da z desetini hektarov gozdov, ki jih je poškodovano neurje, še zdaj niso izvlekli lesa, hlohovine. Po drugi strani pa ugotavljamo, kako nam prav te primanjkuje, kako ni drv za ogrevanje, kako poslujejo na meji rentabilnosti.«

Družbena pomoč že, toda komu

»V našem društvu kmečkih žena srečujem mnogo žensk, mater, gospodinj, kmetice, ki so kot jaz zrasle z zemljo. Tarejo nas skoraj isti problemi. Kljub temu ugotavljam, da je v nas neverjetno mnogo volje in da nam ni vseeno, kako in kaj.

Noben pošten kmet ne pravi, da naš družba ne pomaga kmetu. Združeno delo, kot se temu zdaj reče, torej delavci, že vrsto let namenajo težke denarje za naložbe v kmetijstvu. Ko pa odpreš televizor ali poslušas radio in bereš časopise, vidiš, da so nekje kar z levo roko delili milijonske kredite. Namesto za hlev je šel denar za avto, vikend ali kaj drugega. Ko takega odkrijejo, je

že prepozno, kazni so majhne, zato pa je tako. Potem po takem ničvrednežu merijo vse, tudi po tene. Ali pa drug primer. Sem kooperant. Vsa naša proizvodnja je pogodbeno vezana. Mi smo z zadruge povezani v dobrem in slabem. Drugi pa hočejo le v dobrem. Ko niso mogli prodati, so pritiskali in kritizirali kombinat, ko se je pokazala možnost prodaje na prostem trgu, so na zadruge in kombinat pozabili... Tudi po teh ne moreš soditi vsakega kmeta. Pošten kmet se zaveda razmer, v katerih živi in se ne more sprijazniti s takimi kratkoročnimi rešitvami. Jaz menim, da je edino tesna povezava med kombinati in zadrugami ter kmetom dolgoročno rešitev, da bi doma pridelali čimveč hrane. Toda tudi v družbenem sektorju morajo spreminiti miselnost in način dela. Kmet ne more biti vedno tisti, ki naj prevzema glavno tveganje. Kmetov pridelek v primerjavi z enakim v družbenem sektorju ne sme biti manj vreden.

Žal kaže, da smo se tako navadili na birokracijo, da jo hočemo vrniti še kmetu. Pomislite, kaj bo, če bo moral kmet resnično voditi nekakšno knjigovodstvo. Vsak kmet vodi knjigovodstvo, vendar ne na papirju. Če ho moral to prenesti še na papir, je jasno, da bo treba novih moči,

novih administracij, novih ton papirja. Spet govorimo eno; pri stranskih vratih vsiljujemo nekaj drugega. Res je, da so mladi, ki prevzemajo kmetije, že izsolani. Vendar je za današnje kmetovanje že nižja kmetijska šola premalo. Kmet mora biti danes še šofer, kemik, živnozdravnik in mehanik. Le tako lahko postori vse ob pravem času in dobro. Torej mora kmetijo prevzeti najspodobnejši od otrok in ne tisti, ki je obsejal v šestem, sedmem ali osmem razredu osnovne šole. Tak bo uspešen gospodar, agronom in ekonomist na kmetiji, od katere pričakujemo, da mora prehraniti ne samo kmeta in kmetico, temveč vsaj še enega občana. In zdaj smo spet na začutku: pred leti je imelo naše društvo kmečkih žena v svojem delovnem programu v glavnem tečaj kuhanja in šivanja. Zdaj tečeta delo in besede v društvu drugače. Me, žene in matere, gospodinje se najlažje dogovarjamo, načrtujemo, kako in kaj. In danes se v glavnem pogovarjamo o tem, kako gospodariti, vlagati in kaj pridelovati, da se bo delo kmeta spet enako vrednotilo kot delo delavca. In seveda, da bo tudi kmet dobil plačilo po vložnem delu. To je tista razlika in to je sprememba, ki ne dovoljuje, da bi bil danes lahko vsakdo — kmet.«

Janez Sever

Po jugoslovanskem gerontološkem kongresu v Ljubljani

Dodajmo življenje letom

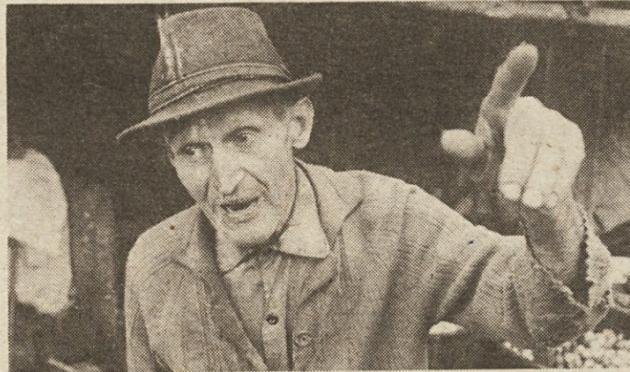
Od 4. do 7. aprila letos je bil v Cankarjevem domu v Ljubljani drugi jugoslovanski gerontološki kongres, ki se ga je udeležilo okrog 650 zdravnikov, psihologov, sociologov in drugih. V duhu letošnjega gesla Svetovne zdravstvene organizacije »Dodajmo življenje letom« so razpravljali o problemih staranja in starosti.

»Drugi gerontološki kongres sovпада s podobnimi mednarodnimi prizadevanji, ki bodo dosegla svoj vrh na svetovni skupščini OZN o staranju, ki bo avgusta letos na Dunaju,« je povedala Vida Tomšič v uvodni razpravi in nadaljevala: »Dejstvo, da domala v vseh deželah sveta v zadnjem času narašča število starejših ljudi, terja, da tega pojva ne obravnavamo le kot socialno-humanitarnega, ampak da ga spoznamo kot delež družbenega razvoja vsake dežele in ki ima tudi svetovne razsežnosti.«

V štirih dneh kongresa se je zvrstilo 260 poročevalcev iz vseh delov države, ki so z najrazličnejših vidikov osvetljevali vprašanja tako položaja starostnikov v naši družbi kot tudi vprašanja zdravstvenega in socialnega varstva. Prevladovala je misel, da ne gre za populacijo, ki sta ji odmerjena počitek in pasivno življenje, marveč za ljudi v tretjem obdobju življenja, ki imajo, ne

glede na koledarsko starost, še naprej vsjo veljavo in tudi pravico do dela. »Eno osrednjih vprašanj človekove biti je delo, tisto, ki je človeka oblikovalo in je osnova in izraz njegove ustvarjalnosti,« je dejala Vida Tomšič in dodala, da je delo hkrati ustvarjalno kot osebna motivacija za dolgo življenje. Tako upokojitev ne bi smela pomeniti nenadnega prehoda v življenje brez dela, marveč postopen prehod na manj dela, po potrebi na drugačno delo ter na razne kulturne in rekreativne dejavnosti, ki pomenijo bogatitev človekovega prostega časa.

Gerontologija je znanost za vsakogar, saj si vsakdo želi, da bi zdrav in sposoben preživel jesen svojega življenja. Zato je treba človeka že od mladega naprej izobraževati in vzgajati, pridobiti ga za zdrav način življenja, kar pomeni pravičen odnos do dela in do vsega, kar zdravju škoduje (pretiravanje v uživanju hrane in pijače, kajenje, pomanjkanje gibanja itd.). V tem, da se človek šele v starosti odloči za zdrav način življenja, je le delna rešitev, kajti kvaliteta starosti je v znatni meri rezultat vseh predhodnih desetletij. Na kongresu so številni poročevalci opozarjali na potrebo vzgoje za starost in še posebej na potrebo priprave na upokojitev.

Priprava na tretjo dobo življenja je pomembna tudi zato, ker gre za čas, ko ima človek vse več prostega časa. Iz publikacije, ki jo je za kongres pripravila Zveza društev upokojencev SR Slovenije, povzemamo, da prirejajo upokojenci številne izlete, da imajo 62 mešanih in ženskih pevskih zborov ter 120 športnih sekcij. Kot privrženec rekreacije so se odločili zlasti za balinanje, kegljanje, streljanje, kolesarjenje, plavanje, ribolov, nabiranje gozdnih sadežev in šah. Gre za niz razvedrilnih in ustvarjalnih dejavnosti, ki niso brez pomena za upočasnjenje procesov staranja.

Med kongresom je bil v Narodni galeriji kulturni večer s koncertom del Pavla Šivica in Marijana Lipovška. Anica Ceve je podala spremno besedo k razstavi »Ustvarjalnost slovenskih slikarjev v starostnem obdobju«, Josip Vidmar pa je predaval o umetniškem ustvarjanju v poznem življenjskem obdobju. Udeleženci kongresa so si ogledali domova starejših občanov za Bežigradom in v Šiški. Inštitut za gerontologijo in Zavod SRS za rehabilitacijo v Ljubljani. V Cankarjevem domu je bila raz-

Drago Ulaga

IZ PRAKSE SODIŠČ ZDRUŽENEGA DELA

Enakopravnost žensk pri prenehanju delovnega razmerja

Ko je delavka dopolnila 35 let delovne dobe, je temeljna organizacija izdala sklep (po 1. odst. 171 čl. zakona o delovnih razmerjih), da ji preneha delovno razmerje, ker je izpolnila pogoje za polno osebno pokojnino. Ker delavka v temeljni organizaciji ni uspeła z zahtevkom za varstvo pravic, se je obrnila na sodišče združenega dela in predlagala, da se sklep o prenehanju delovnega razmerja razveljavi.

Sodišče združenega dela je ugotovilo, da je temeljna organizacija sicer postopala v skladu z zakonom o delovnih razmerjih, toda določba 1. odst. 171. člena zakona o delovnih razmerjih ni v skladu z Ustavo SR Slovenije. Tako je mnenje sodišča združenega dela SR Slovenije, ki doslej o

pravici delavke do nadaljevanja dela še ni odločilo, ker je moralo v skladu z 2. odst. 12. člena zveznega zakona o sodiščih združenega dela predlagati ustavnemu sodišču SR Slovenije oceno ustavnosti navedenega zakonitega določila. Ustavno sodišče je namreč pristojno odločati o ustavnosti ali neustavnosti zakonskega določila, vendar sodišče združenega dela v svojem predlogu poudarja, da je delavka postavljena v neenakopraven položaj glede pravice do dela, saj delavec lahko opravlja delo pet let dalj, ker nastopi za delavca zakoniti razlog za prenehanje delovnega razmerja šele z dopolnitvijo 40 let pokojninske dobe. Ustava SR Slovenije določa v 201. členu, da je zajamčena pravica do dela, medtem ko v 205. členu določa tudi pravico delovnega človeka do socialnega zavarovanja. Obe pravici sta po mnenju sodišča različni, zato ju zakon o delovnih razmerjih ne bi smel izenačevati pri določanju razloga za prenehanje delovnega razmerja. S tako zakonsko opredelitvijo, kot jo določa 1. odst. 171. člena navedenega zakona, se v bistvu prednost delavke pri doseganju pravice do polne osebne pokojnine lahko spremeni tudi v njeno škodo, ko gre za vprašanje pravice do dela oziroma prenehanja delovnega razmerja po sili zakona.

Opozoriti je treba, da osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o delovnih razmerjih upošteva navedeno stališče o enakopravnosti delavk pri prenehanju delovnega razmerja in zato predlaga izenačitev pogojev za prenehanje delovnega razmerja, ne glede na to, ali gre za delavko ali delavca. Prav tako velja opozoriti tudi na stališča drugih republik, ki so po večini že spreminile ali pa nameravajo spreminiti različnost obravnavanja žensk in moških glede pravice do dela oziroma pri prenehanju delovnega razmerja.

I. Ž.

Jakob Konič iz ravenske železarne

Včasih smo veliko delali tudi udarniško

Med tistimi, ki so za dolgoletno uspešno delo lani prejeli najvišje priznanje sindikatov Slovenije — Zlati znak, je bil tudi Jakob Konič. Poiskali smo ga na njegovem delovnem mestu v Železarni Ravne na Koroškem, da bi ga predstavili, z njim pokramljali o dogodkih, o problemih in uspehih v njegovem dolgoletnem družbenopolitičnem in še posebej sindikalnem delu.

Slika Andrej Agnič

»Vaše delo in ravenska železarna sta menda že kar precej časa povezana.«

»Res je. V železarni je bilo moje prvo delovno mesto in bo ostalo tudi edino, saj zadnje leto pred upokojitvijo res ne mislim menjati službe.« se je nasmehnil tovariš Konič.

»Če je tako, pa najbrž dobro poznate povojno zgodovino železarne in vse njene razvojne mejnike.«

»Ja, res sem bil priča vseh mejnikov, ob katerih je rasla sedanja železarna. Bilo jih je toliko in tako hitro so si sledili, da se jih takole na hitro niti ne spomnim, posebno letnic ne. No, v železarno sem prišel leta 1944 kot vajenec industrijsko-trgovske stroke. Delal sem v pisarni in ob delu končal še dveletno poklicno šolo. Kaj naj še povem? V špeditiji sem ostal do danes.«

»Prva povojna leta so bila težka, pa vendar polna zagnanosti in delovnega elana. Je bilo tudi pri vas tako?«

»Po vojni smo res začeli, kot da bi začeli čisto znova. Najprej nas je čakala obnova. Tudi mladinci smo se vključevali v delo. Po ves dan smo delali. Najprej »siht« potem pa udarniško ali pa

narobe. Nikogar ni bilo treba prepričevati ali celo siliti. Težko smo živeli tista prva leta. Marsičesa nam je manjkalo, tudi za vsakdanje življenje. Prav zato, ker smo vedeli, da je od uspešnosti tovarne odvisno, kako velik bo naš kos kruha, smo dali vse od sebe. Takrat smo se potrjevali, in morali smo se, z delom. Veliko bolj kot danes. Saj ne rečem, da mladina danes ne dela, vendar mislim, da bi vseeno lahko malo več delali tudi udarniško. Posebno še v teh časih, saj so kar dovolj resni.«

»Ze kmalu po osvoboditvi ste bili sprejeti v partijo. Kaj je to takrat pomenilo za vas?«

»Takrat je to pomenilo zelo veliko, tudi zame. Ponosen sem bil, zato sem se še bolj trudil. Spominjam se, da smo takrat na partijskih sestankih veliko bolj skrbeli za idejnopolitično usposabljanje novih članov. Več teoretičnih vprašanj smo obravnavali. Danes pa vse več pozornosti namenjamo aktualnim vprašanjem.«

»Ravenska železarna je bila med prvimi v Jugoslaviji, ki je dobila delavski svet. Tudi vi ste bili član delavskega sveta že leta 1958. Se še spominjate, o čem ste takrat razpravljali?«

»Podrobnosti se res ne spominjam, vem pa, da smo na vseh sestankih največ govorili o nadaljnjem razvoju in razširitvi železarne. Gospodarstvo je tedaj zahtevalo čimvečjo proizvodnjo, predvsem pa nove izdelke.

Moram pa povedati še nekaj! O izvolitvi prvega delavskega sveta smo v mladinski in partijski organizaciji veliko razpravljali. Bili smo navdušeni, čeprav takrat nismo čisto natančno vedeli, kaj to pomeni za nadaljnji razvoj samoupravljanja. Bili smo ponosni in srečni, vendar moram priznati, da si takrat tako hitrega in korenitega razvoja samoupravljanja nismo predstavljali. V nas se je takrat začela prebujati neka posebna samozavest, ki se je razvila iz za tiste čase čisto novega dejstva, da postajata beseda in misel tudi navadnega delavca pomembnejša. Vem, težko je to razumeti tistemu, ki tega ni doživel in občutil.«

»Dolga leta, skoraj vseskozi ste bili tudi sindikalni aktivist. Kaj je delal sindikat vsa ta leta po vojni?«

»Vloga sindikata se je v zadnjih letih res precej spremenila ali bolje povedano dopolnila in razširila. Sicer pa to veste. Čeprav smo včasih, kot danes radi pravimo o delu sindikata, skrbeli tudi za ozimnico, smo vendarle delali tudi še kaj drugega. Ravne, tiste do pred nekaj let, so zrastle z denarjem železarne in z udarniškim delom občanov, v glavnem delavcev železarne. Ni bilo dovolj stanovanj, da o komunalnih objektih in objektih družbenega standarda niti ne govorimo. Že v prvem povojnem obdobju je bil sindikat eden najpomembnejših organizatorjev udarniškega dela. Danes pa poleg vseh drugih nalog, ki jih ima sindikat, govorimo o novih samskih domovih, boljših jedilnicah, kopalnicah in mnogo o izboljševanju delovnih razmer. Včasih smo o tem bolj sanjali, če lahko tako rečemo, danes te stvari skoraj zahtevamo, ker smo prepričani, da nam to pripada. Žal pa se mi zdi, da smo sami vse manj pripravljeni kaj narediti za to.«

Tovariš Konič je bil v preteklem mandatnem obdobju predsednik zbora združenega dela občinske skupščine Ravne na Koroškem in je mnogokrat vodil delegacijo koroške regije na zboru združenega dela skupščine Slovenije. Kot je pripovedoval, so v tem mandatnem obdobju posvetili največ pozornosti hitrejšemu razvoju kmetijstva, predvsem živinoreje v koroški regiji in pa reševanju težkega gospodarskega položaja rudnika Mežica.

»Tovariš Konič! Dobili ste Zlati znak sindikatov Slovenije. Kaj vam to pomeni?«

»Vsekakor veliko priznanje in seveda spodbuda za naprej.«

»Kakšno priznanje in zakaj spodbuda?«

»Priznanje predvsem zato, ker je to dokaz, da sem prav delal, spodbuda pa... Veste, veliko sem razmišljal o tem priznanju. Na koncu sem prišel do zaključka, da ga bom moral še zaslužiti.«

Tovariš Konič je dobil zlati znak, ker je s svojim delom, velikim poslušanjem za delavske probleme, zavzetostjo za samoupravni socializem in z osebno poštenostjo ter skromnostjo pridobil precejšen ugled med ravenskimi železarji in občani. (Iz uradne obrazložitve).

Andrej Agnič

ODMEVI

Kaj o tem menite vi?

Uredništvu Delavske enotnosti in tovarišu Janezu Korošču

Prebral sem vaše vprašanje, kaj menimo o gradivu za sejo, ki je bilo težko več kot kilogram in ki zahteva 48 ur branja, in pa sestavek Administrativno varuštvo, ki ga je napisal tovariš Janez Korošec. Prebral pa sem tudi priredbo teksta ameriškega avtorja dr. Marca Uri Porata o informacijskem gospodarstvu v sobotni prilogi Dela z dne 3. aprila 1982.

Kaj naj porečem na prebrano drugo kot to, da se končno že enkrat strezimo in se začetno zavedati, da postajamo (smo) tudi mi informacijska družba, da so samoupravni procesi kot procesi upravljanja v bistvu informacijski procesi, da je družbena organizacija oziroma organizacija tega procesa v bistvu organizacija zajemanja, obdelave itd. indicij in informacij o materialnem in duhovnem reprodukcijskem procesu, organizacija obveščanja posameznikov in drugih subjektov v njem, organizacija cirkulacije teh indicij in informacij in še marsičesa, kar sodi in ne sodi v proces spoznavanja in odločanja kot predpostavke za nenehno reprodukcijo.

Namesto da nenehno tarnamo zaradi administracije in se pritožujemo čez birokracijo in uzurpacijo oblasti (itd.), bo pametneje, če začnemo razmišljati in iskati racionalno oz. optimalno organizacijo zajemanja in obdelave indicij, informacij in pa obveščanja. Stari in srednji vek sta to rešila po načelu hierarhije. Tudi novi in sodobni vek se temu principu še nista odrekla. Racionalnosti pač res ni mogoče oporekati temu načelu vse dotlej, dokler se v organih za obdelavo in cirkuliranje indicij in informacij ne pojavi poseben interes, zakrinkan z lažnim obćim interesom, dokler se ti ne polaste oblasti in začno tudi odločati, oziroma manipulirati.

S kategorijo presežne vrednosti, ki jo proizvajajo delavci s presežnim neplačanim delom, je Marx razložil in pojasnil naravo izkoriščanja ter vir bogastva na eni in pa vzrok bedi na drugi strani.

S kategorijo presežnih informacij, ki jih proizvajajo sleherni neposredni udeleženci reprodukcijskega procesa, ki pa jih ne uporablja (uporablja jih kvečjemu neznan del), ker se mu odtujujejo in potujijo, pa bo mogoče razkriti tajinstvenost oblasti in manipuliranja. Lotimo se torej kritike »politične informatike« tako temeljito in zavzeto, kot se je zavzeto lotil Marx kritike politične ekonomije. Če bomo enako temeljiti in prodorni, bomo spoznali, kje je jedro problema in problem sam. Marx in Engels sta se ga zavedala, vendar se nista mogla lotiti še tega, čeprav sta ga v Pariških (ekonomsko-filozofskih) rokopisih nakazala in z Nemško ideologijo delno že tudi prikazala. Marx je z dialektično metodo raziskal in prikazal politično in ekonomsko odtujitev. Nakazal je tudi pot k tako imenovani razodtujitvi. Toda do tega ne bo prišlo, če ne bomo prej raziskali še en vidik odtujitve. To pa je informacijska odtujitev. Tako vsaj menim jaz. In ne samo menim. Tudi raziskave sem se že lotil, napisal nekaj o tem in dobil prva ugodna mnenja.

Lotimo se torej analize informacijskega bogastva, njegove proizvodnje in porazdelitve. Raziščimo proces

proizvodnje presežnih informacij, njihove akumulacije, kapitalizacije, cirkulacije itd. Spoznali bomo, da bomo silno enostrani vse dotlej, dokler se bomo gnali zgolj za sisteme ustvarjanja, razporejanja in delitve dohodka, prezirali pa sisteme ustvarjanja, razporejanja, razdeljevanja, uporabe itd. presežnih in vseh drugih informacij, ki jih ne pridobimo »kar tako« iz okolja, ampak si jih pridolamo z delom. Ker nam gre za to, da preprečimo oziroma onemogočimo kakršnokoli manipuliranje, nam ne preostane drugega, kot da čimprej začnemo razmišljati o celoviti in optimalni organizaciji informacij dela in o komunikativnih omrežjih kot o organizacijskih ogroditvah za samoupravno organiziranje dela, gospodarjenja, vodenja (uskajevanja) in odločanja.

Še večje in pravo zlo, ki se nam bohoti, niso težko razumljiva kilogramska delegatska gradiva, ampak vse tiste tone in tone potiskanega papirja, ki nam ga vsak dan zbruhajo tiskarne. Zlo so ure in ure tistega hrupa za prazen nič, ki prihaja s tribun, odrov in iz naših radio in TV sprejemnikov. Zlo so kilometri cenenega celuloidnega traku, ki steče skozi kinoprojektore. Zlo zato, ker nam vse to požira čas, nič ne hasne, posreduje pa le komaj kakšen bit koristne in plemenite informacije o tisočerihi poštenih prizadevanjih in o našem družbenem dogajanju. Zlo zato, ker nam vse to krade čas, le izjemoma pa dobimo kako, za ustvarjanje vrednejših dobrin uporabno in na stimulativen način posredovano informacijo. Namesto teh nam zgolj s kičem, šundom, plažo, lažjo, nečimrnostjo in nesmiselnim zatrpavajo komunikacijske kanale ter zastrupljajo čute in pamet milijonom ljudi.

Vse kaže, da administrativni varuhi in njihovi oprede znajo bolje opravljati svoj posel zase kot vsi naši delegati in organi samoupravljanja skupaj, ki ne vedo in ker ne vedo za poreklo informacij in kdo jih dejansko oblikuje. Saj jim tega še nismo povedali.

Gabrijel Strah
Toplarniška 19, 61110
Ljubljana

Zdravilo ni nikoli kazen

Republiškemu svetu Zveze sindikatov Slovenije in Komiteju občinske konference ZKS občine Ljubljana Center

Delavska enotnost je 4. marca 1982 objavila članek z naslovom »Zdravilo ni nikoli kazen«, ki sta ga podpisala novinarja Brajer in Kuljaž.

Ta članek, ki je zmes neresnic, polresnic in tendenčnih trditvev o Onkološkem inštitutu, je bil objavljen v času, ko si delavci Onkološkega inštituta prizadevamo samoupravno in demokratično razreševati nakopičene probleme, med drugim tudi tiste, ki zadevajo sodelovanje v okviru slovenskega zdravstva in Univerzitetnega kliničnega centra. Namen članka se prozorno kaže iz vsega konteksta; doseči uvedbo družbenega varstva za Onkološki inštitut. Toda način, kako so hoteli doseči ta svoj namen, je vzbudil enodušen odpor delavcev Onkološkega inštituta. Konsolidaciji razmer na inštitutu pa je napravil neprecenljivo škodo.

Jedro članka in višek žaljivosti in neresničnosti je v sledeči trditvi: »Poslušali in brali smo ocene strokovnega dela v Onkološkem inštitutu, usklajenosti dejavnosti z normami zdravstvene etike in vrednotami samoupravne socialistične družbe — premalo smo podkovani, da bi jih tehtali in povemo lahko le to, da so grozljive.«

V čem naj bi bila grozljivost ocen, v čem kršenje zdravstvene etike in vrednot samoupravne socialistične družbe, podpisnika nista z ničemer argumentirala in tudi nista mogla, ker je ta trditev neresnična in zanjo nimata dokazov. Člankarja izrecno sicer ne povesta, koga sta »poslušala« in pri kom »brala« o zadržanih grozljivostih. Iz članka samega pa je razvidno, da pri tovarišu Alfredu Golavšku, predsedniku občinskega sindikalnega sveta Ljubljana Center. Zato je po objavi članka, zaradi javnega revolta delavcev Onkološkega inštituta, sindikalna organizacija povabila tovariša Golavška na tovariški pogovor o njegovih stališčih do Onkološkega inštituta, ki pa ga je kategorično odklonil. Pred tem je tovariš Golavšek delavcem Onkološkega inštituta nekajkrat razgrinjal svoje poglede na ureditev razmer v Onkološkem inštitutu. Zato je tem bolj odsodbe vredno njegovo birokratsko odklanjanje dialoga po objavljenem članku.

Čeprav imamo na vse trditve v članku odgovore, smo sklenili, da ne bomo javno polemizirali. Sodimo, da le delavci Onkološkega inštituta lahko uspešno rešujemo naše probleme, ker jih tudi najbolj poznamo. Pri tem pa pričakujemo pomoč družbenopolitičnih organov na vseh ravneh. Zato predlagamo, da razdrinljivo ravnanje tovarišev Golavška, Brajerja in Kuljaža ocenite in v skladu z nastalo škodo ukrepate. Pri tem pa ne bi smeli prezreti, da je pisanje tovariša Brajerja zaradi dveh prejšnjih člankov o Onkološkem inštitutu že soglasno obsodila osnovna organizacija ZKS Onkološkega inštituta in da sta bila tudi ta dva članka napisana v tesnem sodelovanju s predsednikom občinskega sindikalnega sveta Ljubljana Center.

Predsednica delavskega sveta Onkološkega inštituta dr. Olga Cerar
Predsednik IO sindikata dr. Franc Marolt

PRIPIS:

Pogost odmev na kritičen novinarski zapis so očitki, kakršni so se vsuli tudi zdaj: »Neresnice, polresnice, tendenčne trditve...« Čeprav želi novinar s svojo kritiko praviloma prispevati k spremembam na bolje, mu to kritiko pač obrnejo v razdiranje. Pa poglejmo — hkrati ob očitkih, da kritika razmer v Onkološkem inštitutu ne sloni na argumentih, dokazih, ti očitki res niso podprti prav z ničemer. Čeprav je na takšne najtežje odgovorjati, poskusimo odgovoriti na izziv o neargumentiranosti prejšnjega pisanja.

Ne bomo na široko ponavljali vzrokov za dva propadla referendum o združitvi s Kliničnim centrom. Povejmo le, da so nas le-ti spodbudili k pisanju in da njihovo tehanje žal ne narekuje blage ocene samoupravnega in družbenopolitičnega položaja v Onkološkem inštitutu. Ne narekujejo je tudi prizadevanja za ukrep družbenega varstva — prav ste zaznali, po vsem ugotovljenem se nam zdi res najprimernejša rešitev.

Zakaj? Pustimo ob strani domneve predsednika vaše sindikalne organizacije, kako bi glasovalo 17 odstotkov delavcev in zakaj niso glasovali. Vse bolj tehtne dokaze je nival — ne mi in ne občinski sindikalni svet Ljubljana Center.

Naj se strinjamo, da je zadržek za združevanje »politični interes« zgolj zato, ker ta političnost pomeni dolgoročnost? Ni čudno torej, da smo bolj prisluhnil, ko smo poslušali o »aferah in aferah, o moči govorici in parol, o piramidnem sistemu odločanja na vseh, ne le strokovnih področjih, o nemoči sindikata in družbenopolitičnih organizacij do teh pojavov...«

Kljub tokratnim zatrdilom, kako bi vse in stvari radi uredili sami, ki jih res najbolj poznate (le z veseljem smo jih prebrali) se nam še vedno zdi, da zgoraj navedeno opravičuje tudi malo pomoči »od zunaj«. Naš pogovor v Onkološkem inštitutu je bil potrdil osnove predloga za ukrep družbenega varstva in ne zamerite, če smo po tem pač verjeli, da niso iz trte zvite.

Za konec še o »višku žaljivosti in neresničnosti«. Vaše strokovno delo, zdravstvena etika... Še naprej menimo, da nismo dovolj podkovani, da bi to strokovno ocenjevali. Ne zamerite pa nam, če smo se zgrozili, ko smo te ocene brali. Od nas zahtevate argumente za to zgroženost, prav:

»Hospitalna kurativna dejavnost in pacienti so podrejeni znanstveno raziskovalni dejavnosti. Opuščena je vloga OI v osnovnem zdravstvenem varstvu... Zdravstvena storitev ni več cilj, ampak vse bolj sredstvo zdravstveni znanstveni dejavnosti. S takim delom zahajajo delavci OI vse bolj v nasprotje z normami zdravstvene etike in vrednotami socialistične samoupravne družbe. Vzporodno s tem gre tudi postopek ožjenja demokratičnih odnosov pri sprejemanju pomembnih odločitev v OI, vloga družbenopolitičnih organizacij ni uveljavljena, stagnira in se vse bolj lovi na stranskem tiru... Ob zdravstveni etiki, vse slabših pogojih in razmerah življenja pacientov, ob sorazmernih ugodnih pogojih delavcev kolektiva (osebni dohodki, enožensko delo, rešenost stanovanjskih problemov) obstajajo pogoji za prevladujoč vpliv zdravnikov, ki so se znašli na protidružbenih pozicijah... Konfliktni odnosi, ob že tako poslabšanih pogojih za paciente, razkrajajo sleherno avtoriteto, vsako institucijo in organizacijo zunaj in znotraj kolektiva, samo še slabšajo pogoje zdravljenja in storitve pacientom. Odnosi med delavci onkologije se nujno izražajo tudi v obravnavanju pacienta, tega tu, ob tem ko odgovornost in »strokovno« zanimanje za še nepoznanega upada...«

Res smo iz ocene iztrgali le nekaj drobcev, pa kljub temu se ne čudite, če smo se zgrozili. Ciril Brajer Ivo Kuljaž

OBIŠČITE KNJIGARNO DE Tavčarjeva 5! KNJIGE SLIKE DARILA!

Pred 9. kongresom ZKS

Solidarnost in sodelovanje

Za povojni razvoj Jugoslavije so značilna organizirana prizadevanja subjektivnih sil za premostitev jezu med industrijsko razvitimi in manj razvitimi kraji in za enakomernejšo izkoriščenost gospodarskih zmogljivosti države.

Do gospodarske reforme leta 1965 smo manj razvitim območjem Jugoslavije pomagali v glavnem z neposrednimi naložbami federacije, nato pa ustanovili sklad federacije za kreditiranje nezadostno razvitih republik in pokrajine Kosov. V prvem srednjeročnem planskem obdobju razvoja, v letih 1966—1970, smo vplačali v ta sklad 1,85 odstotka družbenega proizvoda socialističnega sektorja gospodarstva. Tako so manj razvite republike in pokrajine prejele 9 milijard dinarjev. Poleg tega smo za proračunske in druge odhodke manj razvitih namenili še nadaljnjih 5 milijard din. V obdobju od leta 1971 do leta 1975 so manj razviti prejeli 1,94 odstotka družbenega proizvoda ali 24,5 milijarde dinarjev, ob tem pa še okrog 13,3 milijarde iz zveznega proračuna.

V preteklih petih letih (1975—1980) so manj razviti prejeli iz sklada okrog 77 milijard dinarjev ali 1,97 odstotka družbenega proizvoda Jugoslavije, iz zveznega proračuna pa 39,5 milijarde dinarjev pod podobnimi pogoji kot v preteklih petletnih obdobjih razvoja. Večja sredstva v razvoj nezadostno razvitih republik in pokrajine Kosovo smo torej začeli vlagati šele v zadnjih petnajstih letih. Če seštejemo oba vira financiranja, smo v razvoj manj razvitih republik in Kosova vložili okrog 3 odstotka družbenega proizvoda države. V skladu s splošno sprejetim družbenim stališčem smo največ vlagali v razvoj Kosova. Od leta 1966 do leta 1976 je pokrajina prejela 1,5 odstotka več sredstev, v zadnjem obdobju (1976—1980) pa dvakrat več sredstev od lastnega povprečnega letnega družbenega proizvoda. Vendar so kljub rezulta-

tom, ki so jih manj razviti s pomočjo celotne skupnosti dosegli v zadnjih letih in kljub lastnim prizadevanjem za hitrejšo družbenoekonomsko rast, razlike v razvitosti naraščale, namesto da bi se zmanjševale. Od leta 1953 do leta 1979 je družbeni proizvod v razvitih republikah narasel za 5,5-krat, v manj razvitih pa le za 5-krat. Tudi tu so očitne razlike: Makedonija in Črna gora sta v nekaterih obdobjih povečevali družbeni proizvod hitreje kot država, BiH in Kosovo pa sta zaostajali celo glede na poprečje manj razvitih.

Med vzroke zaostajanja manj razvitih za razvitejšimi predeli države velja uvrstiti dejstvo, da v gospodarski sestavi manj razvitih prevladuje proizvodnja surovin. Upoštevati pa je treba tudi dejstvo, da sredstva sklada niso vedno najbolj usmerjali. Zanimariti ne moremo niti opozoriti, da izhaja pomemben delež pri zaostajanju manj razvitih tudi iz socialno-ekonomske sestave njihovega prebivalstva. V Sloveniji in na Hrvaškem je npr. razmerje med skupnim in delovno aktivnim prebivalstvom daleč ugodnejše kot na Kosovu. Zato pa je tudi družbeni proizvod na prebivalca v naši republici šestkrat večji kot na Kosovu.

Prav kosovski dogodki so eksplozivno in neprijetno opomnili na nekatera dejstva, o katerih smo prej premalo premišljali. Na Kosovu je namreč zaposlenih 165.000 prebivalcev, kar predstavlja le petino delovno sposobnega prebivalstva. Dijaki in študenti (okrog 130.000) predstavljajo 16 odstotkov prebivalstva, in to število napoveduje še velike težave v zvezi z njihovo zaposlitvijo. Zaradi nepremišljene politike razvoja in zaposlovanja imajo na Kosovu zdaj dokaj šte-

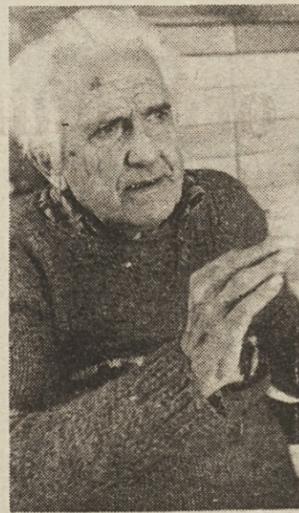
vilen sloj neproduktivnih ljudi; kruh so našli v administraciji in družbenih službah, namesto v proizvodnji.

Nov način zbiranja sredstev zveznega sklada bo nedvomno omogočil lažje povezovanje gospodarskih organizacij in s tem tudi vključevanje delovno sposobnega prebivalstva v proizvodnjo. Predvideno je namreč, da bi v sedanjem petletnem obdobju razvoja zbrali le polovico sredstev z obveznim posojilom, drugo polovico pa z neposrednim sporazumevanjem organizacij združenega dela z razvitih in manj razvitih področij o medsebojnem združevanju. Tudi tokrat bodo na voljo znatna sredstva: prek sklada naj bi za manj razvite usmerili 227 milijard, iz zveznega proračuna pa 109 milijard dinarjev. Vendar pa tudi v sedanjem petletnem obdobju razvoja ne moremo pričakovati korenitega zmanjšanja razlike med razvitimi in manj razvitimi. Poleg številnih razlogov — predvsem še neugodne sestave gospodarstva, ki je ne moremo spremeniti čez noč — bodo razlike v razvoju še obstajale in celo naraščale. Na Kosovu bi se npr. razpon v dohodku na prebivalca lahko zmanjšal le z desetkratnim povečanjem družbenega proizvoda. Vendar bi bil tudi tedaj dohodek v Sloveniji v primerjavi z dohodkom na Kosovu za okrog 3,5-krat večji.

V Sloveniji smo že pri pripravi planskih dokumentov za obdobje 1981—1985 opredelili nujnost tesnejšega povezovanja organizacij združenega dela iz Slovenije z organizacijami združenega dela iz drugih republik in avtonomnih pokrajin, zlasti še iz gospodarsko manj razvitih republik in Kosova. Največ naj bi vlagali v pridobivanje energije, hrane in surovin, v proizvodnjo, ki omogoča višjo raven tehnično tehnološkega sodelovanja in oblikovanje komplementarne gospodarske sestave ter na področju delovno intenzivne proizvodnje. V. O.

Dr. Metod Mikuž (1909—1982)

V petek, 9. aprila je umrl dr. Metod Mikuž, slovenski zgodovinar, univerzitetni profesor, borec in revolucionar, človek, ki je svoje življenje posvetil svojemu narodu, njegovi revolucionarni preteklosti. Bil je prvi, ki je že leta 1947, ko so bili dogodki iz jugoslovanskega narodnoosvobodilnega boja še zelo blizu, začel z znanstvenim proučevanjem tega najtežjega in hkrati najodločilnejšega obdobja slovenskega naroda. Takrat se je odločil, da bo napisal pregled zgodovine narodnoosvobodilnega boja na Slovenskem. Slovenci smo dobili tak pregled v petih knjigah. To delo, pisano v razumljivem jeziku in na skoraj 2500 knjižnih straneh, pomeni morda življenjsko delo profesorja Mikuža, vendar pa opus njegovega znanstvenega dela obsega okrog 300 bibliografskih enot, to je del, v katerih je razčlenil zgo-

dovino revolucionarnega gibanja in tudi celotno politično zgodovino Slovencev po letu 1917. Profesor Mikuž pa ni bil le znanstvenik, katero delo bi bilo namenjeno le najožjemu krogu poznavalcev zgodovine, bil je tudi pravi »ljudski« razlagalec zgodovinskih tokov in dogajanj. Podajal jih je tako, da je

lahko sledil in jih razumel vsakdo, ki se je želel seznaniti s preteklostjo. Kot je oral ledino v znanstveno raziskovalnem delu zgodovine tako imenovane polpreteklo dobe, tako je bil pionir tudi na področju univerzitetnega študija tega obdobja. Od leta 1947, ko je prvi v Jugoslaviji začel predavati najnovejšo zgodovino revolucionarnih dogajanj med NOB pa do upokojitve je bil profesor Mikuž učitelj vsem generacijam slovenskih zgodovinarjev. Svojim študentom in mlajšim kolegom je venomer priporočal, naj bodo delavni in do svojega dela pošteni. O delu zgodovinarja je menil, da včasih kot črv rije po arhivskem gradivu ter išče dokumente in podatke in lahko porabi več let le za na videz majhno ugotovitev, ki pa bo nekoč dragocen kamenček v mozaiku zgodovine narodnoosvobodilnega boja naših narodov. Pomen dela profesorja dr. Metoda Mikuža pa je še mnogo večji. Kot univerzitetni učitelj in raziskovalec je postavil temeljni kamen za nadaljnje delo pri proučevanju zgodovine, ki ga bodo nadaljevali mlajši rodovi zgodovinarjev.

Izobraževanje sindikalnih delavcev — članov odborov za mednarodno dejavnost

Prešibko sodelovanje z neuvrščenimi

V okviru rednega izobraževanja predsednikov in članov odborov za mednarodno dejavnost ter članov predsedstev občinskih svetov je odbor slovenskih sindikatov za mednarodno dejavnost v začetku aprila v izobraževalnem centru v Radovljici pripravil dvodnevni seminar. Na njem so podrobneje spregovorili o aktualnih mednarodnih dogodkih, predvsem pa o pripravah na 6. konferenco neuvrščenih ter našem gospodarskem sodelovanju s tujino, posebno še z deželami v razvoju.

Ugotovili so, da naši ljudje v celoti sprejemajo našo neuvrščeno zunanjo politiko, ki je odraz našega socialističnega samoupravljanja, da pa se v praksi prepočasno uresničujejo nekateri pomembni sklepi z zadnjih konferenc na vrhu. Bolj bi morali okrepi gospodarsko sodelovanje z neuvrščenimi ter tako izkoristiti dobre politične odnose. Namesto navadne blagovne menjave je treba s temi državami razvijati predvsem višje oblike sodelovanja.

Zavedati se moramo, da večji izvoz ni samo trenutna parola,

ampak nujnost, ki nam omogoča zaposlitev in s tem vsakdanji kruh. Tem vprašanjem bi moral tudi naš izobraževalni sistem nameniti več pozornosti.

Za večje dosežke v ekonomskih odnosih s tujino, predvsem pri izvozu na konvertibilno področje, kamor spadajo tudi dežele v razvoju, se moramo doma ustrezno organizirati, odpraviti z razdrobljenostjo in si prizadevati za skupni slovenski in jugoslovanski nastop. Povečati pa moramo tudi produktivnost, kar bo edino lahko olajšalo naš nastop na tujih trgih, kjer vlada huda konkurenca.

V teh zaostrenih razmerah se vse pogosteje nudijo tudi rešitve, ki ne samo da nespodbudno vplivajo na naša izvozna prizadevanja, ampak povzročajo tudi vračanje na star centralistični in etatiistični način odločanja. Ta pa kot vsi vemo, se ni obnesel in pomeni spreminjanje vloge delavca kot samoupravljalca, ki lahko edini razpolaga za ustvarjenim dohodkom, tako dinarskim kot deviznim. V mislih imam predložene spremembe deviznega sistema, ko bi se devize organizacijam

združenega dela enostavno vzele in zbrale v skupni vreči, iz katere bi jih potem delila Narodna banka Jugoslavije.

Zavedamo se težav naše skupnosti in menimo, da je treba težave skupno reševati, da morata priti do izraza delavska solidarnost in vzajemnost, vendar ne moremo pristati na izločanje vloge republike kot soodgovorne tako za lastni kot skupni razvoj, ter na nesamoupravne rešitve. Devize morajo krožiti znotraj družbene reprodukcije, predvsem na podlagi samoupravnih sporazumov.

Na seminarju so udeleženci govorili tudi o pripravah na kongres ZKS in o oblikah in metodah svojega dela ter o položaju osvobodilnih gibanj in žrtev agresij v svetu. Ugotovili so, da bi lahko sindikati pri izobraževanju in obveščanju svojih članov vsekakor pripomogli k večjemu razumevanju bistva bojaljstev Namibije, Salvadorja ter uspešnemu vključevanju naših ljudi v razne oblike pomoči, ki jih nudijo naša društva in družbenopolitične organizacije.

Božo Cerar

Mednarodno sindikalno gibanje (11)

Tuji vplivi na azijskih tleh

Oktober lani je Založba Delavske enotnosti v zbirki Knjižnica Sindikati št. 42 izdala priročnik Andreja Škerlavaja z naslovom: Sindikalno gibanje v svetu. Le-ta je namenjen — kot je v uvodu zapisal avtor — predvsem mlajšim sindikalnim aktivistom kot sistematična informacija, da bi lažje razumeli sodobna dogajanja v sindikalnem gibanju. Zaradi aktualnosti in zanimivosti obravnavane teme za širši krog bralcev časnika DE smo se v uredništvu odločili za objavo občutno skrajšanih in vsebinsko prirejanih poglavij omenjenega priročnika.

Mednarodno povezovanje arabskih sindikatov se je začelo l. 1956, ko je bila ustanovljena Mednarodna konfederacija arabskih sindikatov. Le-ta je v začetku nastopala predvsem kot politični dejavnik, saj je šlo za začetno obdobje arabske nacionalne revolucije. Tedaj se je zavzemala za utrjevanje predvsem arabskega delavskega razreda,

izboljšanje njegovega položaja in vključevanja v sindikate, predvsem pa je bila dejavna v boju proti imperializmu in cionizmu ter podpirala vsa ljudstva, ki so se borila za nacionalno neodvisnost. Šele po letu 1960 je posvetila več pozornosti ekonomskim in socialnim problemom. Njeno akcijsko enotnost danes občutno zavira politična neenot-

nost med njenimi članicami.

Osrednje politično vprašanje v arabskem sindikalnem gibanju predstavlja problem Bližnjega vzhoda oziroma palestinsko vprašanje. Z vidika sindikalnega in političnega boja Palestinec kaže omeniti zlasti položaj palestinskih delavcev na okupiranih arabskih ozemljih, kjer je prepovedano njihovo sindikalno organiziranje. Prav tako so brezpravni in v zelo težkih razmerah arabski delavci, ki hodijo na delo v Izrael. Generalna unija dela Izraela jim ne nudi nikakršne sindikalne zaščite. V Mednarodni organizaciji dela so zato leta 1977 oblikovali posebno komisijo, ki je o stanju in razmerah na okupiranih ozemljih poročala konferenci Mednarodne organizacije dela v Ženevi.

Na azijski celini, kjer živi več kot polovica svetovnega prebivalstva, je večina aktivnega prebivalstva zaposlena v kmetijstvu, le slaba tretjina dela v trgovini, storitvenih dejavnostih in industriji. Zato je tudi število klasičnih najemnih delavcev sorazmerno majhno. Najvišjo stopnjo zaposlenosti nasploh imajo dežele s plantažnim načinom proizvodnje (Malezija, Sri Lanka, Singapur, Indonezija),

kjer je tudi sindikalizacija največja.

V Aziji srečujemo vse tipe sindikalnih organizacij. Sindikalno gibanje je močno razdrobljeno in tako je v posameznih deželah (razen v LR Kitajski, DR Vietnamu, DR Koreji, Kampučiji in Afganistanu) izredno veliko sindikalnih organizacij (v Sri Lanki kar sedem). Ponekod je še zmeraj v veljavi stara kolonialna zakonodaja (Indija, Pakistan), ki dopušča, da že sedem delavcev v podjetju lahko ustanovi sindikat. Večji sindikati v Aziji so praviloma pod vplivom vladajočih in močnejših političnih strank.

Težak ekonomski položaj, velika demografska rast, lakota, nepismenost in nestabilne mednarodne razmere (Afganistan, Kampučija), vse to izredno slabo vpliva na razvoj sindikalnega gibanja v Aziji. Toda azijski sindikati kljub temu dosegajo uspehe na področju socialne zakonodaje, pri kreipitvi družbenega sektorja in pri uvajanju agrarne reforme.

Kljub nenehnemu prizadevanju za avtonomnost so azijski sindikati močno izpostavljeni tujim vplivom. V zadnjih letih je opaziti napore mednarodnih sindikalnih central, da bi si zagotovile vpliv na dejavnost posamez-

nih sindikatov. Najpogostejša oblika tega vpliva je izobraževanje sindikalnih kadrov, ki ga običajno gmotno podpirajo posebne sindikalne in druge fundacije ali nekatere vladne institucije.

V Aziji aktivno delujejo tri mednarodne sindikalne centrale. Mednarodna konfederacija svobodnih sindikatov deluje s svojo regionalno azijsko centralo v Indiji, na Japonskem, Indoneziji, Maleziji, Sri Lanki, na Filipinih in v Singapuru. Svetovna sindikalna federacija je imela po drugi svetovni vojni sorazmerno velik vpliv na azijske sindikate, toda kasneje je, zlasti v razdobju hladne vojne, zaradi antikomunističnega pritiska posamičnih režimov močno upadel. Pozneje pa je sovjetsko-kitajski spor še bolj poglobil razcepljenost med komunistično usmerjenimi sindikati.

Od 1963 deluje v Aziji tudi Bratstvo azijskih sindikatov kot regionalna organizacija Svetovne konfederacije dela. Do osvoboditve Južnega Vietnam se je opirala predvsem na tedanja Južnovietnamsko konfederacijo dela, danes pa je njen vpliv majhen, saj tovrstni sindikati delujejo le kot manjše organizacije v Indoneziji, Sri Lanki in na Fili-

pinih.

Danes je v Aziji vse bolj aktivna Svetovna sindikalna federacija in tudi sovjetski sindikati, ki si z dokazovanjem, da je ZSSR tudi azijska država, skušajo zagotoviti vpliv v posamičnih sindikalnih zvezah in strokovnih sindikatih. Vse češče so velike mednarodne konference azijskih sindikatov, ki jih pripravljajo ali spodbujajo sovjetski sindikati.

Ponoven prodor LR Kitajske v mednarodno življenje in obnovev Vsekitajske sindikalne federacije pa je nov dejavnik v sindikalnem gibanju Azije, ki bo v mnogočem odločilen za odnose med azijskimi sindikati.

Sindikalno gibanje v Indiji je politično razdeljeno v pet sindikalnih zvez. Od 82.000.000 zaposlenih je približno 10 milijonov vključenih v sindikate. Največja sindikalna zveza, Indijski nacionalni sindikalni kongres, šteje 3,5 milijona članov. Sindikalno gibanje Indije se mora v izredno težkih ekonomskih in socialnih razmerah še naprej spopadati s težavami, kot so slaba organiziranost, številni ideološki in posebej verski spori in slaba učinkovitost sindikalnega gibanja, ki je preveč razdrobljeno. (Se nadaljuje)

V sozdu Iskra so 308-milijonsko izgubo sicer solidarnostno pokrili vsi tozdi, toda vzroki zanjo so ostali

S starim orožjem nad večje težave

Med organizacijami združenega dela, ki so v preteklem letu poslovale z izgubo, je tudi 10 tozdov v sozdu Iskra. Skupaj so prigrisodarili za 308 milijonov dinarjev izgube in so tako med izgubarji v lanskem letu takoj za IMV in Gorenjem.

Stavljena organizacija združenega dela Iskra sodi v krog tistih organizacij združenega dela, ki se jim je lani »iznenada« pojavila izguba oziroma iznenada povečala. Leta 1980 je Iskra imela v dveh tozdi skupaj 16,5 milijona dinarjev izgube. Lani pa je ta iz trimesečja v trimesečje naraščala in se je hkrati večalo tudi število tozdov z izgubo. Na koncu sta samo dva tozda uspela izgubo ob devetmesečnem periodičnem obračunu do konca leta spremeniti v pozitiven rezultat, v »zamenjo« pa sta se pojavila dva nova izgubarja. Analiza poslovanja je pokazala, da se večja tudi število tozdov, ki se jim je akumulacija nevarno zmanjšala. Do zaključnega računa so v Iskri uspeli pokriti: 244 milijonov dinarjev z rezervnimi sredstvi tozdov organizacij združenega dela in solidarnostno združevanimi sredstvi na ravni sozda, 64 milijonov dinarjev pa so posodili skladi skupnih rezerv posameznih občin, kjer imajo sedež nekateri Iskrini izgubarji. Seveda se s tem težav (razen da ni bil nikjer potreben sanacijski program) niso rešili. Kot ugotavljajo v Iskri, vzroki za nastale gospodarske težave ostajajo še naprej in se v letošnjem letu še krepijo. Kaj je torej povzročilo tako naglo upadanje poslovne uspešnosti giganta, kakršen je sozd Iskra in ki bi po pravilih igre moral biti močan kakor hrast?

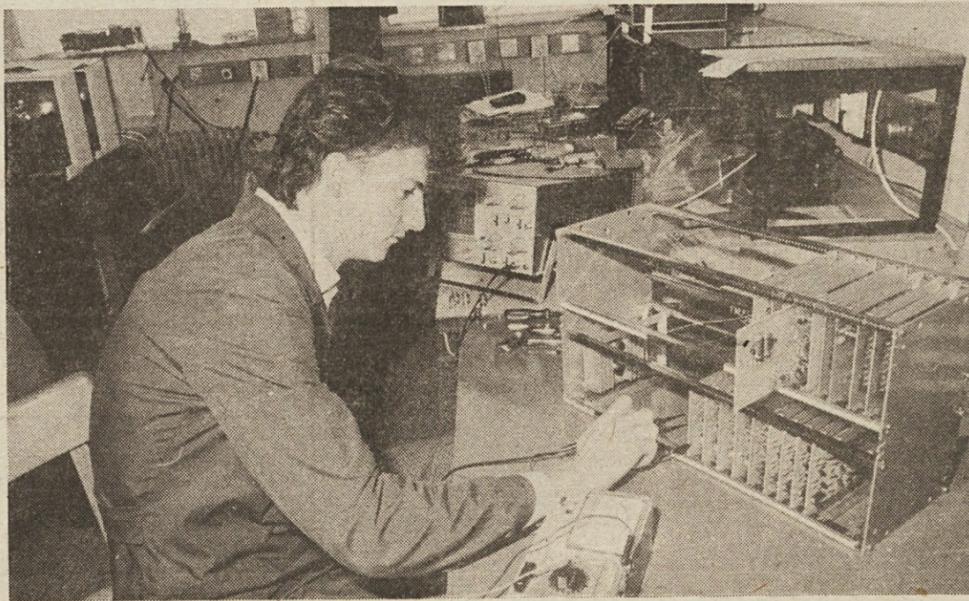
Omejitve, preskrba, cene

Trije glavni vzroki, trdijo v Iskri in jih tudi navedejo: uvozne omejitve, slaba preskrba z repromaterialom in cenovna nesozdržnost. Uvoz investicijske opreme in znanja, ki je bil skorajda ustavljen, je na primer tozdu Mikroelektronika (ki je temeljna dejavnost za vrsto Iskrinih proizvodov, op. p.) »prinesel« 70 milijonov dinarjev izgube. V tečem položaju so se znašli tudi v tozdu Računalni-

tvo, ker je republiški izvršni svet zaradi znanih razprtij slovenskih proizvajalcev računalnikov za toliko časa, dokler se ne bi sporazumeli o povezavi svoje dejavnosti, ukinil vsa uvozna dovoljenja za računalniško opremo. Tozdu Računalništvo je to veljalo 72 milijonov dinarjev izgube. Temeljne organizacije, ki proizvajajo izdelke za široko porabo ter nekatere druge je najbolj prizadela omejitev pri uresničevanju kooperacijskih pogodb s tujimi partnerji. Zato so ti tozdi imeli velike pozitivne salde iz teh pogodb, toda blaga, ki jih je čakalo na carini, zaradi omejitve niso mogli dobiti iz carinskih skladišč. Tozdu Elektromotorji je zato prigrisodaril 14,3 milijona dinarjev izgube, tozdu Pržanj pa kar 62,5 milijona.

Cenovna neskladja so najbolj prizadela proizvodnjo za široko porabo. Cene Iskrinih izdelkov se praktično niso povečale od lanskega marca. V tem času so se močno spreminjale cene repromaterialov, kjer so domači dobavitelji tudi Iskri igrali znane melodije o devizni soudeležbi, obveznih sovlaganjih, skrajševanju rokov plačil in podobno. Gospodarski učinki takih samopravnih sporazumov so v posameznih primerih presegli učinke dviganja cen, ki ga je Iskri dovoljeval družbeni dogovor o uresničevanju politike cen. V sozdu Iskra so nam postregli z naslednjim izračunom: devizna participacija dvigne »uradno« ceno dinamno pločevine za 30 odstotkov (zaradi cene deviz), obvezna sovlaganja za okoli 16 odstotkov, spremenjeni plačilni pogoji za 4 odstotke. Podobno je pri drugih repromaterialih.

Tako nekontrolirano prelivanje akumulacije močno zmanjšuje reproduktivno sposobnost in poslovno uspešnost zlasti tistih tozdov, ki so veliki porabniki izdelkov črne in barvne metalurgije. Ob vsem tem pa je preskrba tako z domačim kot uvoženim repromaterialom slaba in nered-

Bodočnost TV proizvodnje — zaprti televizijski sistemi za industrijsko rabo.

na. V Iskri so zato izgubili nešteto ur, ko so delavci za stroji čakali na material.

K vzrokom za izgube in slabše poslovne rezultate seveda velja prišteti tudi manj posrečen izbor izdelkov v nekaterih tozdi, veliko usmerjenost v izvoz in še kakšno notranjo slabost, ki je v Iskri sicer ne skrivajo, vendar pa poudarjajo, da so težave, na katere delavci ne morejo vplivati, mnogo večje in odločilnejše za poslovni uspeh. Ne moremo odločiti o preskrbi z repromaterialom, ne o cenah, ne o razdelitvi večjega dela dohodka, ne o uporabi prisluženih deviznih sredstev, so dejali v Iskri. Torej...?!

Solidarnost — prvi ukrep

Kljub temu v Iskri ne obupujejo. Ukrepi, za katere so se odločili, naj bi pomagali prebroditi letošnje, kot pravijo v Iskri, še večje težave. Med njimi velja posebej omeniti samopravni sporazum o prevzemu dela obveznosti tozda Mikroelektronika. Ta tozdu je za Iskro posebnega pomena, saj v njem delajo sestavne elemente za velik del ostale proizvodnje. Tozdi, porabniki teh izdelkov, naj bi po tem sporazumu

pomagali tozdu Računalništvo odplačati njegove pogodbene obveznosti. Ugodno se je izteklo tudi natezanje, katera delovna organizacija bo nosilec računalniške proizvodnje v Sloveniji. To bo Iskra, Elektrotehnika Delta se je Iskri priključila, z Gorenjem, ki je tretji proizvajalec, pa je sklenjen dogovor o sodelovanju. V Iskrinih tozdi pripravljajo tudi spremembe v proizvodnih programih v skladu z dolgotrajno usmeritvijo — vse večja proizvodnja za profesio-

Iskra, 84 milijonov dinarjev, so še nekoliko razčlenili vzroke za težave, ki so jih navedli v sozdu. Poudarili so, da imajo proizvodnjo in spremljajoče službe dobro organizirane in da so bile tudi razmere na trgu zelo ugodne, da pa je kljub temu rezultat slab. Med vzroki so omenili tudi tečajne razlike, ki pa bodo letos (po sedanjih cenah deviz) predstavljale okoli 160 milijonov dinarjev dodatnih stroškov. Drugi bič so devizne participacije. Ker se krog dobaviteljev, ki zahtevajo del

Iskrine delovne organizacije kar 78 odstotkov proizvodne cene. Če se bodo tudi v letošnjem letu cene gibale v takem razmerju kot doslej, poudarjajo v »Široki potrošnji«, bomo poslovno leto zanesljivo končali z izgubo. Ob tem pa priznavajo, da sami še vedno niso dovolj storili, da bi se uprli nevarnim tokovom v gospodarstvu. Tozdi so premalo povezani med seboj, slabo se prilagajajo položaju, službe skupnega pomena pa so premalo učinkovite. Zato so že posegli po stabilizacijskih ukrepih, ki naj bi že v letošnjem letu »sanirali« gospodarski položaj v vseh tozdi, ki zdaj slabo poslujejo.

Deviza — vgraditi več znanja — je trdna deviza

Najvažnejše je, da proizvodnja teče s polno paro. Zato so pogladi v hitrejši tek nabavno službo in prodajo, saj morajo tozdi iztržiti čim več »čisti« deviz, s katerimi je moč pridobiti čimvečje uvozne pravice. — Izguba, pravijo v Iskri, je manjše zlo, kot če zaradi omejevanja proizvodnje izgubljaš trg, zlasti tuj. Zato bodo skušali izvoz še povečati, čeprav že sedaj dobra polovica vseh proizvodnih zmogljivosti dela za izvoz. Toda večina izvoza je doslej »pripadla« kooperacijskim poslom, kjer pa je vrednost menjave izenačena v obe smeri in torej ni presežka deviz nad uvoznimi potrebami. Veliko pričakujejo od lani ustanovljenega inštituta, ki naj bi iskal in razvijal nove proizvodne programe za temeljne organizacije. Proizvodnjo nameravajo vse bolj usmerjati v izdelke za industrijo, široko porabo pa potiskati v drugi plan. — To je nujno, trdijo v delovni organizaciji Proizvodnja izdelkov za široko potrošnjo. V izdelke moramo vgraditi čimveč našega znanja, tega pa ni moč storiti pri izdelkih za široko porabo. Dejstvo, da je v naših izdelkih (v njihovi ceni) kar za 78 odstotkov vrednosti materiala, zgovorno potrjuje našo usmeritev v proizvodnjo, v katero bomo vložili več znanja.

Dosežki v letošnjem prvem trimesečju kažejo, da se bodo v marsikaterem Iskrinem tozdu do konca leta uspeli izogniti slabim poslovnim rezultatom. Tako na primer v Pržanju, kjer izdelujejo TV sprejemnike (in še nekatere druge izdelke) kaže, da bodo sanirali večji del obveznosti iz lanskega leta z nemotno proizvodnjo in novimi tipi TV sprejemnikov. Tako bo še marsikje drugje. Toda hkrati ne gre pozabiti, da se bo treba bojevati s še večjimi težavami kot lani — s kaj malo novega orožja.

Boris Rugelj

9. KONGRES ZKS

Družbenoekonomski odnosi in naš nadaljnji razvoj

- Samopravno združevanje dela in sredstev na družbenoekonomski podlagi skupno ustvarjenega dohodka ter svobodne menjave dela v tekoči in razširjeni reprodukciji delavcev v organizacijah združenega dela zagotavlja trajnejšo delovno, proizvodno, poslovno oziroma interesno povezanost.
- Objektivna potreba in dolgoročni interesi celotnega družbenega dela in pogoj za trden in stabilnejši družbenoekonomski razvoj je hitrejša in učinkovitejša vključevanje v mednarodno delitev dela, še posebno na podlagi razvitejših in trajnejših oblik proizvodnotehničnega in poslovnega sodelovanja.

Iz predloga resolucije za 9. kongres ZKS

Problemi in dileme dolgoročnega razvoja Slovenije (20)

Kako bomo živeli jutri

Piše: Vinko Blatnik

Dr. Lojze Sočan je poudaril, da moramo tako v Sloveniji kot v Jugoslaviji zmanjšati veliko tehnološko odvisnost od uvoza. Prizadevati si moramo za večjo stopnjo enakopravnosti soodvisnosti v svetu. Tista gospodarstva, ki si zmanjšujejo tehnološko razvojno odvisnost predvsem od razvitega sveta, si ustvarjajo boljše možnosti za razvoj v pri-

hodnje. Zastavlja pa se vprašanje, kam usmerjati naše zmogljivosti, finančne, kadrovske in druge. Nedvomno samo v visoko kakovostne programe na vseh področjih, kjer imamo možnosti za razvoj. Pri vprašanju »kako« pa smo pred alternativo, kako naj se vedeta tako Jugoslavija kot Slovenija. Menil je, da Jugoslavija v zadnjih 10 — ali več letih ni imela jasne strategije razvoja. Ne le, da nismo vedeli, kako rešiti nekajletna ključna vprašanja razvoja kot so izvoz in plačilna bilanca, tehnološki razvoj, energija, kmetijstvo, promet, sanacija črne metalurgije itd., marveč enostavno nismo našli pristopa, da bi ustvarili temelj, na katerem naj bi posamezna razvitejša in manj razvita področja in nacionalne skupnosti v Jugoslaviji našle svoje mesto in vlogo v razvoju. Zato je veliko odvisno od tega, kaj bomo dosegli v sorazmerno kratkem obdobju do leta 2000, kam bomo usmerili proizvodne in umske zmogljivosti, predvsem delo, a tudi akumulacijo. O tem smo že veliko raziskovali, predvsem Inštitut za ekonomska raziskovanja, vendar premalo poudarjali, da je odgovor na to vprašanje odvisen tudi od naše ekonomske politike.

Če si ogledamo primere vse od velike Japonske pa do majhne Švice, do nedavne nerazvite Irske, lahko ugotovimo, da je bila v teh državah, ki so dosegle v 10 do 20-letnem obdobju razvoja velik kakovosten napredek, ekonomska politika izrazito usmerjena na ravni celote, to je na ravni vodenja države. Pri tem ne gre za centralizem. Treba je poudariti, da je za vodenje sedanje ekonomske politike in politike razvoja v svetu potrebno veliko strokovnega znanja, ki pa mora biti gospodarsko in politično usmerjeno in usklajeno. Sedanje dileme v zvezi z razvojem so tudi politične — denimo vprašanje zelo težavnih gospodarskih razmer, v katerih je Slovenija (po približnih računih) znižuje izvoz na konvertibilno področje delovnim organizacijam dohodek od 10 do 55 odstotkov v primerjavi s prodajo na domačem trgu — ob upoštevanju vseh zaščitnih in subvencijskih ukrepov. Tu so še problemi v zvezi z nakupom nafte, odplačilom dolgov itd., ki vsi ustvarjajo neenakopravne pogoje gospodarjenja. Ob vsem tem lahko rečemo, da je Jugoslavija v zadnjem desetletju v tehnološki krizi razvoja. Najbolj pa nas te-

pejo rafinerije.

V naši ekonomski politiki, v kateri smo lahko ustvarjali dohodek na račun administrativnih cen, neskladja med izvozom in uvozom, cenene kapitala, prelivanja dohodka s pomočjo emisije, socializacije izgub itd., produktivnost ni bila osnovni motiv proizvodnih prizadevanj in prisila za hitrejši razvoj. Zato niti gospodarstvo niti celotna družba nista bila prisiljena in motivirana, da bi vlagala sredstva v kakovostne programe razvoja v kadre, v razvoj, v raziskave. Tu je eden glavnih razlogov za naš zastoj v razvoju, ki se kaže na vseh področjih, ne samo v avtomobilski industriji. Danes vsa Evropa skrbi, kako bi na 20, 30, 40 odstotkov znižala zmogljivost svojih rafinerij, ker bo čez dve leti arabski svet sam predeloval svojo nafto, kjer bodo njeni stroški lahko bistveno manjši kot kjerkoli drugje, pri nas pa imamo 20 do 30 odstotkov prevelike zmogljivosti rafinerij, pa jih še naprej gradimo.

Četrtna zaposlenih dela v režiji

Tudi zaradi premalo premišljenih ekonomskih odločitev v

preteklosti je naša življenjska raven znatno nižja, kot bi bila, če bi bolje gospodarili in bolj premišljeno investirali.

Posebno pozornost pri opredeljevanju dolgoročnega razvoja zaslužijo glavni nosilci organizacije združenega dela. Prav zaradi spremenljivosti ekonomske politike imamo decentralizirane delovne organizacije, namesto specializiranih. Tudi razvoj tehnologije potrjuje, da so uspešna decentralizirana gospodarstva, razumljivo, hkrati pa tudi zelo specializirana. Tu nastaja več problemov. Znano je, da se pri nas zaradi decentralizacije proizvodnje velik del akumulacije porazgubi na ravni temeljnih organizacij združenega dela, temeljnih bank, občin, kar ohranja staro proizvodno sestavo ter onemogoča celovit pretok proizvodnih dejavnikov v republiko in še posebej v Jugoslavijo. Pa tudi sozdi nimajo jasno opredeljene strategije razvoja. Večji proizvodni sistemi bi morali imeti več ekonomske moči pri usmerjanju akumulacije, pri oblikovanju proizvodnih in razvojnih programov, pri usmerjanju tehnološkega razvoja, pri načrtovanju izvozne strategije itd. Vendar se reprodukcija pove-

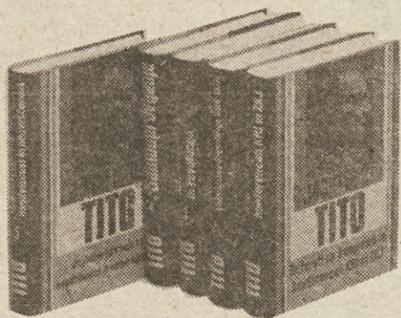
zanost proizvodnje v Jugoslaviji še naprej zmanjšuje. Ob tem pa ima od 1200 do 1500 jugoslovanskih organizacij združenega dela dokaj stabilne zveze s 300 do 400 podjetji v tujini. Naši ozdi se tako navezujejo na njihove strategije razvoja, kar je tudi eden od elementov, ki trgajo reprodukcije zveze v jugoslovanskem gospodarstvu.

V slovenski industriji dela četrtna zaposlenih v režiji, med njimi je le majhen del ustvarjalnih delavcev; 55 odstotkov je nekvificiranih in polkvificiranih delavcev in okrog 20 odstotkov kvalificiranih, srednje in visoko izobraženih. To sestavo bomo morali bistveno spremeniti. Sedanje usmerjevanje šolanja otrok, to je prezgodnje usmerjanje v neposredne proizvodne dejavnosti in proizvodne poklice, ni v skladu z znanjem, ki ga bomo potrebovali čez 10, 15 ali 20 let. Bolj koristno bi zato bilo mladim ljudem nuditi čimširoko splošno izobrazbo in jih pustiti, da dozorijo, potem pa naj se sami odločijo — glede na to, kaj se dogaja v gospodarstvu — za izbiro poklicnega dela.

(Se nadaljuje)

državna založba slovenije

izbor iz družboslovne literature

IZBOR IZ DEL JOSIPA BROZA TITA I-V

Izbor je tematsko zasnovan v petih knjigah. Njegov namen je prikazati veličino Titovega teoretičnega prispevka k razvoju in bogatjenju marksistične misli in socializma kot svetovnega procesa. Ta izbor tudi jasno prikaže, kako je Tito revolucionarno teorijo globoko in resnično povezoval z revolucionarno prakso, kako je marksistično misel ustvarjalno uporabljal ter razvijal v skladu s posebnimi razmerami v naši deželi in s konkretnimi okoliščinami svojega časa. Zaradi tako zasnovanega izbora se ob Titovi ustvarjalnosti nazorno pokažejo tudi izkušnje in dosežki našega revolucionarnega gibanja in vodilna vloga KPJ oziroma ZKJ v družbenem razvoju Jugoslavije.

V posameznih knjigah so zajete naslednje teme:

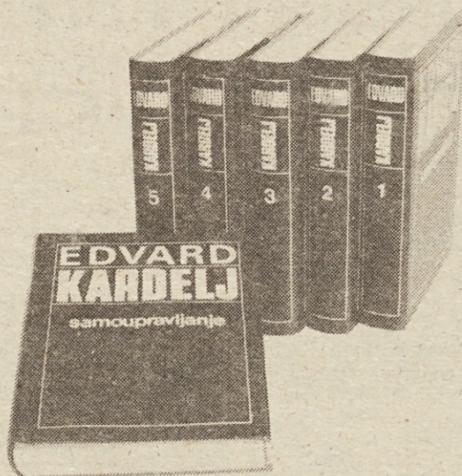
1. knjiga: Referati na kongresih in konferencah KPJ in ZKJ
 2. knjiga: Delavski razred in Zveza komunistov Jugoslavije 1926-1977
 3. knjiga: Nacionalno vprašanje in revolucija
 4. knjiga: Samoupravljanje
 5. knjiga: Jugoslavija v boju za neodvisnost in neuvrščenost
- Obseg vseh petih knjig: 2533 strani, komplet pl., 1800 din

Josip Broz Tito:

SPLOŠNA LJUDSKA OBRAMBA IN DRUŽBENA SAMOZAŠČITA

V kronološkem in delno tudi tematskem pogledu je mogoče razdeliti objavljeno gradivo na tri obdobja Titove ustvarjalnosti: na predvojno do začetka vstaje leta 1941, na obdobje narodnoosvobodilne vojne 1941-1945 in na povojno, ki ga zaznamuje kontinuirani razvoj splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite. 916 strani, pl., 450 din

Edvard Kardelj: SAMOUPRAVLJANJE

Zadnjih deset let življenja je avtor največji del svoje ustvarjalne moči posvetil samoupravljanju. V petih knjigah tega izbora je prikazana znanstvena, tematska in vsebinska celota teh prizadevanj. Izdaja zajema nad 60 tekstov (razprave, članki, govori, referati, intervjuji itd.), domala vse, kar je Kardelj v tem času napisal ali govoril o samoupravljanju. Poglavitni vsebinski značilnosti, odločilni za naslov celotni izdaji in za razvrstitev tekstov po posameznih knjigah, sta bili: samoupravljanje kot splošna tema in poudarek na enem izmed vprašanj samoupravljanja, ki jih avtor obravnava v posamezni knjigi.

Ta vprašanja so v knjigah takole razporejena:

1. knjiga: Samoupravljanje in družbena lastnina
 2. knjiga: O samoupravnih družbenoekonomskih odnosih
 3. knjiga: Združeno delo in samoupravno planiranje
 4. knjiga: Politični sistem samoupravne demokracije
 5. knjiga: Subjektivne sile v samoupravni socialistični družbi
- Vseh pet knjig ima 2310 strani, komplet pl., 1250 din

Edvard Kardelj:

BOJ ZA PRIZNANJE IN NEODVISNOST NOVE JUGOSLAVIJE 1944-1957 SPOMINI

Spomini so nastali kot izraz Kardeljeve želje, da bi bralcu predstavil čas in zgodovinska dejstva iz tistega obdobja naše zgodovine, ki je bilo izredno pomembno za Jugoslavijo. To je pričevanje o času trdega boja, ko je bilo treba o koncu druge svetovne vojne doseči priznanje nove Jugoslavije in v letih informbirojskega pritiska dobiti bitko za bitko na vseh področjih našega življenja. Odkritosrčnost in objektivnost ter kritična ocena dogodkov in osebnosti so poglavitne značilnosti in odlike teh spominov.

Knjiga obsega 269 strani besedila, 32 strani ilustracij, faksimilov dokumentov in obširen tekst prilog in dodatkov, pl., 350 din

Edvard Kardelj: ZVEZA KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE

Knjiga je posvečena vlogi Komunistične partije oziroma Zveze komunistov v boju za novo Jugoslavijo, za graditev socialistične družbe in posebej za razvoj socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih in družbenopolitičnih odnosov. Vanjo so uvrščeni teksti, ki teoretično in akcijsko politično obravnava vlogo ZKJ, njeno idejno in politično organiziranost ter oblike in metode dela v samoupravnih odnosih. 547 strani, pl., 380 din

Edvard Kardelj:

RAZVOJ SLOVENSKEGA NARODNEGA VPRAŠANJA

5. izdaja. 496 strani, pl., 320 din; br. 280 din

Edvard Kardelj:

O SISTEMU SAMOUPRAVNEGA PLANIRANJA

Prva knjiga iz serije Brionske diskusije

157 strani, kart., 100 din

Edvard Kardelj:

SVOBODNO ZDRUŽENO DELO

Druga knjiga iz serije Brionske diskusije

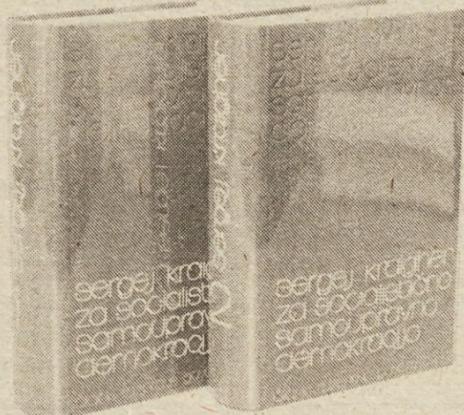
342 strani, kart., 200 din

Edvard Kardelj:

PROBLEMI NAŠE SOCIALISTIČNE GRADITVE, 10. knjiga

V deseti knjigi naše dolgoletne zbirke so objavljeni članki, intervjuji, referati, govori in drugi prispevki iz obdobja 1967 do 1972, v katerih avtor obravnava notranjo problematiko socialistične graditve Jugoslavije v tem času.

471 strani, pl., 420 din

Sergej Kraigher:

ZA SOCIALISTIČNO SAMOUPRAVNO DEMOKRACIJO

- I. knjiga: O temeljih socialistične samoupravne demokracije
- II. knjiga: Ekonomska politika in razvoj samoupravnih družbenoekonomskih odnosov

Pod tem skupnim naslovom je izdala založba v dveh zajetnih knjigah izbor avtorjeve politične publicistike. V obeh knjigah objavljene razprave, članki in govori ne seznanjajo bralca samo z avtorjevimi gledanji in stališči na konkretnih področjih družbenega in političnega dela in življenja, temveč tudi z njegovimi teoretičnimi spoznanji in zaključki, ki so ga vodili pri oblikovanju in uresničevanju politike ZK, kakršno je posebej oblikoval kot glavni strateg in taktik njenega uveljavljanja v družbeni praksi.

Obe knjigi imata 1160 strani, pl., 760 din

Louis Adamič: OREL IN KORENINE

Ob 30-letnici smrti Louisa Adamiča je založba izdala ponatis njegove knjige Orel in korenine, ki je enkratno pričevanje o jugoslovanskem narodnoosvobodilnem boju, o naši socialistični revoluciji in predvsem o voditelju tega boja in revolucije Josipu Brozu Titu. Napisana je bila v petdesetih letih, v prelomnem času informbirojske gonje, ko je avtor obiskal svojo staro domovino in se seznanil z našo resničnostjo. To Adamičevo pričevanje kaže torej podobo tistih dni, hkrati pa je tudi dokument naše socialistične izgradnje. Knjiga, nabita s fotografijami, nadrobnimi napisi, meditacijami o prihodnosti in razvoju odnosov v svetu, ima poleg pisateljskih odlik tudi specifično moralno težo: v najtežjih trenutkih našega povojnega življenja je ponesla v svet resnico o Jugoslaviji in o Titu. 598 strani, pl., 650 din

Naročilnica DE 4

019

Nepreklicno naročam naslednje knjige:

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

Naročnik:

primek in ime oz. naziv DO ali DPO _____

Naslov:

ulica (ali vas) _____

posta _____ postna štev. _____

Zaposlen pri:

Naslov zaposlitve:

ulica _____

posta _____ postna štev. _____

Spol: moški ženski

Rojen _____ dan _____ mesec _____ leto _____ Reg. št. os. izk.: _____

Izdane pri: _____

Poklic: _____

Plačal bom po prejemu računa in položnic:

v gotovini v zaporednih mesečnih obrokih po 200 din

po povzetju z virmanom

Prosimo, da označite plačilne pogoje, ki vam ustrezajo. Vse morebitne spore rešuje pristojno sodišče v Ljubljani.

Datum: _____ Podpis: _____

Knjige lahko kupite v vseh knjigarnah, z izpolnjeno naročilnico pa pri založbi: Državna založba Slovenije, Knjižni oddelek, Mestni trg 26, 61101 Ljubljana

Josip Broz Tito:

O LIKU KOMUNISTA

V knjigi, ki je doživela že drugo dopolnjeno izdajo in za katero je besedila izbral in uredil Slobodan Radonjić, predgovor pa napisal Stane Dolanc, je podan tematsko in kronološko zaokrožen izbor iz Titovega bogatega ustvarjalnega opusa. Zbrane so njegove misli, ocene, stališča, izjave in napotki o komunistu kot človeku, borcu, revolucionarju, učitelju, skratka, o komunistu kot človeku, ki se v revolucionarnem boju nenehno potrjuje. V knjigi je skoz osebnost komunista nazorno prikazana tudi zgodovina naše partije; vsaka etapa revolucije nalaga komunistu posebne naloge v bojih za uresničenje ciljev, za spreminjanje družbenih odnosov. 280 strani, pl., 480 din

Edvard Kardelj:

O KOMUNI

V delu Edvarda Kardelja ima posebno mesto njegovo preučevanje komune v vsej celoti odnosov in delovanja te naše temeljne družbenopolitične skupnosti. Knjiga »O komuni« zajema njegove teoretične poglede na ves sklop vprašanj tega področja, začeni pri narodnoosvobodilnih odborih med NOB pa do sedanjega komunalnega sistema v jugoslovanski socialistični samoupravni skupnosti. Knjiga je zaradi teoretske poglobljenosti in raznih vidikov, s katerih se avtor loteva snovi, nepogrešljiva za znanstveno preučevanje in za nadaljnje razvijanje naše marksistične misli o socialistični samoupravni družbi. Avtor v svojih prispevkih obravnava povsem konkretna vprašanja naše prakse v delovanju komunalnega sistema, zato je pomemben pripomoček in kažipot za vse, ki se dan za dnem pri svojem delu srečujejo s temi vprašanji. Na knjigo opozarjamo predvsem novoizvoljene delegate v delegacije in delegatske skupčine, saj jim bodo živa Kardeljeva misel in njegove marsikdaj konkretno nakazane rešitve pomagale pri odločanju o nadaljnji preobrazbi naše družbe. 642 strani, pl., 580 din

(Na pol) izrabljene možnosti

Letošnji informativni dnevi za učence osmih razredov osnovnih šol so po splošni oceni uspeli. V šolah usmerjenega izobraževanja so se bolj kot prejšnja leta pripravili na seznanjanje novincev z možnostmi, pogoji in perspektivami šolanja na posameznih usmeritvah in programih. Seznanili so jih z razpisom za vpis, z možnostmi in pogoji izobraževanja, s poklici oziroma deli, za katere izobražujejo posamezne šole ter drugimi stvarmi, ki jih kandidati rabijo pri svojem odločanju za prijavo in vpis.

Tudi zanimanje osnovnošolcev je bilo veliko, kar priča, da se zavedajo pomena svoje odločitve o nadaljnjem šolanju, ki pomeni tudi poklicno usmeritev. Nekoliko začudi edino podatek, da se je informativnih dnevov udeležilo manj staršev kot prejšnja leta.

Nanizane ugotovitve veljajo seveda le za splošno sliko. Ob tem pa se je pojavilo še preveč slabosti in nedorečenosti, ki jih ne kaže zmolčati. Letos jih bo moč popraviti le nekaj, naj pa ostanejo zapisane kot izkušnja za prihodnja leta, saj se jim — vsaj večini — da izogniti.

Marsikje so se zavedli, da informacij ne morejo posredovati vsem kandidatom naenkrat in skupaj. Zato so jih razdelili na manjše skupine, kjer so govorili o istih programih. Toda informacije o tem so bile večkrat različne, odvisne od boljše ali slabše pripravljenosti vodij. Osnovnošolci so lahko dobili zelo izčrpne informacije, ali pa so se le-te omejile izključno na podatke iz razpisa. Na nekaterih šolah so pripravili celo pisana gradiva, bili so primeri, ko so podatke poznali tudi s filmi in diapozitivi, spet drugod pa se je izkazalo, da so vse skupaj pripravili na hitro, pomankljivo, pač zato, ker je bilo treba in se je mudilo.

Učence je zlasti zanimal nov sistem usmerjenega izobraževanja, njegova horizontalna in vertikalna prehodnost. O tem so dobili premalo podatkov. Ponekod jim niso znali niti pojasniti, kdaj se začne razvejenost, usmeritev znotraj šole, kako bo potekalo morebitno preusmerjanje, kako je s prestopom v bolj ali manj zahteven program in še kaj.

Praviloma so na informativnih dnevih manjkali predstavniki združenega dela. To je več kot slabo. Osnovnošolci so zvedeli le malo o lepotah in pomenu poklica, o možnostih zaposlovanja; tudi podatki o proizvodnem delu in delovni praksi so manjkali.

Zlasti na šolah, kjer je bilo že vnaprej pričakovati večji vpis od zmogljivosti in razpisanih mest, niso znali točno pojasniti, kakšna bo pot nadaljnjega usmerjanja in preusmerjanja. Ponekod celo niso poznali dvofaznosti vpisnega postopka in so učencem dejali, da bo po 25. marcu obveljalo omejevanje vpisa. Omejevale naj bi ga posebne komisije, upoštevati naj bi ocene iz osmega razreda ali mnenje osnovnih šol, svetovalnih služb, rezultate internih vprašalnikov, sprejemne izpite in podobno.

Slabost je tudi bila, da učenci niso skoraj nikjer nič zvedeli o možnostih šolanja ob delu in iz dela. Zaman so tudi spraševali o razvejenosti mreže šol, o možnostih štipendiranja (naj kar pogledajo v razpis, ki je bil objavljen v dnevnem časopisu), pa tudi o morebitnem bivanju v dijaškem domu so dobili nezadovoljive informacije.

Igor Žitnik

Za 4.865 novih kadrovskih štipendij lansko jesen ni bilo zanimanja

Štipendije predvsem za deficitarne poklice

Samoupravno urejeno štipendiranje je v Sloveniji, kljub nekaterim pomankljivostim, dalo pomembne rezultate. Štipendijska politika je kot sestavni del širše kadrovske politike pripomogla, da smo s solidarnostnim prelivanjem sredstev zagotovili izenačenje materialnega položaja šolajočce se mladine in večjo dostopnost šol zlasti delavski in kmečki mladini.

V družbenem dogovoru o štipendijski politiki v Sloveniji, ki je bil sprejet leta 1980, so opredeljena temeljna načela in izhodišča štipendijske politike ter enotni kriteriji štipendiranja. Ta načela so podrobneje razdelana v samoupravnih sporazumih o štipendiranju, ki so jih sprejeli nosilci štipendijske politike v občinah.

Razveseljivo je, da v Sloveniji prevladujejo kadrovske štipendije, torej tiste, ki jih združeno delo podeljuje na osnovi svojih spoznanjih potreb prihodnjega razvoja. Podatki kažejo, da je v šolskem letu 1981/82 dobivalo kadrovske štipendije 32.309 študentov, kar znese 66,5 odstotka učencev srednjih ter študentov visokih in višjih šol, ki so

cevi. V želji, da bi štipendija resnično postala spodbujevalec in usmerjevalec v tiste poklice, ki jih združeno delo res potrebuje, so na osnovi prednostnih proizvodnih usmeritev v Sloveniji za prihodnje srednjeročno obdobje in izkušenj pri zaposlovanju pripravili seznam deficitarnih in suficitarnih poklicev. Tako naj bi za suficitarne poklice le izjemoma podeljevali štipendije iz združenih sredstev, za deficitarne poklice pa naj bi praviloma podeljevali kadrovske štipendije.

Za šolsko leto 1982/83 je bil objavljen razpis 16. in 17. februarja. Razpisanih je bilo 18.448 kadrovskih štipendij, kar je več, kot so načrtovali (16.933). Vendar akcija družbe-

nopolitičnih organizacij v občini še ni končana, tako da pričakujejo še dodatne razpise kadrovskih štipendij.

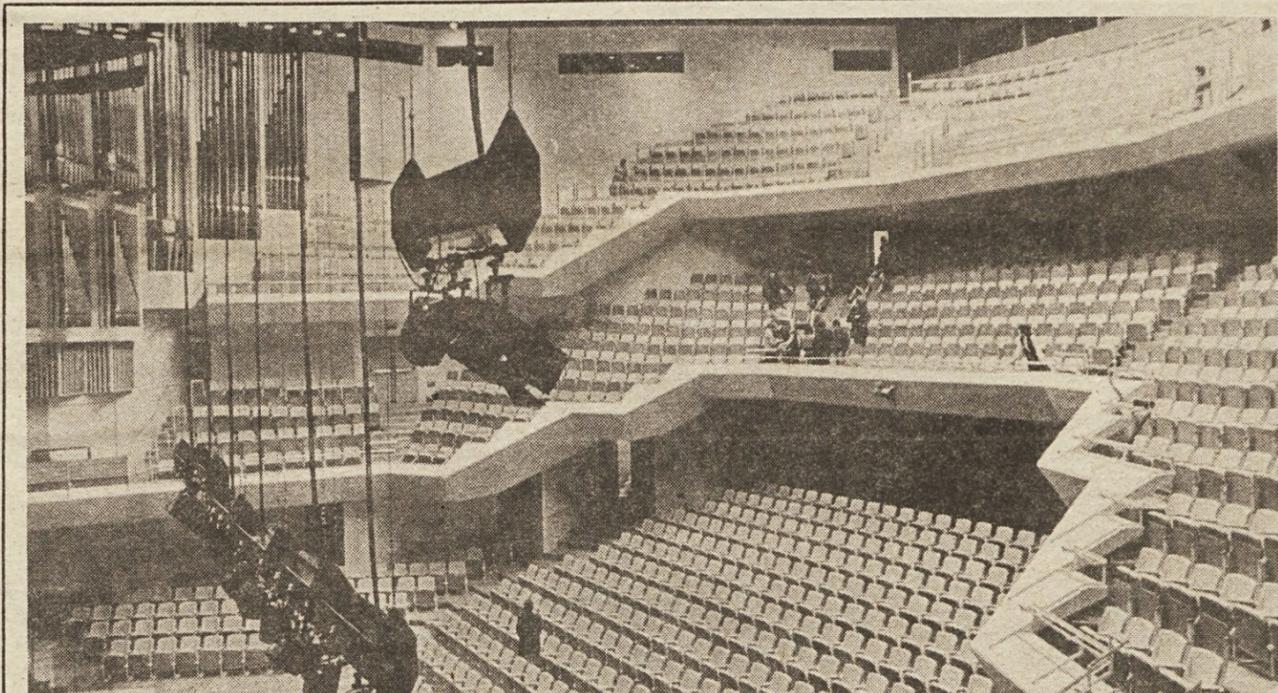
Štipendije iz združenih sredstev so opredeljene kot predhodna oblika štipendiranja. Ta naj bi počasi zamrla na račun povečanih kadrovskih štipendij. Število študentov iz združenih sredstev se zadnja štiri leta ni bistveno spremenilo in je znašalo 14.983 študentov v šolskem letu 1980/81. V zadnjem šolskem letu pa jih je bilo kar 1.560 več. Število štipendij je naraslo zaradi stagniranja kadrovskih štipendij in padanja življenjske ravni. Od skupaj 16.281 štipendij iz združenih sredstev jih je bilo 6.803 za III. in IV. stopnjo zahtevnosti (od tega 5.160 ali 84,6 odstotka za prvi letnik usmerjenega izobraževanja) 6.803 za peto stopnjo zahtevnosti, 1.381 za višje in 2.001 za visoke šole.

V skladu z opredelitvijo štipendij iz združenih sredstev kot prehodne oblike je v samou-

pravnih sporazumih določeno, da morajo tako štipendisti kot štipenditorji stalno ugotavljati in preverjati možnosti za vključevanje študentov iz združenih sredstev v kadrovske štipendiranje. V tem šolskem letu smo bili kar uspešni, saj smo uspeli 939 študentov iz združenih sredstev preusmeriti na kadrovske štipendije. Z zmanjšanjem števila kadrovskih štipendij se je za 1.250 zmanjšalo tudi število izplačanih razlik h kadrovskim štipendijam iz združenih sredstev.

Povprečna štipendija iz združenih sredstev v letošnjem šolskem letu znaša 2.763 dinarjev, povprečna razlika h kadrovskim štipendijam pa 2.285 dinarjev.

Brez dvoma so štipendije iz združenih sredstev odigrale pomembno vlogo in omogočile šolanje tisti mladini, ki se brez družbene pomoči ne bi mogla šolati. To potrjuje tudi dejstvo, da kar 91,8 odstotka študentov izhaja iz družin, kjer višina dohodka na družinskega člana ne presega 4.400 dinarjev. I. Ž.

Cankarjev dom, namenjen kulturno-umetniški, kongresni in družbenopolitični dejavnosti, je končan. Minuli teden so opravljali le še zadnja dela pri urejanju okolice in pripravi velike dvorane, ki lahko sprejme do 2137 obiskovalcev in v kateri se je že začel 9. kongres ZKS. Z veliko in sprejemno dvorano ter še s sedmimi večjimi in manjšimi dvoranami lahko Cankarjev dom naenkrat sprejme več kot 5300 obiskovalcev. Slika: A. Agnič

prejemali štipendije. Glede na stopnjo zahtevnosti šolanja oziroma študija je bilo na poklicnih šolah (III. in IV. stopnja) 16.369 študentov, na štiri letnih srednjih šolah (V. stopnja) 9.080, na višjih šolah (VI. stopnja zahtevnosti) 2.542 študentov in na visokih šolah (VII. stopnja) 4.318 kadrovskih štipendistov.

V tem šolskem letu bo šolanje končalo predvidoma 9.678 kadrovskih štipendistov, kar pomeni 29,9 odstotka vseh. Največ jih bo končalo poklicne šole (4.589), štiri letne srednje šole 3.145, višje šole 849 in visoke šole 1.095.

V letošnjem šolskem letu je bilo razpisanih manj kadrovskih štipendij, kot je bilo pričakovati, vendar jih je 24,8 odstotka ostalo nepodeljenih. Od 19.639 razpisanih štipendij jih niso podelili 3.982 za poklicne šole, 278 za štiri letne srednje šole, 255 za višje šole in 350 za visoke šole. Pregled nepodeljenih štipendij dobro ilustrira deficitarne poklice pri nas. To je vodilo tudi izvršni odbor skupščine delegatov udeležencev samoupravnega sporazuma o štipendiranju v naši republiki, da je pripravil spisek deficitarnih in suficitarnih pokli-

Odslej bodo vse učbenike dostavljale šolam knjigarne

Učbeniki za izposajo

Dostava učbenikov na osnovne šole bo tudi letos potekala po že ustaljenem načinu. Na lanskoletni način razpečevanja učbenikov za prve letnike srednjega usmerjenega izobraževanja pa so imeli založniki mnogo pripomb. Način je bil ta, da smo se izognili knjigarnam, učbeniki in delovni zvezki so potovali neposredno iz skladišč založb na šole. Prihranili smo 15 odstotkov rabata, ki ga sicer založbe odstopajo knjigarnam, vendar je bil ta prihranek le navidezen.

Tako trdijo založniki v svoji informaciji, ki so jo predložili odboru podpisnikov družbenega dogovora s področja učbenikov. Primer: Državnazaložba Slovenije, ki je v devetih dneh lanskega avgusta in septembra razpela 160 ton učbenikov lastne in drugih založnikov izdaje, ugotavlja finančno izgubo, saj je ta akcija zahtevala 70 odstotkov posebnih voženj na šole, nakopičeno delo v skladišču in transportu je terjalo nadurno delo, ti dodatni stroški pa so znašali 250.000 dinarjev. Pri Mladinski knjigi so ti stroški znašali 76.206 dinarjev. Založniki ugotavljajo, da so k pocenitvi učbenikov za 1. letnik srednjega usmerjenega izobraževanja prispevali okoli 8.500.000 dinarjev planiranega dohodka, saj je bil tolikšen izpad dohodka v knjigarnah, ki jih je dostava učbenikov na šole obšla. Zaradi izpada planiranega dohodka v začetku septembra so morale za-

ložbe zaprositi za podaljšanje vračila bančnega kredita za pripravo učbenikov, kar je še dodatno povečalo stroške.

Zato je v novem načinu organizirane preskrbe šol srednjega usmerjenega izobraževanja sprejetih na odboru podpisnikov družbenega dogovora s področja učbenikov nekaj novosti. Vzgojnoizobraževalni organizacijam bodo odslej knjigarne dostavljale pakete učbenikov za 1. in 2. letnik srednjega usmerjenega izobraževanja. Za skupna naročila, ki jih bodo od šol sprejele do 30. junija, bodo knjigarne dale najmanj 5 odstotkov popusta na maloprodajne cene; več kot 5 odstotkov popusta bodo nemara lahko priznale knjigarne v primerih, ko bodo prevzemale dostavo zelo velikih naročil, ki seveda zmanjšajo stroške dostave na posamezni učbenik. Za prihodnja leta pa bi bilo seveda koristno, če bi knjigotrstvo čimprej popolnilo analizo svojih stroškov z dostavo učbenikov na šole, in jo predložilo v družbeno verifikacijo. S tem bi tudi prenehala ugibanja, ali knjigarne, ki so strokovno usposobljene za razpečevanje učbenikov, svoj 10-odstotni rabat res zaslužijo s svojim delom in zavoljo stroškov s prevozi knjig, ali pa je v teh 10 odstotkih rabata le še kak odstotek notranjih rezerv, ki bi jih morali sprostiti na račun pocenitve učbenikov.

Srednje šole usmerjenega izobraževanja bodo do 15. junija morale sporočiti Izobraževalni skupnosti Slovenije svoje potrebe po obveznih učbenikih, ki jih bodo posebne izobraževalne skupnosti vzajemno ali ločeno subvencionirale. To so tisti učbeniki, ki jih bodo učenci kupovali ceneje, ker se bodo zavezali, da jih bodo ob koncu letnika prepustili šolskemu skladu učbenikov. Subvencija za učbenike gre torej šolam, te pa so lani s precejšnjimi zamudami nakazovale založbam denar za dobavljene učbenike, zato so morale založbe plačati milijardo in pol starih dinarjev bančnih obresti več, kot bi jih sicer. Zato bodo letos v Izobraževalni skupnosti Slovenije morali poiskati najracionalnejšo pot, da bi denar, ki je namenjen subvencioniranju učbenikov za izposajo, kar najhitreje pritekal v obratna sredstva založb.

Sonja Gašperič

JEZIKOVNO RAZSODIŠČE

(67.)

Zbirka sodnih odločb

»Pošiljamo vam fotokopije nekaterih strani pravkar prejetega prvega zvezka pete knjige zbirke sodnih odločb, ki jo izdaja Zvezno sodišče v Beogradu. Spremna beseda k sramotnemu odnosu do slovenščine v tako resni publikaciji pač ni potrebna. Predsednik sodišča.«

Omenjeni prvi zvezek pete knjige Zbirke sodnih odločb je izšel v Beogradu z letnico 1980. Delo je zelo resno zasnovano, saj so v svetu in uredništvu zastopana vrhovna sodišča vseh republik in obeh avtonomnih pokrajin. Izdaja je tako rekoč štiri jezična, ker so načela spoznanja posameznih sodnih odločb navedena v hrvaškorski različici (v latinici), v makedonščini, v slovenščini in v srbohrvaški različici (v cirilici).

V slovenskem delu je sicer čutili prizadevanje za pravno natančen prevod, vendar je besedilo prevečkrat okorno, nepregledno, kar neslovensko, na primer: »Odločanje o sporu o zahtevi, da je sosed dolžan trpeti, da se koristi njegov določeni del dvorišča zaradi popravila in ometavanja zidu sosednje stanovanjske hiše, česar drugače ni mogoče opraviti, spada v sodno pristojnost, ne pa v pristojnost upravnega organa.«

Posebej nemogoče pa je opravljeno grafično delo pri slovenskem besedilu, namreč stavljenje in korektura, saj včasih komaj uganesh, kaj bi moralo biti napisano, na primer **preizkušnja** (preizkušnja), **drambe** (obrambe), **shodno** (sodno), **prevedi** (prepovedi), **vložitev točbe** (vložitev tožbe), **z neodplačnim(?) razpolaganjem** (z neodplačnim(?) razpolaganjem), **ladar** (ladjar), **raziskovalni sodnik** (preiskovalni sodnik), **nasprotiv** (nasproti), **dvošča** (dvorišča), **radna sodišča** (redna sodišča), **kakad** (kadar), **ne mora** (ne more), **gruzinske pogojnine** (družinske pokojnine), **za osnovo postopka** (za obnovo postopka)...

Tako daleč gre to, da človek še enkrat pogleda naslov knjige in je ves srečen, ko vidi, da piše Zbirka sodnih odločb in ne Zbrka, saj je zaradi takih in podobnih napak slovensko besedilo večkrat do nerazumljivosti popačeno, na primer: »Obsojenec, katerega pritožba zoper sodbo prve stonje je bila zavržena, ne more vložiti zahteve za izraden preiskus sodbe.«

Pred letošnjimi prireditvami »Po poteh partizanske Ljubljane«

Čimveč vedrih in čilih do cilja

Odbor za pripravo prireditev »Po poteh partizanske Ljubljane« je seznanil novinarje s številnimi novostmi, ki so sad dolgoletnih izkušenj. Med drugim bodo morali letos teči člani ekipe skupaj in si, če bo treba, med potjo tovariško pomagati. Slika: A. Agnič

Ob pripravah na prvi festival slovenske kulture, ki je bil v Ljubljani leta 1956, se je porodila tudi zamisel o prireditvi, ki bi bila kot sestavni del festivala vezana na narodnoosvobodilni boj v slovenskem glavnem mestu. Ljubljano so okupatorji v začetku leta 1942 ogradili z bodečo

žico in poleg številnih opazovalnic postavili tudi 206 bunkerjev. Na ta način so tuji želeli preprečiti odhod Ljubljancev v partizane in onemogočiti sodelovanje našega glavnega mesta z narodnoosvobodilnim gibanjem onstran bodeče žice. V spomin na vsa ta dogajanja

in še posebej na neuspelo osamitev Ljubljane od širokega zaledja so organizatorji omenjenega festivala na pobudo takratnega političnega aktiva Ljubljane in v sodelovanju z okrajnim odborom ZB NOV Ljubljana priredili tek ob nekdanji žični ogradi. Prireditve, ki se je na začetku

Titovo Velenje

Tradicionalne prvomajske prireditve

Izdelan je okvirni program slavlja, s katerim bodo v občini Velenje obeležili 41-letnico ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda — 27. april in mednarodni praznik dela — 1. maj. Za pripravo prireditev bo skrbel poseben odbor pri občinskem svetu Zveze sindikatov

Slovenije Velenje. Uvod v praznične prireditve bo v Šaleški dolini 25. aprila, ko bodo na Titovem trgu sprejeli in pozdravili nosilce štafete mladosti. V krajevni skupnosti Konovo bo 27. aprila, v okviru akcije »Iščemo najboljšo krajevno skupnost v športni rekreaciji«, sreča-

nje predstavnikov krajevnih skupnosti občine Titovo Velenje, ki bo letos pod geslom »Srečno — spretno«. Sicer se bo zadnji teden v aprilu zvrstilo v Šaleški dolini še več športnih in drugih prireditev. Učenci osnovnih šol iz Titovega Velenja in Šmartnega ob Paki se bodo predstavili z izbranimi likovnimi deli. Blizu 200-članski delovni kolektiv REK — Sipak, Sistemi pakiranja bo v dograditvijo preprobnih novih proizvodnih prostorov slavil pomembno delovno zmago. 29. aprila bo v prostorih knjižnice Kulturnega centra Ivan Napotnik skupna slavnostna seja občinske konference SZDL in občinskega sveta ZSS Titovo Velenje. Na njej bodo podelili 10 srebrnih priznanj Osvobodilne fronte in 14 srebrnih znakov zveze sindikatov.

Na večer pred mednarodnim praznikom dela bo po ulicah Titovega Velenja že tradicionalni sprevod z baklami, ki se bo zaključil s šestim srečanjem delovnih ljudi in občanov Šaleške doline v Rdeči dvorani, kjer bodo pripravili priložnostni kulturni program. Pod večer bodo po vseh vrhovih okrog Šaleške doline zagoreli kresovi, ki jih bodo zakurili mladinci.

Prvi maj bodo kot običajno naznanili streli iz možnarjev in budnice godb na pihala. Delovni ljudje in občani Šaleške doline bodo letos odšli na Graško goro, kjer bo prvomajsko srečanje. Veselo pa bo tudi v nekaterih drugih okoliških krajih, kamor odhajajo že vrsto let delovni ljudje na že tradicionalna srečanja, pri Andrejevem domu na Slemenu, na Paškem Kozjaku in drugod.

Deveti maj pa bodo proslavili z množičnim pohodom na Paški Kozjak. M. L.

imenovala »Tek ob žici okupirane Ljubljane«, se je udeležilo veliko občanov vseh kategorij. Ob tej priložnosti so se nekdanjim borcev in aktivistom pri obujanju revolucionarnih tradicij NOB prvič pridružile mlajše generacije športnikov iz vse Slovenije. Razvrščenih v več kategorij se je prireditve udeležilo v 74 ekipah skupaj 370 udeležencev. Za bolj živo doživljanje naporega teka so morali vsi udeleženci nositi puške in obtežene nahrbtnike, pot pa je bila dolga kar 36 kilometrov.

Razumljivo se je z leti nekoliko spreminjala oblika prireditve, pa tudi pot »ob žici okupirane Ljubljane«, saj je mesto močno spreminjalo svojo zunanjo podobo. Prireditve, ki je v minulih 25 letih zajela oziroma združila več kot milijon ljudi, je postala vsakoletna zavestna obveznost ne le mladih in starejših občanov, marveč prireditev republiškega pomena.

Tudi za letošnji pohod »Po poteh partizanske Ljubljane«, ki bo že 26. zapovrstjo, so značilne nekatere spremembe, ki so plod dolgoletnih organizacijskih izkušenj. Za manifestativni del pohoda bo več startnih mest, pri tekmovalnem delu prireditve pa bo glavna sprememba v tem, da bodo morali člani ekipe teči skupaj. To pomeni, da bodo močnejši morali prilagoditi hitrost sposobnostim svojih šibkejših tovarišev in se na račun solidarnosti in pomoči morebiti tudi odreči boljšim uvrstitvam. Vsekakor pametna odločitev prirediteljev, saj gre za dosežke skupin in ne posameznikov. Skratka, bolj kot doslej bosta letos v ospredju tovarištvo in pomoč. Sicer pa bodo morali tudi manj pripravljeni udeleženci prilagoditi hitrost svojim zmogljivostim in se odpovedati pretiravanju oziroma želji, da bi dosegli več kot zmorejo. Vidno izčrpane udeležence bo namreč prireditelj izločil iz nadaljnjega tekmovanja. Ni bistveno to, da je imel lani in tudi leta poprej ob tej prireditvi urgentni oddelek Kliničnega centra v Ljubljani veliko dela, temveč želja prirediteljev, da bi pohod prispeval k načrtnim telesnim pripravam nastopajočih in ne k poškodbam oziroma težjim zdravstvenim okvaram posameznikov.

U.I.

Ob rob posvetu predsednikov komisij za oddih in rekreacijo

Akcija »Iščemo najboljšo krajevno skupnost« še ni zaživela

Na posvetu s predsedniki komisij za oddih in rekreacijo pri občinskih svetih Zveze sindikatov Slovenije so menili, da so te oblike dela potrebne in jih je treba zato pogosteje uporabljati.

O programiranih aktivnih odmorih med delom je bilo slišati nekaj različnih mnenj. Od takšnih, da v sedanjih razmerah takih odmorov ni mogoče pripraviti, do nasprotnih trditev, češ da bi kljub slabim možnostim skušali narediti čimveč in bolje. Kadrovska šibkost, nemalokrat nepripravljenost delavcev, da bi se vključili v aktivne odmore med delom, daje vtis, da smo res na začetku poti, ki se je drugod po svetu že uveljavila in daje tudi spodbudne rezultate. Skrb za delavčevu zdravje in delovno sposobnost ter osebno počutje, ki vpliva tudi na delovne rezultate, je naloga organizacij združenega dela; programirani aktivni odmorji med delom pa pripomorejo k uresničevanju teh ciljev. Pa vendar skoraj ni strokovnjakov, ki bi v združenem delu pripravljali programe aktivnih odmorov med delom. Okoli 60 poklicnih organizatorjev rekreacije v organizacijah združenega dela je lahko spodbuden začetek, pripravljenost organizacij, da zaposlijo poklicnega organizatorja rekreacije pa porok za uveljavitev programiranih aktivnih odmorov med delom. Skrb za delavčevu zdravje in delovno sposobnost pa z vidika humanizacije dela ostaja vendarle ena od pomembnih dejavnosti osnovnih organizacij zveze sindikatov. Na posvetu so govorili tudi o uresničevanju stališč in usmeritev 3. konference Zveze sindikatov Slovenije ter o pripravah na 10. kongres ZSS.

Pri načrtovanju nadaljnjih nalog je treba upoštevati možnosti za oddih in rekreacijo delavcev, zato tega področja ne smemo zanemariti pri prizadevanjih za stabilizacijo gospodarstva. Nedvomno bo treba storiti korak naprej in omogočiti večjemu številu delavcev, da se vključijo v programe oddiha in rekreacije. Ker pa so sredstva, ki so za to na voljo, iz leta v leto manjša, bo smotrna poraba le-teh kljub omejenim težavam izhodišče za pripravo programov oddiha in rekreacije delavcev v organizacijah združenega dela.

O akciji »Iščemo najboljšo krajevno skupnost v športni rekreaciji«, so ugotovili, da še ni dovolj zaživela. Zato so priporočili komisijam za oddih in rekreacijo, naj se bolj zavzeto vključijo vanjo. Namen te akcije je spodbujanje delovnih ljudi in občanov k telesno-kulturni aktivnosti.

Razpravljali so tudi o urejanju statusa in registraciji počitniških skupnosti ter o možnostih uporabe počitniških zmogljivosti, s katerimi upravlja Jugoslovanska ljudska armada. Osrednja pozornost pa je bila namenjena možnostim za uporabo počitniških prikolic, ki jih ima sklad solidarnosti pri Republiškem štabu za civilno zaščito. Zaradi velikega zanimanja organizacij združenega dela za najem teh počitniških prikolic in dokaj majhne možnosti, saj je na voljo le 150 prikolic, so se odločili, da bodo prikolice razdelili po območjih, razdeljevali pa jih bodo medobčinski sveti Zveze sindikatov Slovenije. Prednost bodo imele organizacije, ki nimajo lastnih domov ali drugih možnosti za letovanje delavcev. Širši družbeni interes je, da števila počitniških prikolic, ki so namenjene začasnim nastanitvi ob naravnih in drugih nesrečah ogroženega prebivalstva, ne bi zmanjševali, z njimi pa bomo omogočili večjemu številu delavcev ceneno in kakovostno letovanje.

Vlado Žorž

PREBERITE — NAROČITE!!!

Družboslovna zbirka DE	B. Kavčič: SAMOUPRAVNA ORGANIZACIJA DELA 470 din
Knjižnica SINDIKATI DE	št. 43: VLOGA IN NALOGE SINDIKATOV PRI UVELJAVLJANJU DELAVCEV KOT NOSILCEV SOCIALNE POLITIKE — 3. konferenca ZSS 95 din št. 44: PROGRAMI ZA DRUŽBENOPOLITIČNO USPOSABLJANJE V ZVEZI SINDIKATOV SLOVENIJE 80 din

DE	NAROČILNICA
Pri TOZD Delavska enotnost, Ljubljana, Celovška 43, nepreklicno naročamo:	
.....izvodov	SAMOUPRAVNA ORGANIZACIJA DELA
.....izvodov	Knjižnica SINDIKATI št. 43
.....izvodov	Knjižnica SINDIKATI št. 44
Naročeno pošljite na naslov:	
Ulica, poštna št., kraj:	
Ime in priimek podpisnika:	
Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu.	
.....
(Datum naročila)	(Žig) (Podpis naročnika)

DE	DELAVSKA ENOTNOST Ljubljana, Celovška 43
Letošnja Kidričeva nagrada in nagrada sklada Borisa Kidriča avtorjem del, ki so izšla v družboslovni zbirki založbe DE:	
Kidričeva nagrada	
prof. dr. Adolf Bibič:	
INTERESI IN POLITIKA	550 din
Nagrada sklada Borisa Kidriča	
doc. dr. Ciril Ribičič:	
IZVRŠNI SVET V DELEGATSKEM SKUPŠČINSKEM SISTEMU JUGOSLAVIJE	300 din
dr. Marko Keršavan:	
RAZREDNA ANALIZA IN MARKSISTIČNA DRUŽBENA TEORIJA	300 din
Knjige lahko še vedno naročite pri Delavski enotnosti, Ljubljana, Celovška 43 in v knjigarni DE, Ljubljana, Tavčarjeva 5.	

Pred slavnostnim koncertom ob 55-letnici moškega pevskega zbora Loški glas z Lok oziroma Kisovca pri Zagorju ob Savi

Hvala vam za živo pripoved o vašem in našem Loškem glasu

Kdo od nas ne pozna basista Ladka Korošca. Nedavno tega nas je obiskal v uredništvu, saj mu ni neznan, da na straneh našega časnika pišemo tudi o številnih pevskih zborih na Slovenskem. Ve, da ljudje to radi prebirajo, in prav je tako, saj iz ljubiteljev lepega petja raste naša pevka in sploh glasbena kultura. Zato smo tokrat prisluhnili njegovi zgodbi, živi pripovedi o zgodovini, tradiciji in pevski vitalnosti moškega pevskega zbora Loški glas z Lok oziroma Kisovca pri Zagorju ob Savi. Zbor slavi letos 55-letnico, ki jo bo proslavil 24. aprila s slavnostnim koncertom v dvorani Svobode v Kisovcu.

Nekaj več kot štirideset-članski zbor vodi že polnih 25 let dirigent Mirko Prašnikar. V zboru še vedno prepeva tudi precej rudarjev. Član tega zbora pa je tudi naš priljubljeni Ladko Korošec, ki je izšel iz tega zbora kot pevec in v njem prepeva že dlje kot polnih 42 let. Ladko Korošec je tudi že dolga leta podpredsednik zbora. V njem je začel torej peti kot fant, ki je iz Zasavja odhajal v glasbene šole v Ljubljani, na operno sceno, odhajal po svetu na gostovanja, vedno pa se je vračal na Loke in ostal zvest pevec Loškega glasu. Beseda »zvest« pa je nemara preterena, saj Korošec pripoveduje o tem njegovem in našem zboru s takim žarom, da časnikarju ni treba drugega, kot zapisati njegovo živo pripoved.

»Zbor Loški glas so leta 1927 ustanovili rudarji, ki so radi peli. Bili so zagnani pevci, Vojteh Vodlar, Pavel Kovač, Franc Maček, Janez Marn, Avgust Knez, Jože Prosenec, Vinko Robavs, Peter Gostiša, Štefan Pirc, tega smo pred kratkim pokopali, Franc Celestine, Stane Žerko, Robert Lebečnik in Alojz Vozel. Prvi zborov dirigent je bil Srečko Godina, za predsednika zbora pa so izvolili rudarja Franca Kovača, ki je z vso odgovornostjo in izredno vneto predsedoval zboru polnih 25 let. Vaje so bile v začetku dvakrat na teden, kar v Ašičevi gostilni, v hiši Alojza Ašiča in njegove soproge Leopoldine, ki sta z veliko dobrohotnostjo in toplino sprejela Loški glas pod svojo streho.

V tistih letih je partija že bila boj za osnovne socialne pravice proletariata. Med pevci je bilo veliko skojevcev, ki so študirali marksistično literaturo, obenem pa so prepevali delavske, narodne pa tudi umetne pesmi z zavestjo, da je slovenska pesem tista, ki mora večno živeti.

Vsi so radi prihajali med »knape«

Dirigent Srečko Godina je vodil zbor polnih sedem let. Ko je kasneje moral zaradi boleznih opustiti dirigiranje, si je zbor prizadeval, da bi za dirigenta pritegnil zagorskega rojaka, ljubitelja glasbe, takratnega učitelja Draga Korošca. Po številnih prošnjah so ga posvetne oblasti

končno vendarle namestile v domačem kraju in tako je lahko prevzel zbor. Delal je z resnično predanostjo, veliko voljo in ljubeznijo. V tistih časih je zbor že z drugačnimi, svežimi in modernejšimi prijemi nastopal v Zagorju, na Zasavski gori, v Čemšeniku, na Vranskem, leta 1935 pa so nastopili tudi že na ljubljanskem radu. Drago Korošec je potem zbor prejel zapustil, a ga je prevzel še enkrat, leta 1939, ko so ustanovili tudi drugi pevski zbor.

Potem je prišel čas, ko je bil zbor zopet brez dirigenta, dokler ga ni prevzel Ivan Grm, ki je prihajal na vaje z Zasavske gore.

In Ladko Korošec je našteval številne kraje, kjer je zbor takrat nastopal. Takšna nadrobnotost se sedaj zdi komu nepomembna, a v tistih časih pevci niso odhajali na gostovanja tako zlahka kot danes. Pa tudi nadrobno naštevaje vseh, ki so zbor vodili, moramo razumeti, saj se je v tistih časih bil boj za osnovno eksistenco, pa tudi razdalje med mesti so bile večje, drugače se je potovalo.

»Za dirigentom Grmom je vodil zbor Rude Dolničar, ki se je požrtvovalno vozil na vaje. Takoj je občutil ljubezen loških pevcev do naše pevske literature. Kasneje so prihajali iz Ljubljane kot pevovodje skladatelj Zorko Prelovec, skladatelj Fran Venturini, Anton Vračko, Ivo Godec, Mirko Premelč, vsi člani Hubadove pevske župe. Zelo radi so prihajali med knape, pevce. Seveda so takrat bile mogoče vaje le ob nedeljah.

Štirinajst pevcev se ni nikoli več vrnilo

Leta 1941 je prevzel dirigiranje zbora domačin Niko Škrabar. V zborovi kroniki je zabeleženo, da so imeli koncert 19. januarja na Lokah. Nadaljnje zborovo delo pa je končala druga svetovna vojna. A kulturni molk je bil samo doma. Tudi kruta in krvava vojna ni mogla uničiti pesmi. Pevci so se odzvali klicu domovine, ki je bila teptana in ponižana, odšli so v partizane, se bojevali za svobodo, a tudi v partizanih so peli. Štirinajst pevcev se ni nikoli več vrnilo. Med prvimi v zagorski dolini je pod

okupatorjevimi streli padel član Loškega glasu Karel Regancin. V narodnoosvobodilnem boju pa je dalo svoje življenje trinajst članov Loškega glasu. Za našo s krvjo pridobljeno svobodo, za naše boljše in lepše dni v svobodi, ki jo zdaj imamo.

Loški glas je bil vedno za prijateljstvo med pevci

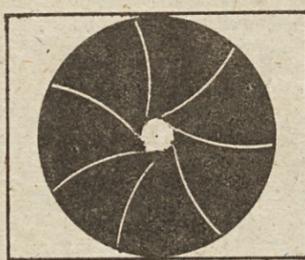
Kar je loških pevcev ostalo pri življenju, so po vojni znova pristopili k zboru. Prevzel ga je rudar Mirko Prašnikar, ki je poleg dela v jami potem študiral na glasbeni šoli v Ljubljani. In on je zdaj tisti, ki vodi zbor že polnih 25 let, dirigira z dušo in srcem, vsi ga imamo radi, ga cenimo in mu želimo tudi veliko uspeha na slavnostnem koncertu 24. aprila v Kisovcu.

Loški glas je vedno bil za prijateljstvo med pevci. Danes se zbori poznajo, veliko več sodelujejo in si pomagajo. Loški glas sodeluje na pevskem taboru v Šentvidu pri Stični že od vsega začetka, dvanaestkrat se je že udeležil tabora. Sodeloval je na mnogih koncertih, pevskih srečanjih, nastopal na Radiu Ljub-

Ladko Korošec

ljana in na televiziji, na koncertu v pobratenem Aleksincu. Prav tu so strokovnjaki ocenili nastop naših pevcev kot profesionalen. Nastopili smo tudi na odličnem koncertu v Dolini pri Trstu in se tam pobratili s pevskim zborom Fran Venturini, s katerim zdaj večkrat skupaj nastopamo, pri nas v Radencih, Rogški Slatini, doma v Zagorju, v Dolenjskih

FOTOAMATER NA OBISKU

Jožef Gal

Jožef Gal se je rodil leta 1926 v Žitkovcih. Bil je delavec v računovodstvu, vendar je kaj kmalu spoznal, da to delo ni zanj, ker je preveč ljubil naravo, predvsem gozdove. Zato se je raje posvetil fotografiji.

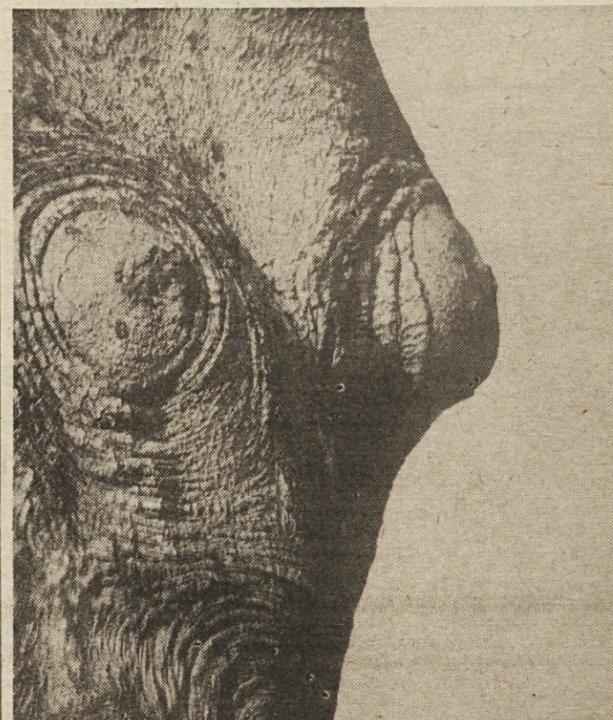
Čeprav fotografira že skoraj trideset let, je šele marca letos razstavljal v lendavski galeriji in domačinom predstavil okoli sto umetniških fotografij. Z izredno domiselnostjo je znal najti tiste motive, ki so za marsikatero oko neopazni. Na fotografijah je posnel drevesne panje, nekateri so podobni ženskim aktom, drugi ledenikom, sestava tal pa včasih dela prave grafične vzorce.

»Fotografirati sem začel leta 1952 in kmalu postal fotoreporter pri tedniku Večer. To delo sem opravljal nekaj let in videl sem precej sveta. Kmalu sem si zaželel postati kaj več in sem se vpisal na ekonomijo in leta 1963 diplomiral. V tujini pa sem študiral tehnično fotografijo, postal sem fotograf specialist. In tu se je začelo moje iskanje. Da sem se iz amaterstva dvignil na višjo raven, sem potreboval skoraj deset let. Rad sem zahajal v gozdove in tam opazoval podrobnosti, ki so me najbolj privlačevale,« je pripovedoval Jožef Gal.

Za seboj ima že več kot 150 razstav. Ker se je usmeril v raziskovanje, je tej temi posvetil razstavo v Foto salonu v Mariboru, kjer zdaj živi. Ponudbo je dobil tudi za razstavo v Londonu, vendar je zaradi gmotnih težav ni mogel pripraviti, zato razmišlja o razstavah v sosednjih državah, v Avstriji in na Madžarskem. Ostal pa bo zvest

naravi in še naprej odkrival njene posebnosti in detajle. Pravi pa, da še zdaleč nismo izčrpali vseh možnosti, ki jih nudi sodobna tehnologija pri razvoju fotografske tehnike.

Na otvoritev zadnje razstave

Akt

*Zastava gre žareč pred nami
in kaže pot nam vohajoč.
Da duh se in srcé nam zdrami,
pod njo se zbirajmo pojoc!*

Mile Klopčič

toplicah in seveda tudi pri njih v Italiji.

Zdaj, ob 55-letnici, bo zbor na slavnostnem koncertu razvil tudi svoj prapor. Razvil ga bo predsednik Turistične zveze Slovenije Leopold Krese-Još, ki je zboru res čudovit dolgoletni prijatelj in mu stalno pomaga. Jošt ni Zagorjan, a zelo rad poje, imamo ga za svojega. Zelo drag prijatelj naših pevcev je naš najbolj znani slovenski socialni pesnik Mile Klopčič, ki je na naš prapor zapisal:

Zastava gre žareč pred nami in kaže pot nam vohajoč. Da duh se in srcé nam zdrami, pod njo se zbirajmo pojoc!

Naši veliki prijatelji so tudi Janez Vipotnik, slovenski pisatelj in partizanski komisar — on seveda je Zagorjan, tako kot Janez Železnik, podpredsednik skupščine mesta Ljubljana in še mnogo ljubiteljev petja, ki se vsele vseh naših uspehov. Zelo naklonjena sta nam tudi kolektiva Novoteksa iz Novega mesta in Tekstilarne iz Ljubljane, ki sta veliko prispevala za nove uniforme, v katerih bodo pevci prvič nastopili na slavnostnem koncertu.

Na drogu prapora, ki ga bodo razvili, je že zdaj več kot tristo lipovih lističev z imeni prijateljev lepega petja Loških pevcev. In nemara jih bo še več, saj neutrudnemu Ladku Korošču te dni ni pod čast, da te prijatelje obiskuje in jim naznanja vest o slavnostnem koncertu Loškega glasu. Tako ga je pot pripeljala tudi v naše uredništvo, da bi tudi mi sporočili vsem tistim, do katerih še ni segel glas o jubileju loških pevcev, to novico.

Po strnjeni pripovedi Ladka Korošca, takorekoč v enem zamahu, smo tudi mi njega povprašali nekaj stvari.

»V zboru bom pel, dokler bo kaj glasu...«

Kaj meni o maličenu slovenske narodne, delavske, borbene pesmi?

»Mi se v zboru trudimo, da bi pesmi ohranile svojo melodijo, kar pa ne pomeni, da jih po svoje ne interpretiramo.«

Kako si razlaga ljubezen rudarjev do petja, saj jama, slab zrak, poln premogovega prahu, vročina, pot, niso ravno naklonjeni čistemu pevskeemu grlu?

»Prav tu, na Lokah, je ljubezen do petja velika, velika je srčnost ljudi in pevka tradicija. Sicer pa tudi poklicni pevci na odrih požiramo na kile prahu, pa ga skoraj ni pevca, ki bi umrl od boleznih na pljučih.«

Kako dolgo bo Ladko Korošec še pel v Loškem glasu?

»Odkar sem iz njega izšel, se vanj vračam. Tudi ko bom drugod že nehal peti, bom ostal v zboru, seveda dokler bo kaj glasu. Potem bom pač zboru drugače pomagal.«

Hvala Ladku Korošču, ker nas je obiskal in nam pripovedoval življenjsko zgodbo njegovega in našega Loškega glasu. Tudi mi smo prijatelji loških pevcev kot smo prijatelji vseh naših številnih slovenskih pevskih zborov in manjših pevskih sestavov. Zato smo tudi zelo radi zapisali živo pripoved o zgodovini in neusahljivi pevski vitalnosti loških pevcev.

Sonja Gašperič

v Lendavi je prišlo precej obiskovalcev — Lendavčanov in sovaščanov iz Žitkovcev, razstava sama pa je bila za lendavsko galerijo velika pridobitev.

Štefan Prša